

**TÜRKİYE'DE KADINA PARTNERİ TARAFINDAN UYGULANAN
ŞİDDETİN SOSYO-EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ: YATAY
KESİT VERİ ANALİZİ**

Hivdan YÜKSEL

Temmuz, 2020

DENİZLİ

**TÜRKİYE'DE KADINA PARTNERİ TARAFINDAN UYGULANAN
ŞİDDETİN SOSYO-EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ: YATAY
KESİT VERİ ANALİZİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İktisat Anabilim Dalı
İktisat Tezli Yüksek Lisans Programı**

Hivdan YÜKSEL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hakan ULUCAN

**Temmuz, 2020
DENİZLİ**

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Hivdan Yüksel

ÖNSÖZ

Türkiye’de Partneri Tarafından Uygulanan Kadına Şiddetin Sosyo-Ekonomik Belirleyicilerinin analiz edildiği bu tez çalışmasıyla ülkemizdeki sosyo-ekonomik açıdan şiddet olgusunun altında yatan mekanizmalara ışık tutulmuştur. Türkiye’de kadınların en büyük problemlerinden olan şiddet olgusunun temellerinin bilinmesi sorunun çözümü için faydalı olacaktır. Bu tez kapsamında kadınların sosyo-ekonomik durumu ortaya konmuş ve 2008 ve 2014 yıllarına ait “Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması” adlı anket çalışmalarından elde edilen mikro veri seti ile analizler gerçekleştirilmiştir.

Bir kadın olarak kadınların en büyük problemlerinden birinin çözümüne bir nebze olsun katkıda bulunmamı vesile olan, bu tez konusu seçiminde beni motive eden özellikle verilere erişimde ve tez çalışması süresince yardımını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hakan ULUCAN’a, tezime sundukları değerli fikir ve görüşleriyle katkıda bulunan ve gerekli düzenlemeleri yapmam konusunda bana zaman ayıran ve emek harcayan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr Cemil ÇİFTÇİ’ye ve Dr. Öğr. Üyesi Bilgin BARI’ye, bu tezi yazmam konusunda tıkanığım noktada beni cesaretlendiren değerli ve kıymetli hocalarım Prof. Dr. İsmail ÇEVİŞ ve Doç. Dr. Muharrem Burak ÖNEMLİ’ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca beni bugünlere getiren, hayatları boyunca sevgilerini ve şefkatlerini hissettiğim canım Annem ve Babama, bana can olan her daim yanında olup maddi ve manevi beni destekleyen biricik abim Okan ÇELİK’e, bu zorlu süreçte yanımda olan ve desteklerini en içten şekilde gösteren Can Dostlarıma ve son olarak; bana bu süreçte gösterdiği sabır ve desteğiyle yardımcı olan sevgili eşim Halil YÜKSEL’e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

TÜRKİYE’DE KADINA PARTNERİ TARAFINDAN UYGULANAN ŞİDDETİN SOSYO-EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ: YATAY KESİT VERİ ANALİZİ

Yüksel Hivdan
Yüksek Lisans Tezi
İktisat Anabilim Dalı
İktisat Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hakan Ulucan
Temmuz, 2020 ii +121 sayfa

Bu çalışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütülmüş ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiş olan 2008 ve 2014 yıllarına dair Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması Mikro Veri Seti kullanılarak hazırlanmıştır. Doğrusal olasılık modeli, Logit ve Probit tahmin yöntemleri kullanılarak kadına yönelik partner şiddetinin gerisindeki sosyo-ekonomik belirleyicilerin analizi yapılmıştır. Türkiye’de kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe maruz kaldıkları şiddet azalmaktadır. Fakat kadın yüksek eğitilmiş bile olsa ilişki yaşadığı kişinin eğitim durumuna göre yine de şiddete uğrayabilmektedir. Analizde, kadının, erkeğin eğitim seviyesine yaklaştığı ve erkeğin eğitim seviyesini geçtiği durumda fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da Türkiye’de aslında birbirine zıt mekanizmaların aynı anda çalıştığını göstermektedir. Sonuçlara göre hem Pazarlık Modeli hem de Geri Tepme ve Şiddetin Araçsallaşması Teorisi aynı anda çalışabilmektedir. Kadınların son hafta çalışması durumu incelendiğinde bu değişkenin fiziksel şiddet ve ekonomik şiddet üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır; cinsel ve psikolojik şiddet türleri üzerinde pozitif bir etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların çalışması cinsel ve psikolojik şiddet artışını tetiklemiştir. Kadının karar alma mekanizmalarındaki etkinliğinin etkisini anlayabilmek için seçilen kadının gelirini kendi inisiyatifiyle kullanması değişkeninin, kullanmadığı duruma kıyasla, fiziksel şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türlerinin kadın güçlendikçe azaldığı tespit edilmiştir. Kadının çalışması tek başına ters tepme yaratırken eğer kadın gelirine sahip çıkmayı başarabilirse maruz kaldığı şiddet azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Erkeklerde Ters Tepme, Pazarlık, Politika Değerlendirmesi

ABSTRACT**THE SOCIO-ECONOMIC DETERMINANTS OF INTIMATE PARTNER
VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TURKEY: A CROSS SECTIONAL DATA
ANALYSIS**

Yüksel Hivdan

Master Thesis

Department of Economics

Economics Master Programme

Advisor of Thesis: Asst. Prof.Dr. Hakan Ulucan

July, 2020, iii +121 Pages

In this study, the data from Domestic Violence Against Women in Turkey Survey Micro Data Set designed by the Ministry of Family and Social Policies (ASPB) Women's Status General Directorate (KSGM) and Hacettepe University Population Studies for the years of 2008 and 2014 is carried out. Using the linear probability model, Logit and Probit estimation methods, the analysis of socio-economic determinants of intimate partner violence against women are conducted. As women become more educated, the level of violence is declining. However, even if a woman is highly educated, she can still be subjected to violence depending on the education level of the person she is living with. In the analysis, it was concluded that physical, sexual, psychological and economic violence increase when a women get close to the education level of a male partner or exceed the education level of him. This shows that, in fact, the opposite mechanism works simultaneously in Turkey. These mechanisms are Bargaining Model and the Male Backlash Effects, and Instrumental Theory of Violence. When the last week's working status of women is analyzed, it is concluded that this variable has no effect on physical violence and economic violence, but it has a positive effect on sexual and psychological violence types. Women's work triggers an increase in sexual and psychological violence. In order to understand the effect of power of women in household bargaining and in decision-making mechanisms, a variable on whether the woman can spend her own income independently on her own initiative is created. This power of women does not have a statistically significant effect on physical violence compared to the situation she does not use. However, it reduces sexual, psychological and economic violence types. While women's work creates backlash mechanisms alone, if the woman can manage to claim her own income, the violence she is exposed to decreases.

Keywords: Violence against women, Male backlash,, Bargaining, Policy evaluation.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE MEKANİZMALARI, ŞİDDET TÜRLERİ VE TOPLUMSAL YAŞAMDA KADINA ŞİDDET

1.1.Hukuki Süreç.....	3
1.2 Şiddet Türleri	5
1.2.1 Fiziksel Şiddet	5
1.2.2 Cinsel şiddet.....	6
1.2.3 Psikolojik Şiddet	6
1.2.4 Ekonomik Şiddet.....	7
1.3 Toplumsal Yaşamda Kadına Şiddet	7
1.3.1 Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	7
1.3.2 6284 Sayılı Kanun Toplumsal Yaşamdaki Etkileri	10
1.3.3 Eğitim	11
1.3.4 Medya ve Kadın	12

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KADININ SOSYO-EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

2.1 Genel Değerlendirme	15
2.1.1 Kadının İşgücü Piyasasına Katılımı	17
2.1.2. Kadının Eğitim Durumu ve Eğitimin İşgücüne Katılıma Etkisi	19
2.1.3 Kadının İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Diğer Faktörler	21
2.1.4 Türkiye'de Sektörel Sabit Sermaye Yatırımları ve Kadın İstihdamına Etkileri	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEORİ ve LİTERATÜR TARAMASI

3.1 Teori	31
-----------------	----

3.1.1 Nash Pazarlık Teorisi	31
3.1.2 Maruz Kalma Teorisi	31
3.1.3 Erkeklerde Ters Tepme	32
3.1.4 Evrimsel Şiddet Teorisi	33
3.1.5 Finansal Varlıklara El Koyma Teorisi	33
3.1.6 Şiddetin Araçsallaşması Teorisi	33
3.1.7 Yoksunluk Teorisi	34
3.2 Literatür Taraması	34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SOSYO-EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİNE İLİŞKİN EKONOMETRİK ANALİZ

4.1 Veri Seti	48
4.2. Yöntem.....	48
4.2.1. Nitel Tercih Modelleri	48
4.2.1.1. Doğrusal Olasılık Modeli (Linear Probability Model) (LPM)	49
4.2.1.2. Logit Modeli	50
4.2.1.3. Probit Model	52
4.3 Tanımlayıcı İstatistikler	53
4.4 Bulgular ve Tartışma	58
4.4.1 Fiziksel Şiddete İlişkin Bulgular	58
4.4.2 Cinsel Şiddete İlişkin Bulgular	63
4.4.3 Psikolojik Şiddet İlişkin Bulgular	68
4.4.4 Ekonomik Şiddet İlişkin Bulgular	71
SONUÇ	75
KAYNAKÇA	84
EKLER	90

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Kadın İstihdamının Faaliyet Kollarına Göre Durumu (Bin Kişi, 15+ Yaş)	16
Şekil 2. Kadın İşsizlik Oranı (%)	17
Şekil 3. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı (%)	18
Şekil 4. 15 Yaş Üstü Kadınların Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı (%).....	19
Şekil 5. 15 Yaş Üstü Kadınların İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri (Bin kişi).....	22
Şekil 6. 15 Yaş Üstü Kadınların Medeni Duruma İstihdam Oranı (%).....	23
Şekil 7. Cinsiyete Göre Ortalama İlk Evlenme Yaşı, 2001-2019	24
Şekil 8. Cinsiyete Göre Milletvekili Oranları (%)	26
Şekil 9. Sektörler İtibarıyla Sabit Sermaye Yatırımları (Toplam) (Cari Fiyatlarla, Bin TL).....	27
Şekil 10. 2018 Yılı, Sektörler İtibarıyla Sabit Sermaye Yatırımları (Toplam) (Cari Fiyatlarla, Bin TL).....	28
Şekil 11. Cinsiyete ve Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdamın Yüzde Dağılımı, 2014-2019	29

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 . Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+yaş) 2019 Türkiye	20
Tablo 2. 2018 Yılı Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre Yıllık Brüt Ücret Karşılaştırması	21
Tablo 3. Türkiye’de Şiddete Maruz Kalan Kadınların Durumu, Son 12 ayda (%).....	53
Tablo 4. Türkiye’de Şiddete Maruz Kalan Kadınların Durumu, Yaşamının Herhangi Bir Döneminde (%).....	54
Tablo 5. Kadının Eğitim Durumuna İlişkin Bilgiler	54
Tablo 6. Eşin/Partnerin Eğitim Durumuna İlişkin Bilgiler	55
Tablo 7. Kadının Eğitim Durumu Şiddet Türleri Arasındaki İlişkisi	55
Tablo 8. Kadının Geliri Kullanma İnisyatifi.....	56
Tablo 9. Sahip Olunan Çocuk Sayısı	56
Tablo 10. Çocuk Sayısının Şiddet Türleri Arasındaki İlişkisi	57
Tablo 11. Kadının Çalışma Durumu	57
Tablo 12. Şiddet Türlerine İlişkin 2008–2014 Yıllarının Karşılaştırması	58

KISALTMALAR DİZİNİ

ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
LPM	Doğrusal Olasılık Modeli (LPM)
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet evrensel bir sorundur. Dünya kadın hakları savunucularının ve bu konuda çalışan uluslararası örgütlerin uğraşları sonucunda aile içi şiddet 1990'lı yıllarda dikkatlerin yöneldiği bir konu haline gelmiştir.

Bileşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 tarihli ve 44/104 sayılı Kararıyla ilan edilen "Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri"sinde kadına yönelik şiddetin tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre "kadınlara karşı şiddet terimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir." (BM, 1993:2). Dünyada kadınların %35'i ya eşinin veya partnerinin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine; ya da eşi veya partneri olmayan bir erkeğin cinsel şiddetine uğramaktadır (DSÖ, 2013).

Dünyada kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan çalışmalar şiddetin boyutunun ne kadar büyük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmaların sonuçlarına bakıldığında Hindistan'ın kuzeyinde yaşayan kadınların %17'sinin fiziksel şiddete, %22'sinin cinsel şiddete uğradığı, Londra'nın doğusunda kadınların %61'inin aile içi şiddete, %87'sinin ise cinsel şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Nikaragua'da ise kadınların %52'sinin şiddet gördüğü, Japonya'da ise kadınların %67'sinin fiziksel şiddete uğradığı sonucuna ulaşılmıştır. Washington'da yapılan bir diğer araştırmada ise kadınların %27'sinin eşlerinden veya partnerlerinden kaynaklı fiziksel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır (Köse ve Beşer, 2007: 115).

2011 yılında Türkiye tarafından imzalanan ve katılımcı ülkelerde 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla uygulamaya başlanan İstanbul Sözleşmesi'nde kadına yönelik şiddet, "Bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" anlamına gelir (KSGM, 2016: 4).

2014 yılında gerçekleştirilen Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması’nın sonuçlarına göre, ülke genelindeki kadınların %36’sı fiziksel şiddete, evlenmiş kadınların %12’si cinsel şiddete, %44’ü psikolojik şiddete; %30’u ise yaşamlarının herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalmıştır (KSGM, 2016). Ülkemizde de kadına yönelik şiddetin çok ciddi bir sorun olduğu rapor sonucunda görülebilmektedir. Ancak elde edilen bu veriler resmi kurumlara bildirilmiş olan veriler olup gayri resmi olan veriler de düşünüldüğünde konunun ne derece tehlikeli boyutlara ulaştığını anlamak zor değildir.

Kadına yönelik şiddet evrensel bir sorun olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada kadına yönelik şiddet, sosyo-ekonomik bir perspektiften, Türkiye için analiz edilmiştir. Çalışmada erkeğin kadına şiddet göstermesinin altında aslında ekonomik bir fayda elde etme düşüncesi olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle analiz için öncelikle kadının sosyo-ekonomik görünümü detaylı bir şekilde açıklanmış olup daha sonra erkeğin kadına şiddet göstermesinin sosyo-ekonomik belirleyicilerinin ekonometrik analizi yapılmıştır.

Kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicilerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada birinci bölümde kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmaları başlığı altında ülkemizdeki kadına şiddetin hukuki sürecinin nasıl geliştiğine ve yapılmış olan kamu politikaların neler olduğuna, şiddet türlerinin genel tanımına ve toplumsal yaşamda kadına karşı şiddetin nasıl algılandığına değinilmiştir. İkinci bölümde kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicilerini anlayabilmek için gerekli veriler ışığında Türkiye’de kadının sosyo-ekonomik görünümü üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde teori ve literatür taraması yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicilerine ilişkin ekonometrik analiz yapılarak elde edilen bulgular tartışılmış ve son olarak sonuç bölümü ile çalışma tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE MEKANİZMALARI, ŞİDDET TÜRLERİ VE TOPLUMSAL YAŞAMDA KADINA ŞİDDET

1.1.Hukuki Süreç

Anayasamızın 10. Maddesi; **“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.”** şeklindedir (Ek fıkra: 7.5.2004-5170/1 md.). 7.5.2010 tarihli, Anayasa değişikliği ile: **“Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.”** ek cümlesi getirilmiştir (Ek Cümle: 7.5.2010- 5982/1 md.).

Anayasanın bu maddesi, herkesin eşit olduğunu, bu eşitliği sağlama görevinin de devlete ait olduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin giderilmesi ise cinsiyetler arasındaki eşitliği sağlamak için devletin alması gereken bir sorumluluktur. Devlet bu süreçte aşağıda ifade edilen uygulamaları hayata geçirmiştir.

Yasal mevzuattaki ilerlemeye bakarsak 1995’te 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı ve Pekin Deklarasyonu imza atıldıktan sonra kadın sorunu kamu politikası olarak yer almıştır. 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır. Kanun uygulanmasıyla ilgili yönetmelik çıkarılmadığı için ilgili kanun toplumsal hayata entegre olamamıştır.

“2005 yılında Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Meclis Araştırma Komisyonu kurulmuş; Komisyon Raporunu takiben Temmuz 2006’da “Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler” konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır” (KSGM, 2016: 20).

1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da 2007 yılında değişiklik yapılmıştır. 2008 yılında söz konusu kanuna dair yönetmelik kapsamı genişletilerek yürürlüğe girmiştir. “Bu gelişmenin yanı sıra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strazburg’ta onaylanan “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi

Sözleşmesi” 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılmıştır. Sözleşme Türkiye tarafından 24 Kasım 2011 tarihinde kabul edilmiş, 8 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu önemli belgeyi onaylayan ilk devlet Türkiye’dir” (KSGM, 2012: 14). Kanuna karşı eleştirilerin çok olması ve ihtiyaçlara yanıt verememesi nedeniyle 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012’de yürürlüğe girmiştir. Kanun’un Uygulama Yönetmeliği ile Kadın Konukevleri Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik Ocak 2013’te yürürlüğe girmiştir (KSGM, 2012). “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik ise 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir” (Avcı, 2020: 183).

Ayrıca bu politikanın mevzuatta düzenlemelerini yapmak, eksikliklerine çözüm bulmak, farkındalık yaratmak, mağdurlara karşı koruyucu, önleyici ve rehabilite edici hizmetlerin ulaşmasına sağlamak ve kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektör arası iş birliği sağlamak için Ulusal Eylem Planları da yapılmaktadır.

İlk olarak 1998 yılında Kadına yönelik şiddetle mücadele politikası, toplumsal cinsiyet eşitliliği eylem planında alt bir başlık olarak yer almıştır. Uzunca bir sürenin ardından 2007 yılından itibaren kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik ayrı bir eylem planı yapılmaya başlanmıştır.

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı ilk olarak 2007 – 2010 yıllarını kapsayacak şekilde yapılmıştır. Ancak kadına yönelik şiddet söz konusu planda yalnızca aile içi bir problem olarak algılanmaktadır. Hâlbuki “kadına yönelik şiddet” ayrı bir sorun, “aile içi kadına yönelik şiddet”in ise ayrı bir sorun olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple 2012 yılında eylem planından aile kelimesi çıkartılmıştır. Sonrasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015 ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları 2016-2020 yapılmıştır.

24 Mart 2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde oluşturulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu önemli çalışmalar yapmıştır. “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Uygulamaların İncelenmesi”, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Alt Komisyonu”, “Erken Yaşta Evlilikler”, “Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri” ve “Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler”, “Mobbing (İşyerinde Psikolojik Şiddet)” konularını araştırmak ve incelemek üzere alt

komisyonlar kurulmuştur” (KSGM, 2012: 4). Bu komisyonla toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili konulara çözüm bulunmaya çalışılmıştır.

Ayrıca Dünya’da kadın meselesi konferanslarında alınan kararlarının, CEDAW (Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi) ve İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmaların ve kararların, kadın sivil toplum kuruluşlarının yapmış olduğu çalışmaların, kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli katkıları söz konusudur.

1.2 Şiddet Türleri

1.2.1 Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan araştırmalar dünya çapında yaklaşık olarak 3’te 1 oranında kadının dövüldüğünü, cinsel ilişkiye zorlandığını ya da farklı şekillerde istismar edildiğini ortaya koymaktadır (Tatlılıoğlu ve Küçükköse, 2015).

“Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel olarak zarar görmesine neden olmak gibi eylemler fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Töre/namus bahanesiyle gösterilen şiddet ise kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır biçimlerinden biri olarak kabul edilmektedir (KSGM, 2008:7).

Fiziksel şiddet, kadına yönelik şiddet türleri içerisinde en çok uygulanan ve sonuçları bakımından en çok kişiyi etkileyen türdür. Fiziksel şiddet görmüş kadınlarda yaralanmalar, kalıcı sakatlıklar, yaşla artan kronik ağrılar ve çeşitli sağlık sorunları oluşabilmekte, hatta ölümler bile gerçekleşmektedir. “Ülkemizde 2014 yılında yapılan Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması raporuna göre; ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı %36’dır. Bir başka deyişle, her 10 evlenmiş kadından neredeyse 4’ü eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. Son dönemde yaşanan şiddet değerlendirildiğinde, araştırmadan önceki son 12 ay içinde, evlenmiş kadınların %8’inin fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Kırsal veya

kentsel yerleşim yeri farklılığı, yaşamının herhangi bir döneminde veya son 12 ayda maruz kalınan şiddet düzeyinde önemli bir farklılaşmaya neden olmaz iken, bölgeler arasında fiziksel şiddet düzeyinin yaşamının herhangi bir dönemi için %27 ile 43 arasında; son 12 ayda yaşanan şiddet için ise %5 ile 11 arasında değiştiği görülmektedir.”(HÜNEE, 2015: 83). Bu oranın 2008 yılında yapılan araştırmada kadına yönelik fiziksel şiddetin %39’unu oluşturduğu görülmektedir (HÜNEE, 2009).

1.2.2 Cinsel şiddet

“Cinsel şiddet, cinsel ilişkiye zorlamak; kişinin rızası olmaksızın cinsel nitelikli eylemlerde bulunmak; cinselliği bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmaktır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından cinsel şiddet “cinsel eylem gerçekleştirmek amacıyla girişim, istenmeyen cinsel içerikli konuşmalar, birini cinsel amaçlı kullanmak, mağdur ve fail arasındaki ilişkinin niteliğine bakmaksızın, ev ya da iş ortamında kişinin cinselliğine yönelik zorlayıcı yaptırımlar” olarak tanımlanmıştır (KSGM, 2016:5).

Cinsel şiddet genellikle fiziksel şiddet ile beraber gözlemlenen bir olgudur. 2014 yılında yapılan Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması sonuçları kadınların %12’sinin cinsel şiddete uğradığını ortaya koyarak, kadınların %38’inin ise fiziksel veya cinsel şiddet biçiminden en az birine uğradığını ve iki şiddet türü arasında bağ olduğunu göstermektedir (KSGM, 2015).

1.2.3 Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, bireye karşı tutarlı bir şekilde duygusal olarak baskı uygulamak, sömürmek, küçük düşürmek, onu toplumdaki dışlayabilmek için uyguladığı her türlü psikolojik hareket olarak adlandırılmaktadır. Psikolojik şiddetle bireyin kendine olan özgüvenin kaybettirilmesi amaçlandığından duygusal olarak bireyin istismar edilmesi, sindirilmesi, yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılması söz konusudur (Tatlılıoğlu ve Küçükköse 2015: 197).

“Psikolojik şiddet, bağırarak, korkutmak, küfür etmek, tehdit etmek, hakaret etmek, eve kapatmak, küçük düşürmek, lakap takmak, kadının nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği konusunda baskı yapmak, öfkesini çocuklardan çıkarmak,

çocuklarını göstermemekle tehdit etmek, silah göstermek gibi eylemleri içermektedir” (KSGM, 2016:5).

1.2.4 Ekonomik Şiddet

“Ekonomik şiddet; kadının para harcamasının kısıtlanması, çalışmasına izin verilmemesi, zorla çalıştırılması, ekonomik konulardaki kararların erkek tarafından tek başına alınması, kadının parasının elinden alınması, iş yerinde olay yaratmak suretiyle kadının işten atılmasına neden olunması, kadının iş bulmasını kolaylaştırıcı becerilerinin geliştirilmesinin engellenmesi, ev ihtiyaçlarını karşılayacak maddi kaynaktan yoksun bırakılması, engelli kadını zorla dilendirme gibi birini kontrol etmek ya da cezalandırmak amacıyla ekonomik olarak sınırlamak için yapılan her türlü eylemdir” (KSGM, 2016: 5).

Ekonomik şiddet, şiddet türleri arasında en öngörülebilir ve önlenebilir olanıdır. Bir kere kadınların hakkında şeffaf olduğu bir şiddet türüdür. Diğer şiddet türleri kadın tarafından çeşitli sebeplerle gizlenirken ekonomik şiddeti gizlemek için fazla sebep yoktur. Bu sayede hangi durumlarda ortaya çıktığı daha kolay ortaya konabilen ve fırsat eşitliği politikalarıyla önüne geçilebilen bir şiddet türüdür. Hukuk sisteminde gerekli düzenlemelerin yapılması; kadınların mülk edinmeleri ve miras paylaşımında eşitliğin sağlanması ya da kadınların istihdam edilmesinin önündeki sorunların ortadan kaldırılması, çalışma hayatına katılım sağlamaları için gerekli politikaların düzenlenmesi ekonomik şiddetin önlenmesinde dikkate alınması gereken politikalar olduğu söylenebilir. Diğer taraftan kadınlara eğitim fırsatı sunacak, hakları konusunda bilinçlendirilip bu hakları kullanabilir hale getirecek ve toplumda dışlanan bireyler olma yönündeki tüm inanç ve tutumları değiştirecek politikalar tasarlanmalıdır. Toplumda kadın ve erkeklerin arasında eşitlik sağlandığında ekonomik şiddet, gelenekler ve görenekler sonucunda benimsenen bir kural olmaktan çıkacaktır (Çalışkan ve Çevik, 2018).

1.3 Toplumsal Yaşamda Kadına Şiddet

1.3.1 Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

“Toplumsal cinsiyet kavramının kapsamlı bir şekilde ve bugünkü anlamıyla ilk defa 1970’lerdeki feminist hareket tarafından kullanıldığını söylemek mümkündür.” (Sayer,2011:9). Feministler tarafından toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin görüşlerin

ortaya çıkmasında biyolojik özelliklerin toplumsal eşitsizliklerin bir nedeni olmayacağı düşüncesi ile biyolojik determinist anlayışın yanlışlığı yer almaktadır. Kadınların çok uzun yıllar boyunca ayrımcı uygulamalara maruz kalmalarının nedeni olarak kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıkların değiştirilemez olması gösterilmiştir (Sayer, 2011).

Toplumsal cinsiyeti oluşturan kadın ve erkek rolleri çok eski tarihi devirler içinde oluşmuştur. Toplumsal cinsiyetle kimin neyi, nasıl yapacağını, kime nasıl görev ve sorumluluk yükleneceği, hangi özellikleri bulundurması gerektiği belirlenir. Bu yapı oluşturulurken kadınların geri planda tutulması ve erkeklerin kadın üzerinde kendi gücünü kullanmak istemesine bağlı olarak eşitsizlik meydana gelmiştir. İnsanların nesiller arası kültürel aktarımı neticesinde de söz konusu eşitsizlik sürekli hale gelmiştir.

Toplumsal cinsiyet içinde belirlenen erkek kavramı küçük yaşta öğretilmektedir. Örneğin erkeklerin daha çocukluk dönemlerinde ağlamaları ayıplanır. Korku ve üzüntü halindeyken duygularıyla daha sert şekilde başa çıkmaları gerektiği öğretilmektedir. Toplum erkeğin öfke ve şiddet eğilimi göstermesini erkeklik olarak tanımlamakta ve bu durumu normalleştirmektedir.

Erkek çocukları küçük yaşta öğrenmeye başladıkları eril davranış ve kimliğe ilişkin bilgileri ergenliğe geldiklerinde benimsemiş olurlar. Erkekler bu döneme kadar duygularının çoğunluğunu gizlenmesi gerektiğini öğrenirlerken; öfke ve şiddet içerikli duygu ve davranışlarını açıkça gösterebileceğini benimserler. Toplumsal kalıplarla benimsetilen bu durum erkekler tarafından kadınların birçok alan haklarını göz ardı etmesine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet düzenindeki erkeklik algısıyla erkekler sosyal hayatın her alanında bu davranışlarını sergileyebilmektedir (Ruxton, 2004). Erkeklerle güçlü olmaları gerektiği öğretilirken; kadınları hep zayıf, korunmaya ihtiyacı olan, görevlerini ise çocuk doğurmak, ailesine bakmak, erkeklere hizmet etmek vs. şeklinde belirleyen bir toplumda eşitsizliğin ne derece derinleştiği ortadadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği tek başına kadına ait bir sorun da değildir. Ancak konu ile ilgili çalışmalar en çok kadınlar tarafından yapılmaktadır. Çünkü bu eşitsizlikte mağdur olan ve/veya ezilen kesim kadınlar olduğu için erkekler konu üzerinde durmamaktadırlar. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği daha çok erkekler lehine olmasına karşın erkekler sahip olduğu bu güç, otorite, ayrıcalık gibi uygulamalardan olumsuz etkilenebilmektedir. bu nedenle erkekler; duyguların bastırılması, izolasyon ve

yabancılaşma gibi durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Sayer, 2011). Dolayısıyla erkekler bu cinsiyet eşitsizliğinden kendileri de zarar görmektedir. Sürekli güçlü gözükme, aile ilişkilerinde baskın olmak, duygularını belli etmemek, iletişim konusunda sıkıntı yaşamlarına sebep vermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çözümünde sadece kadınların katılması alınacak kararların erkekler tarafından kabul görmemesine neden olacaktır. Diğer taraftan kadınlar için yapılan düzenlemeleri kendilerine tehdit olarak algılamaları olası şiddet riskini artıracaktır. O yüzden yapılacak olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çözümü yönündeki çalışmalara erkeklerin de katılımını sağlamak önemli bir noktadır.

Kadına yönelik şiddetin, cinsiyet ayrımından mı kaynaklı yoksa toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden mi kaynaklı olduğunun bilinmesi sorunun çözümü açısından önemlidir. Çünkü sorunun kadın erkek cinsiyet farkından kaynaklı olması durumunda yapılacak olan politikalar; kadını (mağdur) maruz kaldığı şiddet döngüsünden kurtarma, şiddet olayını önleme ve şiddet uygulayan eşe (faile) yaptırım uygulama şeklinde olurken, toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından ise; toplumda yer eden yanlış önyargıları yıkmak, kadını güçlendirme ya da barınacak yer temin etme şeklinde politikalar uygulanabilir. O yüzden kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları cinsiyet ayrımı olarak tanımlandığında çözüm süreci bireysel hakların gelişimiyle sağlanabileceken, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracı perspektiften bakmak ve bu yönde politikalar uygulamak zihniyet dönüşümü sağladığı için daha kalıcı çözümlere neden olacaktır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek toplumlara göre farklılık gösterir. Bu yüzden mücadele edilirken toplumu oluşturan kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının birlik içinde çalışması önem arz etmektedir.

“Kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının oluşturulmasında sürece başta kadın sivil toplum kuruluşları olmak üzere, sivil ve yerel aktörleri ne kadar kapsayıcı olursa, o kadar hem politikaların yansımalarının dönüştürücü olacağı, hem de mücadelenin etkili olacağı gözlenmiştir. Örneğin; Bulgaristan ve Hırvatistan’da kadın sivil toplum kuruluşlarının yasama sürecine dâhil edildiği, bu nedenle politikaların dönüştürücü ve etkili olduğu gözlenmiştir. Polonya ve Macaristan’da ise kadın sivil toplum kuruluşlarının süreçten dışlanmasından dolayı kadına yönelik şiddetle ilgili ciddi bir mücadele verilemediği ve başarısız oldukları gözlenmiştir” (Yıldız ve Yıldız, 2018: 29-30).

Sivil toplum kuruluşlarının ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilincine sahip aktörlerin süreçte yer almasıyla kadına yönelik şiddetle mücadelede daha iyi sonuçlar alındığı bilinmektedir. Sivil toplum kuruluşları aracılığıyla topluma etki etme tabandan sağlanabildiği için kolaylıkla topluma da nüfuz edilebilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarıyla yerel yönetimlerin birlikte hareket etmeleri ise sorunların çözümünde çok faydalı olacaktır. Sivil toplum kuruluşlarının mali açıdan destekçilerinin de yerel yönetimler olduğu düşünüldüğünde birlikte hareket etmeleri kaçınılmazdır. Ancak Türkiye’de yerel yönetim ve STK’ların iş birliğine bakıldığında aynı verimliliği görülmemektedir. Bu durumun temel nedenleri arasında ise sivil toplum kuruluşlarının özerk yapıda olmaması, belediyelerin kendi siyasi partilerine ait kadın kolları ile çalışmak istemeleri ve yasal prosedürlerden kaynaklanan yetersizlikler sayılabilir.

1.3.2 6284 Sayılı Kanun Toplumsal Yaşamdaki Etkileri

Kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorundur. Kadına yönelik şiddeti sadece “kadın sorunu” olarak nitelendirmemek gerekmektedir. Bir bütün olarak aile ve çocukla beraber çözümler bulunmalıdır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunla sağlanan koruyucu ve önleyici tedbirlerle şiddete karşı mücadele edilir. Şiddet olayı gerçekleştikten sonra koruyucu ve önleyici tedbir alınması hem kişiye hem de topluma belli bir maliyet yükleyecektir. Şiddet olayı oluşmadan alınacak tedbirlerinin maliyeti ise; oluştuktan sonraki maliyete oranla daha azdır.

6284 sayılı kanunda şiddete uğramış kadına koruma kararı alınmakta ve şiddet uygulayana karşı uzaklaştırma kararı verilmektedir. Uzaklaştırma kararını ihlâl eden kişiye zorlama hapsi uygulanmaktadır. Her şiddet olayına verilen tedbir kararı aynı olup, herkese uygulanabildiği için bunların takibi ve uygulanması zorlaşmaktadır. İzleme ve takibinin yapılmasından sorumlu kurum ve kuruluşların yetersizliği ise şiddet olaylarını kontrol etmede problemlere yol açmaktadır. Ayrıca şiddet uygulayanın rehabilite edilme çalışmaları için ilgili kurumsal yapının yeterince gelişmemiş olması olayların anlık geçirilmesine neden olmaktadır. Örneğin, şiddet uygulayan eşe psikolojik destek verilmeli ve uzaklaştırma kararı alana kadar misafirhane temin edilmelidir. Aksi takdirde, evinden uzaklaştırılan eşin kalacak yer bulamaması öfkelenmesine zemin hazırlayacak olup, şiddeti daha da artıracaktır.

1.3.3 Eğitim

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının güçlendirilmesi için kullanılacak en önemli politika araçlarından biri eğitimidir. Eğitime gereken önemin verilmesiyle cinsiyetler arası ya da sosyo-ekonomik düzeyler arasında fırsat eşitliği sağlanabilecektir. Ülkemizde toplumun ortalama eğitim seviyesini yükseltmek ve eğitim sisteminin bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği mesleki yönlendirmeyi yapabilmek yani eğitim sistemini geliştirebilmek adına 2012-2013 döneminde 4+4+4 sistemine geçilmiştir (Akbaşlı ve Üredi, 2014). Yeni eğitim sisteminin katılımı arttırması beklenirken tersi bir durumla karşı karşıya kalınmıştır. Kız çocukların ilköğretim düzeyinde net okullaşma oranının düştüğü görülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığında elde edilen verilere göre 2012-2013 döneminde kız çocuklarının net okullaşma oranının %98,92 iken 2016-2017 döneminde 91,24 olmuştur (MEB, 2013 ve MEB, 2017). Bu durumun nedeni olarak yeni eğitim sisteminin yeterli altyapısının olmamasına bağlayabiliriz. Çünkü ülkemizde anaokuluna gitme oranının düşük olmasıyla nedeniyle 72 ay olan okula başlama yaşının 60 aya düşmesi çocukların öğrenme sürecini sıkıntılı hale getirmiştir (Akbaşlı ve Üredi, 2014). Anaokulu ile eğitim hayatına hazırlanan çocukların sayısının az olması eğitimde adaptasyon sürecini sıkıntılı hale sokmuştur. Çocuklarını eğitime başlayacak düzeyde görmeyen aileler ve özellikle doğu illerinde kız çocuklarının okula gönderilmesine sıcak bakmayan aileler muhtemelen okullaşma oranının düşmesine sebep olmuştur.

Diğer yandan yüksek öğretimde ise üniversite sayılarında ve kotalarda yaşanan artış olumlu bir gelişmedir. Üniversitelerin ülke çapındaki tüm şehirlere yaygınlaştırılması, daha önceden yaşadıkları şehir dışındaki üniversitelere geleneksel kaygılar sebebiyle gönderilmeyen kız çocuklarının eğitimlerine devam edebilmelerine olanak sağlamıştır. Yaygınlaştırılan bu üniversitelerin eğitim kalitesini bir kenara koyarsak, bireylerin gelişimine katkı sağlayacağı açıktır. Belli bir eğitim seviyesine erişen gençlerin iş bulma olasılıkları da artacaktır (Polat, 2017).

Yoksulluğun en çok eğitim düzeyi düşük ailelerde meydana geldiği bilinmektedir. Eğitim seviyelerindeki artışla kadınların güçlenip kendi ayakları üstünde durabilmelerine de katkıda bulunulabilir. İş hayatında yer edinen kadınların refah seviyeleri yükseleceği için sosyal yaşamlarında da daha mutlu bireyler olacaktır. Kadınların istihdama katılımı sağlanarak, hem kişilerin kendilerine hem de ülke ekonomisine daha fazla katkı vermesi

sağlanabilir. Böylece partnerlerinden şiddet gören kadınların bu ilişkileri sonlandırma kabiliyetleri olacaktır.

Yodanis (2004) kadına karşı cinsel şiddet üzerinde kadınların eğitim ve statüsünün etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada kadının statüsünün düşük olduğu ülkelerde, cinsel şiddet fazla iken kadının statüsünün yüksek olduğu ülkelerde, kadına karşı cinsel şiddet daha az olduğu tespit edilmiştir. Ancak belli statüye sahip olunması için eğitimin de nitelikli olması gerekir. Nitelikli eğitim politikaları ile işgücünde belli statüde yer alan kadınlar şiddet olgusu ile daha az karşılaşmaktadırlar.

Eğitim düzeyi yüksek olan bireyler yetiştirmek ve bu kişilerin ekonomik hayata katılımını sağlayabilmek şiddeti önlemede önemli bir noktadır. Aizer (2010) çalışmasında Nash Pazarlık Modelini kullanarak görel ücretlerin ve bu ücreti belirleyen faktörlerdeki iyileşmelerin, kadına yönelik şiddetin azalmasında etkili olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda eğitim seviyesindeki artışla sağlanacak pazarlık gücündeki iyileşme şiddeti önlemede etkili olacaktır. Kadınların eğitim seviyelerindeki artış kendilerinin işgücü piyasasındaki potansiyel durumlarına da olumlu etki yapmaktadır. Yani eğitilmiş bir kadın an itibarıyla çalışmıyor olsa bile iş aramaya başladığında iş bulmakta eğitimsiz kişilere göre daha avantajlı olacaktır. Kadının potansiyel olarak işgücü piyasasında daha iyi bir durumda olduğunu gören partner şiddet eğilimini azaltmak-bastırmak zorunda kalır çünkü eğitilmiş bir kadının işgücü piyasasında iş bulabilme ihtimali daha yüksek olacağı için partneriyle ilişkisini sonlandırma gücü vardır. Bu sebeple eğitim arttıkça kadının partnerinden şiddet görme ihtimali ve sıklığı azalır. Bu nedenle politika yapıcıların kadının işgücüne katılımını artırıcı çalışmalar yapması ve kadının işgücündeki potansiyel ücretleri belirlemede etkili olan eğitim gibi kişisel yeterliliklerin geliştirilmesi yönündeki desteklerin verilmesi önemli bir noktadır.

1.3.4 Medya ve Kadın

Medya; televizyon, radyo, gazete, dergi, reklam panoları, internet vs. aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmayı sağlayan iletişim aracıdır. Toplumsal hayatımızın her alanında var olan medya ile her türlü bilgiye kısa sürede kolaylıkla ulaşabilmekteyiz. Bu kadar hayatımızın içinde olan bir olgunun düşünce, davranış, değer yargıları ve yaşam biçimlerini etkilemesi kaçınılmazdır. Medya, toplumu istediği gibi şekillendirebilmektedir. “Gündem belirleme kuramı göre “kitle iletişim araçlarının bir

konuya verdikleri önemle, izleyenlerin aynı konuya verdikleri önem arasında bir paralellik olduğu” temel tez olarak iddia edilmektedir” (Yüksel, 2001: 25). Medya bir konunun büyük görsel kullanma, manşet yapma vs. şeklinde önemini vurgularken; konunun ikinci veya üçüncü sayfada yer alması ya da sayfanın bir köşesinde küçültülmüş halde sunması neye dikkat çekmek istediğini yansıtmaktadır. Kitle iletişim aracı olan medyanın; okuyucular, izleyiciler ve kullanıcılar tarafından erişim sağlandıkça, kişilerin tutum ve davranışlarını etkileyen bir unsur olması toplumu yönlendirme gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Toplum yönlendirme gücüne sahip olan medyanın toplumsal cinsiyet eşitliliği konusunda da son derece dikkatli olması gerekmektedir. Ancak medya kuruluşlarında erkeklerin daha çok egemen olması bu konuya yeterli önemin verilememesine neden olabilmektedir. Özellikle medya kuruluşlarında üst kademelerde erkeklerin sayısı kadınlardan daha fazladır. Kadınları toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olarak bu kuruluşların üst kademelerinde daha az görebilmekteyiz. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınları daha çok ev içi işleri yapan ya da ev içi işlerin uzantısı olan meslekleri yapması şeklinde yönlendirmiştir. Aynı zamanda çalışma hayatında yer alan kadınlara düşük ücret vermek, yaptığı işleri hafife almak, mobing uygulamak, anne olan kadınları meslekte istememek ya da şartları uyumlaştırmamak da yaşanan diğer önemli sorunlar olarak sayılabilir.

Medya, toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorununun çözümünde çok önemli roller üstlenebilme olanaklarına sahip olmakla birlikte, çoğu zaman özellikle de reyting uğruna kadınları ve erkekleri hep aynı dar ve yanlış kalıplar içinde gösterebilmektedir. Kadınları namus kavramı üzerinden aşağılayıcı rollerle sergilemek, kadın bedenleri üzerinden kadını kullanmak, iyi anne ya da fedakâr eş olarak yansıtılıp kadınların toplumsal yargılara uymaya mahkûm etmek, aile içi ilişkilerini çarpık şekilde ele almak kadına karşı yapılmış en büyük yanlış tutumlardır. Diğer taraftan erkeklerin de medyada; şiddet eğilimli, kırıp döken, silahları vb. aletleri kolaylıkla kullanan kişiler olarak yansıtılması şiddet olaylarının artmasını tetiklemektedir. Kısaca erkekler her zaman güçlü ve şiddeti kullanma hakkına sahipmiş gibi bir algı yaratılmaktadır. Medyanın kadın ve erkek rollerini yansıtırken toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çözümüne katkı sağlayacak şekilde hareket etmesi kadına yönelik şiddetle mücadelede son derece önemlidir.

Televizyonlar ve gazeteler yüksek reyting ve tiraj elde etme amacıyla şiddet olaylarını haber yaparken şiddet konusunda gerekli bilinci yaratmaktansa tersine teşvik edici bir yol izleyebilmektedir. Bu açıdan özellikle yazılı medya kadına yönelik şiddet

haberlerini okuyucunun ilgisini kışkırtma amaçlı sık şekilde verebilmektedir (Gökkulu, 2012). Haber değeri taşıyan şiddet olaylarının gündemde yer almasını beklemek doğal bir durumdur. Ancak haber değeri taşıyan şiddet olaylarını yüksek tiraj elde etme amacıyla ilgi çekici şekilde yansıtmak topluma psikolojik açıdan zarar vermektedir. Yaşanan şiddet olaylarını topluma yansıtılırken haber değeri taşıması için şiddetin detaylarına yer vermektense şiddete karşı alınacak tedbir, önlem ve caydırıcılığa yönelik cezalara yer verilmesi çok daha önemlidir. Haberlerde şiddet olaylarının magazinsel bir içerikle sıklıkla dile getirilmesi de şiddeti normalleştirmektedir. Bu toplumda şiddeti o kadar normalleştirmektedir ki, artık dozajı çok daha büyük olan, ölümlü sonuçlanan şiddet vakaları dikkat çeker hale gelmiştir. Bu ortamda diğer şiddet türlerinden cinsel taciz, dayak vs. gibi türler gitgide toplumsal algıda sıradanlaşmaktadır.

Medya araçlarının (kitle iletişim araçlarının) kişileri etkileme gücü oldukça yüksektir. Bu yüzden medyanın kadın ve erkek rollerini yansıtırken toplumsal cinsiyet eşitliğine uyması gerekmektedir. Medyanın şiddet olaylarını gösterme ve yansıtmaya biçimine dikkat etmesi, kullandığı dil ve üslubun toplumu olumsuz etkilememesi kısaca; medya okuryazarlığı konusunda kendilerini geliştirmeleri elzemdir. Ayrıca bu kuruluşlarının gerekli kamu kuruluşları tarafından denetlenirken daha dikkatli ve özenli olmaları toplum sağlığı için çok önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KADININ SOSYO-EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

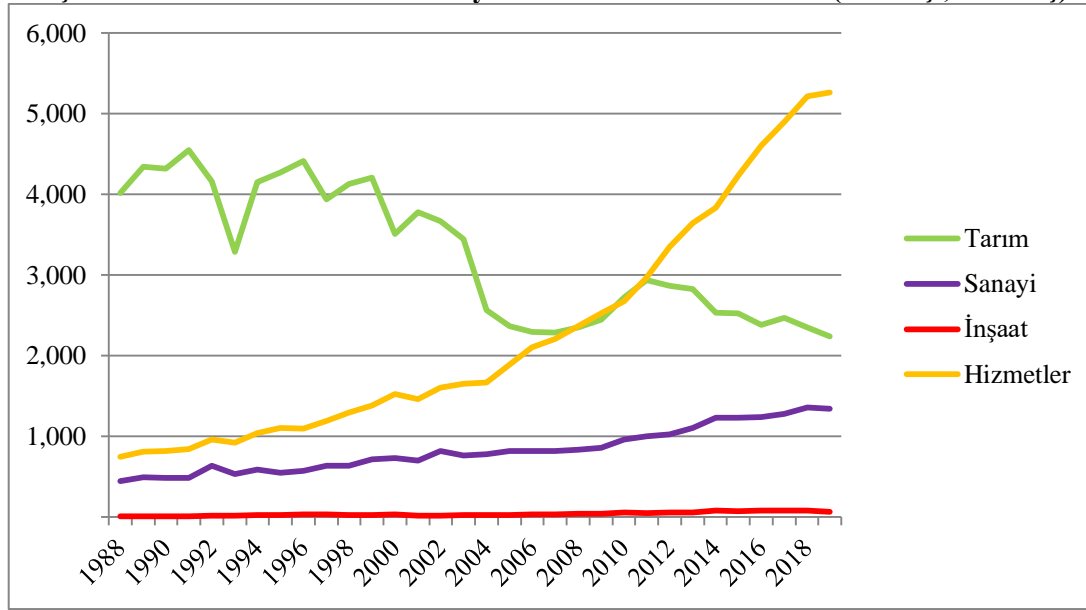
2.1 Genel Değerlendirme

Kadına yönelik şiddet ile kadının sosyo-ekonomik durumu arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır. Yani, kadına yönelik şiddet hem kadının sosyo-ekonomik olarak geri kalmışlığının sebebi hem de bazı durumlarda sosyo-ekonomik olarak geri kalmış olmak bir kadının şiddet görmesinin sebebi olabilmektedir. Bu nedenle de Türkiye'de kadına şiddet incelenirken kadının sosyo-ekonomik durumunu analiz etmek önem arz etmektedir.

Dünyanın her yerinde ülkelerin yaklaşık olarak nüfusunun yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Bu nedenle kadınlar hem toplumsal yaşamda hem de ekonomik yaşamda erkeklerle beraber yer almaktadır. Ancak ülkelerin yapısal durumları hemen hemen tüm toplumlarda kadınların her zaman geri planda olmasına neden olmuştur. Öyle ki tarihsel süreçte kadının emeğinin karşılığını ilk defa belli bir ücret olarak alması Sanayi Devrimine dayandırılmaktadır. Bu dönem kadının emeğinin sömürüldüğü yıllar olmasına karşın emeğine az da olsa değer biçilmeye başlanması bakımından da önem arz etmektedir. Bununla birlikte özellikle I. ve II. Dünya savaşları gibi dönemler kadınlara daha fazla işgücüne katılma olanağı sağlamıştır.

Türkiye'de ise Cumhuriyet döneminde diğer ülkelere göre daha önce kadınlara verilen haklara rağmen kadınların işgücünde aktif olarak yer alması 1950'li yılları bulmuştur. 1950'li yıllardan itibaren başlayan tarımda makineleşme ile işgücüne olan ihtiyaç azalmış, kırsalda işsiz kalan nüfus kente gitmek durumunda kalmıştır. Kırsaldan kente olan bu göç, kentleşme kültürünü getirirken bu dönemde hizmet sektörü gelişmeye başlamıştır. 1970'li yıllarda kentlerdeki kadınların çalışma talebi artış göstermeye başlamıştır. Bu çalışma talebine karşın kadınların sanayide istihdam olanağı bulamaması kadın işgücünün özellikle hizmet sektörüne yönelimine neden olmuştur.

Şekil 1. Kadın İstihdamının Faaliyet Kollarına Göre Durumu (Bin Kişi, 15+ Yaş)¹

Kaynak: TÜİK, (2020a)

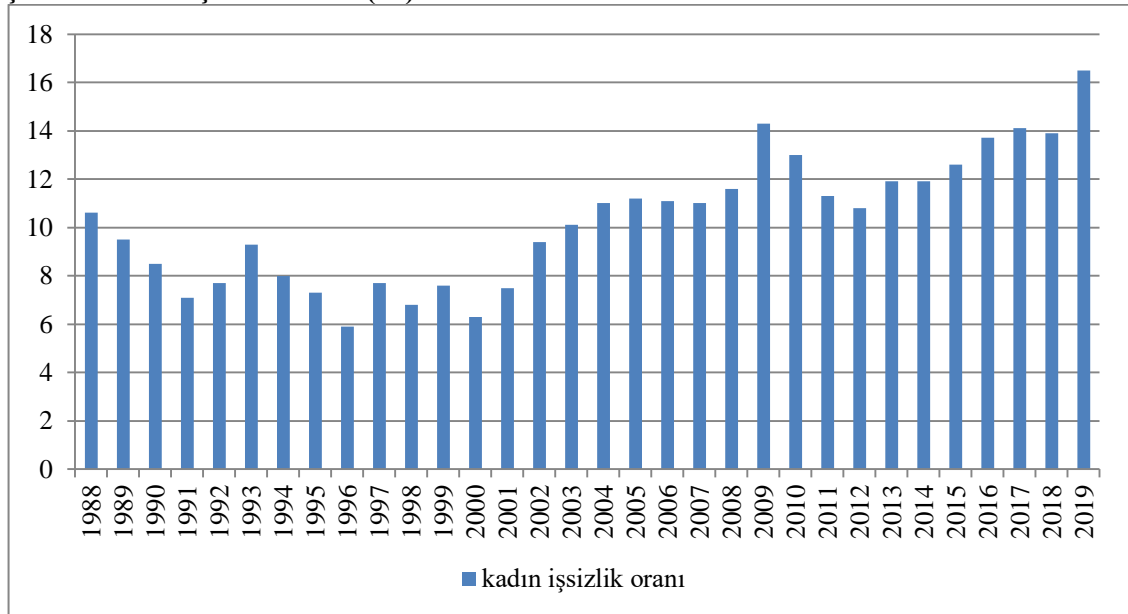
Kırsaldan kente göç hareketiyle tarım sektöründen uzaklaşan kadınların bir kısmı kentlerde ev hanımı olarak işgücü piyasasına katılmazken, bir kısmı hizmet sektörüne dâhil olmuştur. Ülke ekonomisinde istihdamın sektörel dağılımı ülkelerin gelişmişlik ve kalkınmışlık düzeyi hakkında bilgi verir. Bu bakımdan kadın istihdamının sektörel dağılımının incelenmesi kadının işgücündeki potansiyel gücünü ortaya koyarken aynı zamanda ülkenin kalkınmışlığı ve gelişmişliği hakkında da bilgi vermesi bakımından önemlidir. İlerleyen bölümlerde daha detaylı incelediğimiz sektörel durum ile ilgili genel görünüm Şekil 1’de verilmiştir. Şekil 1’deki grafikte görüldüğü gibi 1988-2019 yılları arası kadın istihdamının faaliyet kollarına göre durumuna baktığımızda tarım sektörünün aşağı yönlü seyir izlediği görülmektedir. Hizmetler sektöründeki kadın istihdamı artışının daha dik bir seyir izlediği görülürken, sanayi ve inşaat sektöründeki kadın istihdamın daha sınırlı olduğunu görülmektedir. Kadınların işgücüne ve istihdama katılımlarının incelenmesi toplumsal yapıdaki kadın olgusuyla ilgili bilgiler vermesi bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle kadınların sosyo-ekonomik durumuna daha detaylı analiz etmek, kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicilerini anlamak bakımından önemli olacaktır.

¹ TÜİK’ten elde edilen veriler ışığından tarafımızdan derlenmiştir.

2.1.1 Kadının İşgücü Piyasasına Katılımı

2019 yılı istatistiklerine göre Türkiye nüfusunun 41 milyon 721 bin 136'sını erkekler oluştururken, 41 milyon 433 bin 861'sını kadın nüfusu oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle toplam nüfusun %50,2'sini erkekler, %49,8'ini ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2020b). Ülkemizde sürdürülebilir bir büyüme ve kalkınma sağlayabilmek ve gelişmiş ülke konumuna gelebilmek için kadınların ülke ekonomisine katkısı olmazsa olmaz bir durumdur. Ancak 2019 yılı verilerine göre erkeklerin işgücüne katılma oranı ise %72 iken kadınların işgücüne katılma oranı yalnızca %34 seviyelerindedir (TÜİK, 2020c). Kadınların işgücüne katılımının son derece az olduğu görülmektedir. Bir diğer önemli gösterge olan işsizlik oranı, ülkenin potansiyel işgücününün atıl kaldığını gösteren önemli bir göstergedir. Şekil 2'de 1988-2018 yılları arasında 15 yaş üstü kadınların işsizlik oranları gösterilmiştir.

Şekil 2. Kadın İşsizlik Oranı (%)

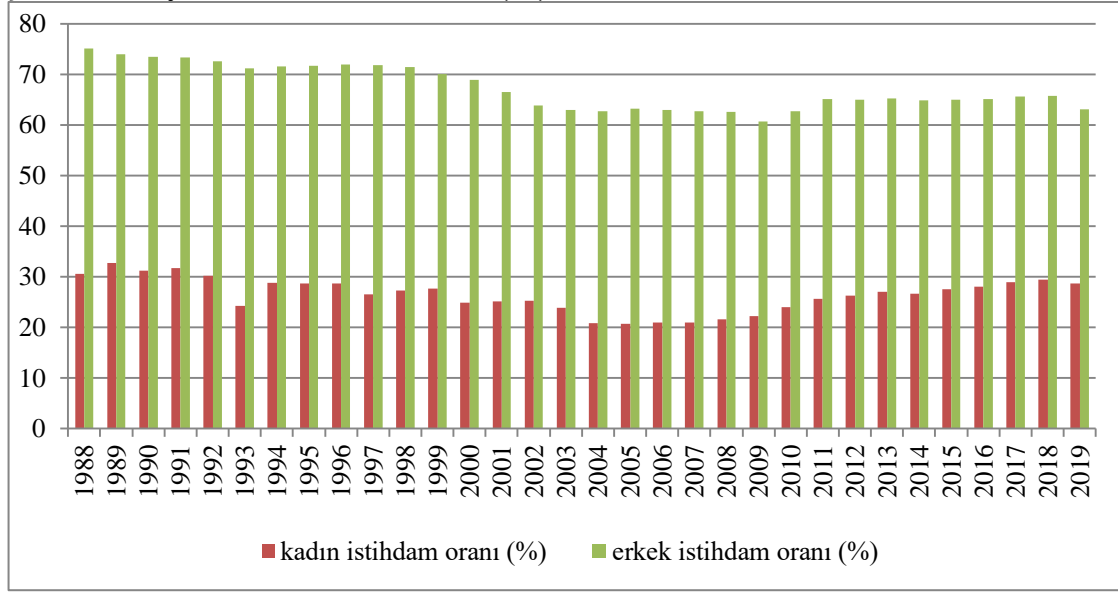
Kaynak: TÜİK, (2020d)

Kadın işsizlik oranı 1988 yılında %10'lar düzeyinde iken yıllar içinde artış ve azalış göstermiştir. Ancak 2008 yılında yaşanan küresel finansal krizin etkisiyle 2009 yılında %14'ün üzerinde ciddi bir artış yaşandığı görülmektedir. 2019 yılında %16'lık oran ise kadın işsizlik oranının son 31 yılda en yüksek oranı olmuştur. Tarihsel süreç

kadınlar arasındaki işsizlik sorununun hem kronikleştiğini hem de zaman içindeki sürekli artış eğilimine sahip olduğunu göstermektedir.

Kadın ve erkek istihdam oranlarına bakıldığında kadın-erkek arasında ciddi bir eşitsizlik görülmektedir. Bu durum, Şekil 3’de 1988-2019 yılları arası 15 yaş üstü kadın ve erkek istihdam oranlarının karşılaştırılması verilerek açıklanmıştır.

Şekil 3. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı (%)

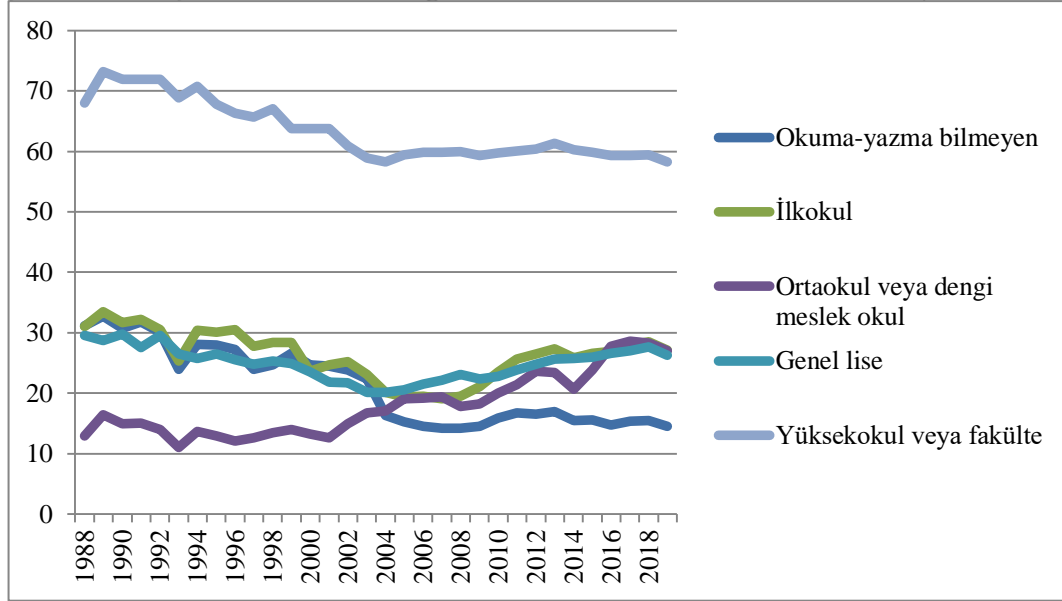

Kaynak: TÜİK, (2020e)

1988 yılında kadın istihdam oranı %30 civarında iken erkek istihdam oranı %75 civarındadır. Yıllar itibariyle bu farklılığın hemen hemen yakın seyirde devam ettiği görülmektedir. 2019 yılına gelindiğinde ise kadın istihdam oranı %28 civarında iken erkek istihdam oranı %63 civarındadır. Türkiye’de kadın ve erkek arasındaki istihdam oranı farkı iki kattan daha fazladır. Şekil 2 ve 3’den anlaşılacağı üzere, Türkiye’de kadınların işgücü potansiyeli etkin bir şekilde kullanılamamaktadır. Ülkemizde sürdürülebilir büyüme ve kalkınmanın sağlanabilmesi için kadınların istihdam edilmesinin önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir. Kadın istihdamı ülke ekonomisini direkt etkilediği kadar toplumsal hayatta kadına şiddeti de etkilemektedir. Kadının işgücünde yer alması kadını ekonomik olarak güçlendirdiği için şiddet karşısında çaresiz kalmasını engellemektedir. Kadının kendi geçimini sağlayacak ekonomik özgürlüğe sahip olması eş bağımlılığını azaltacağı için şiddet karşısında boşanma ihtimalini artıracaktır. Bunu öngören eş ise şiddet kullanma eğilimini düşürecektir. İlerleyen bölümlerde Aizer (2010) Nash Pazarlık Teorisi yardımıyla açıkladığımız bu durum kadın istihdamının şiddet üzerindeki ekonomik etkisini ortaya koymaktadır.

2.1.2. Kadının Eğitim Durumu ve Eğitimin İşgücüne Katılıma Etkisi

Şekil 4. 15 Yaş Üstü Kadınların Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı (%)

Kaynak: TÜİK, (2020f)

15 yaş üstü kadınların istihdam durumu ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişkinin gösterildiği Şekil 4'te, eğitim düzeyleri arttıkça kadın istihdam oranının arttığı görülmektedir. Lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan kadınlar ile yüksekokul ve üstü eğitim düzeyine sahip olan kadınlar arasındaki fark yaklaşık olarak iki kat kadardır. 2019 yılı incelediğinde eğitim düzeyi ilkököl olan kadınların istihdam oranı %27,1, ortaokul veya dengi okuldakilerin %27, genel lise olanların %26,3 ve yüksekokul düzeyindekilerin %58,3'tür.

Eğitim toplumların kalkınma ve refah düzeylerinin artırılmasında etkili olan önemli bir faktördür. Kadınların yüksekokul düzeyinde eğitime sahip olduklarında daha fazla istihdam olanağına sahip olması kadınların eğitim olanaklarının artırılması yönündeki politikaların uygulanmasının daha kapsayıcı şekilde olmasını gerekli kılmaktadır. Kadınların eğitim olanaklarının artırılması neticesinde hem atıl durumda kalan işgücü potansiyeli kullanılacak hem de nitelikli işgücünde artış meydana gelecektir. Eğitimin artmasıyla sağlanan istihdam kadının sosyal hayatını da etkileyecek olup şiddetin önüne geçilmesinde faydalı olacaktır.

Tablo 1 . Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+yaş) 2019² Türkiye

	Toplam	Erkek	Kadın	Kadın oranı (%)
Okuma Yazma Bilmeyen	2.024.979	286.590	1.738.389	85.85
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	7.782.603	3.305.134	4.477.469	57.53
İlkokul Mezunu	17.579.747	7.681.822	9.897.925	56.30
İlköğretim Mezunu	5.678.694	3.240.303	2.438.391	42.94
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	13.365.564	7.365.958	5.999.606	44.89
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	15.426.019	8.685.165	6.740.854	43.70
Yüksek okul veya Fakülte Mezunu	10.257.791	5.455.508	4.802.283	46.82
Yüksek Lisans Mezunu	1.083.331	605.912	477.419	44.07
Doktora Mezunu	211.581	124.960	86.621	40.94

Kaynak: TÜİK, (2020g)

Tablo 1’de 2019 yılı için bitirilen eğitim düzeyine ve cinsiyete göre nüfusun durumu verilmiştir. Buna göre okuma yazma bilmeyen 2.024.979 kişinin 1.738.389’unu kadınlar oluşturmaktadır. Bu durum okuma yazma bilmeyen nüfusun %85’ni kadınların oluşturduğu anlamına gelmektedir. “Kadınlarda okuryazarlığın düşüklüğünün temel nedenleri arasında; erken yaşta evlilik, kız çocuklarının okumasının önemsenmemesi/okumanın bir getirisinin olduğuna inanılmaması, olumsuz geleneksel kalıp yargılar, ailede kız çocuklarına anneye yardımcı gözü ile bakılması ve bu çocukların 10-11 yaşlarından sonra okuldan alınması gibi faktörler sıralanabilir” (Özaydınlık, 2014: 98). Hemen hemen her eğitim düzeyinde kadınların erkeklerden daha az eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ülkemizde kız çocuklarının okutulması yönünde yapılan çalışmaların hala yetersiz kaldığını gösteren bu durum, kadın erkek cinsiyet eşitsizliğinin de göstergesi niteliğindedir.

Kadınların emek piyasasında yer aldığı yani istihdam edildiği durumlarda da kadın ve erkek arasında kazanç eşitsizlikleri ortaya çıkmaktadır. Çünkü iş hayatında “kadın” olmak ücretleri ve statüleri etkilemektedir. Tablo 2’de 2018 yılı verilerine göre eğitim düzeyine bağlı olarak kadın ve erkeğin yıllık kazanç dağılımı verilmiştir. TÜİK’ten elde edilen verilere göre; ilkokul ve altı eğitim düzeyine sahip olan kadınlar yıllık ortalama 29,500 TL kazanırken erkekler 37,143 TL, ilköğretim ve ortaokul eğitim düzeyine sahip olan kadınlar yıllık ortalama 30,049 TL kazanırken erkekler 36,195 TL, lise eğitim düzeyine sahip olan kadınlar 33,717 TL kazanırken erkekler 39,344 TL, yüksek okul ve üstü eğitim düzeyine sahip olan kadınlar 62,051 TL kazanırken erkekler 78,041 TL kazanmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki ücret farkının her eğitim

² Bilinmeyen nüfus hesaplama dâhil edilmemiştir.

düzeylerinde olduğu ve daha az ücret aldıkları görülmektedir. Ayrıca kadınlar yükseköğretim ve üstü eğitim seviyesine sahip olduğunda ortalama yıllık brüt kazancı diğer eğitim seviyelerine göre neredeyse iki katına çıkmaktadır.

Tablo 2. 2018 Yılı Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre Yıllık Brüt Ücret Karşılaştırması

Eğitim durumu	Yıllık Ortalama Brüt Kazanç TL	
	Kadın	Erkek
İlkokul ve altı	29,500	37,143
İlköğretim ve ortaokul	30,049	36,195
Lise	33,717	39,344
Meslek lisesi	38,096	54,970
Yükseköğretim ve üstü	62,051	78,041

Kaynak: TÜİK, (2020ğ)

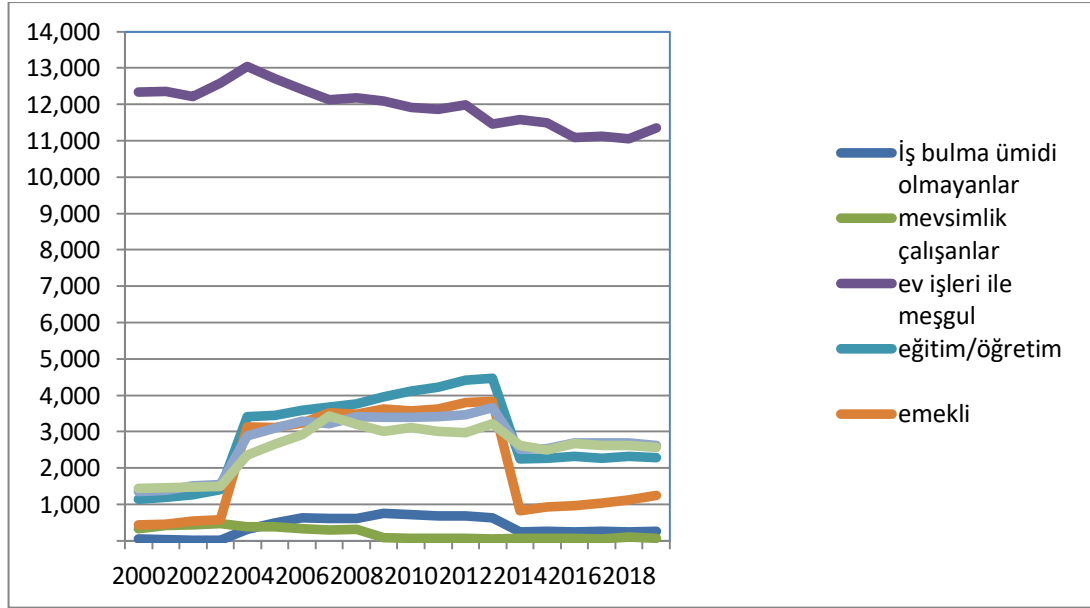
Kadın ve erkek arasındaki bu eşitsizliğin kaynağı olan geleneksel yapının değişmesi için pek çok alanda dönüşüm şarttır. Kadınları erkeklerin gerisinde tutan geleneksel yapıda kadınlar baskılanmaya çalışılmaktadır ve bu durum iş hayatında kadın-erkek arasındaki ücret farklılıklarına, terfi işlemlerine, çalışma koşullarının uyumlaştırılmamasına neden olabilmektedir. İş hayatında kadınları dışlayan bu anlayış hane içinde de etkilidir. Ekonomik açıdan güçlü olan taraf kimse hanehalkı karar alma süreçlerinde de etkin olan tarafın olacağı düşüncesi, kadınlara olan tutum ve davranışları etkilemektedir. Erkekler tarafından şiddet gösterilerek karar mekanizmalarından dışlanmaya çalışılan kadınların durumu iş hayatındaki bir takım yasalarla giderilmeye çalışılsa da Tablo 2'deki durum bunun hala tam olarak giderilemediğini göstermektedir.

2.1.3 Kadının İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Diğer Faktörler

Kadınların işgücünde yer almamasının nedenlerini ortaya koymanın kadın istihdamı probleminin çözümü için faydalı olacağı düşünülmüştür. Şekil 5'te 2000-2019 yılları arası 15 yaş üstü kadınların işgücüne dâhil olmama nedenleri verilmiştir. TÜİK'ten elde edilen veriler ışığında kadınların en çok ev işleri ile meşgul olmaları nedeniyle işgücüne dâhil olmadığı görülmektedir. Ancak burada özellikle söz konusu kadınların eğitim durumunun çok büyük bir kısmının üniversite altı olduğu ve bu gruptaki ücretlerin de (Tablo 2'de görüldüğü gibi) çok düşük olmasının onları ev işleriyle meşgul olmak zorunda bırakıyor olabileceğinin de altı çizilmelidir. Ayrıca tabii ki yaşadığımız coğrafyada toplumsal cinsiyetle belirlenen roller de kadını ev işleri ile meşgul olması gereken taraf olarak belirlemektedir. Ev işleri ile meşgul olma nedeniyle işgücüne

katılmama 2004 yılında en yüksek seviyeye çıktıktan sonra azalış gösterse de 2019 yılına gelindiğinde hala en önemli faktör olarak yer almaktadır. Ayrıca çocuk bakımı görevinin anneye yüklenilmiş olması da kadının istihdam oranını etkilemektedir. 2019 yılında 3 yaşın altında çocuğa sahip olan kadınların istihdam oranı %26.7, erkeklerin istihdam oranı %87.3 iken 3 yaşın altında çocuğu olmayan kadınların istihdam oranı %52.8 erkeklerin ise %75.1'dir (TÜİK, 2020h).

Şekil 5. 15 Yaş Üstü Kadınların İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri (Bin kişi)

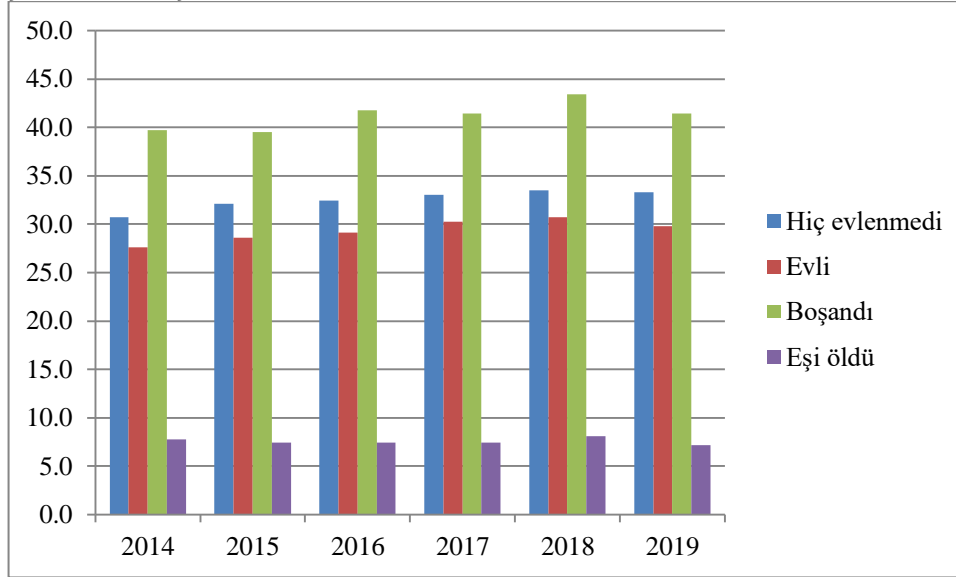

Kaynak: TÜİK, (2020ı)

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sadece sosyal hayatı etkileyen bir konu olmadığını, ekonomik hayatı da etkilediğini görebilmekteyiz. Sürdürülebilir büyüme ve kalkınma için üretim faktörlerinden biri olan emek faktörü kilit noktadır. Kadınların işgücüne dâhil edilmesi emek faktörünün etkin ve verimli kullanımının sağlanması açısından önemlidir. Bu nedenle kadınların aktif olarak işgücüne katılımının sağlanması için kadının ve erkeğin sorumluluklarının uygun bir şekilde bölüştürülüp kadının üzerindeki yükün alınması gerekmektedir. Bu zihniyet dönüşümü zor olacağı için politika yapıcıların bu noktada devreye girip gerekli yasal düzenlemeleri de yapması gerekmektedir. “Eğitim/öğrenim” nedeniyle işgücüne dâhil olmama kadını işgücünden alı koyan en masum nedendir. Eğitim süresinin uzaması eğitim düzeylerinin yükselebileceği anlamına geleceği için kadını nitelikli olarak işgücüne dâhil edebilir. Kadınlar iş hayatına dâhil olmayı istemekte ama “Diğer” faktörlerden kaynaklı zorluk ve engel yaşayanların da fazla olduğu görülmektedir. Tablo 2’de gördüğümüz üzere erkekler

kadınlardan her eğitim seviyesinde daha fazla ücret almaktadır. Kadın-erkek arasındaki bu ücret farkları, iş yaşamında kadının yükselmesine engel durumların olması, erkeklere daha fazla olanakların sağlanması, iş yaşamında kadın üzerindeki istismar gibi durumlar da hiç şüphesiz kadınların işgücüne dâhil olma kararlarını etkilemektedir. Emekli ve çalışamaz halde olanları hariç tuttuğumuzda sayılan bu nedenlerin temelinde toplumsal cinsiyetteki kalıplaşmış yargıların etkili olduğu görülmektedir.

Şekil 6. 15 Yaş Üstü Kadınların Medeni Duruma İstihdam Oranı (%)

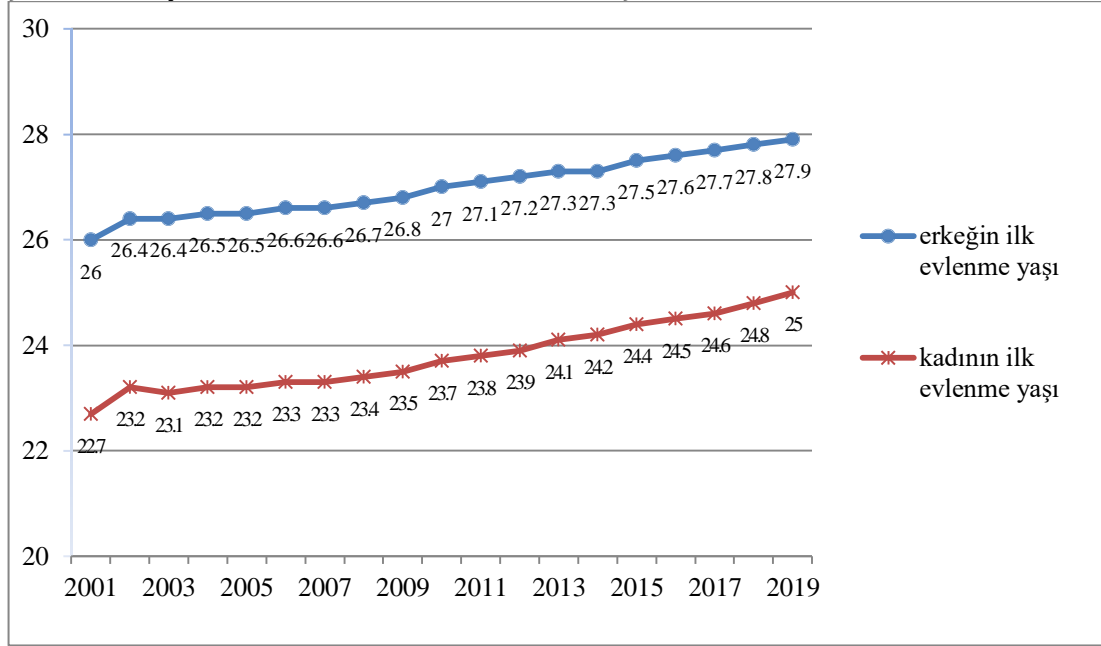

Kaynak: TÜİK, (2020i)

Şekil 6'da 2014-2019 yılları arası 15 yaş üstü kadınların medeni durumuna göre işgücüne katılım oranları yer almaktadır. Boşanmış olan kadınların istihdam oranı ortalama olarak % 41 seviyelerinde olup diğer gruptakilere göre istihdam oranının daha fazla olduğu görülmektedir. İstihdam oranında ikinci en yüksek grup ortalama % 32 seviyesiyle hiç evlenmemiş olanlardır. Boşanmış olan kadınların kendi ayakları üzerinde durarak yaşamlarını devam ettirebilmek ve ebeveynlik görevini yerine getirebilmek için çalışmak durumunda kalmaları, bu gruptaki kadınların istihdam seviyesini yükseltmektedir. İkinci sırada yer alan hiç evlenmemiş kadınların istihdam oranının yüksek olması ise bir eşe ekonomik olarak bağımlı olmadıklarından kendi özgür iradeleri ile çalışabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Evlilerin medeni duruma göre istihdamda üçüncü sırada olmasında kadının toplumsal rollerinin etkisi yüksektir. Kadınlar evlendikten sonra eşlerinin çalışmasına izin vermemesi, ev sorumluluklarını almada eşit bölüşüm yapılmaması, çocuk ve yaşlı bakımı gibi ev içi işlerin kadına yüklenilmesi gibi faktörlerle çalışma hayatından uzak kalmaktadırlar. İstihdam oranının en düşük olduğu

grup ise ortalama %7 ile eşi ölen kadınlardır. Eşi ölen kadınların istihdam oranının düşük olmasının arkasında yatan faktörler ise yaşları ve eşlerinden kalan dul ve yetim aylığı almaları olabilir. Devlet, dezavantajlı durumda olan gruplara pozitif ayrımcılık yapılması ve bu grupların korunması görevini yerine getirmek için belli bir sosyal yardımda bulunmaktadır. Eşi ölen kadınlarda bu grupta sayılmakta olup bağlanan aylıklarla geçimlerini sağlayabildiklerinden dolayı istihdam oranı düşüktür.

Şekil 7. Cinsiyete Göre Ortalama İlk Evlenme Yaşı, 2001-2019

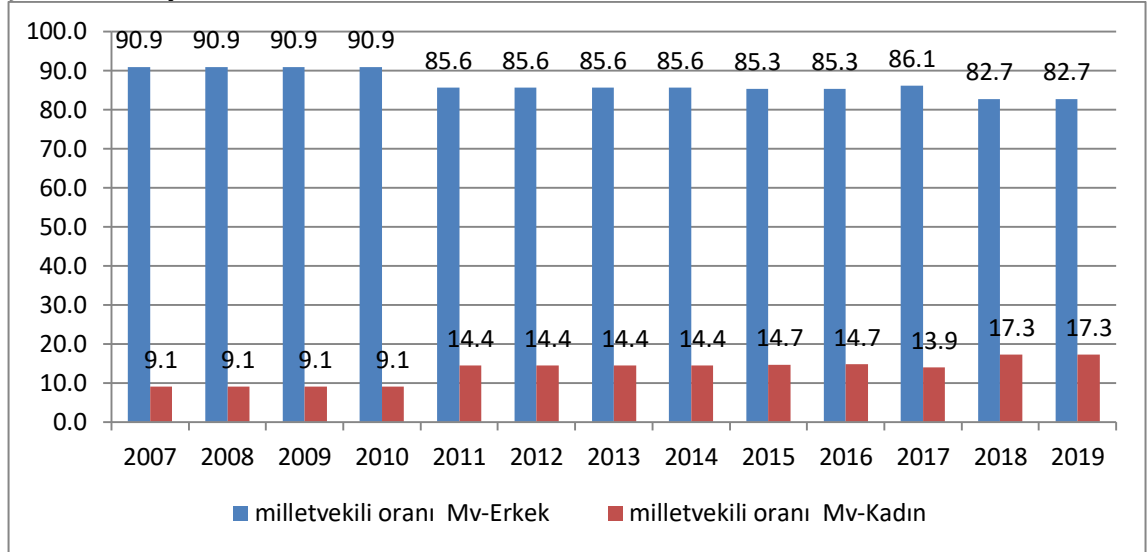
Kaynak: TÜİK, (2020j)

Şekil 7’de 2001-2019 yılları arası cinsiyete göre ortalama ilk evlenme yaşı yer almaktadır. Türkiye’de ilk evlenme yaşının ortalamada son yıllara doğru yükseldiği görülmektedir. 2001 yılında kadınlarda 22.7, erkeklerde 26 olan ortalama ilk evlilik yaşı, 2019 yılında kadınlarda 25’e, erkeklerde 27.9’a çıkmıştır. Bu veriler ışığında kadınlarda ortalama evlilik yaşı 2.3, erkeklerde ise 1.9 yaş yükselmiştir. Kadınların ilk evlilik yaşının yükselmesinde kız çocuklarının eğitimlerine devam etmeleri yönündeki politikaların etkisi olduğu söylenebilir. Eğitim seviyesinin yükselmesi ortalama ilk evlilik yaşını da yükseltmiştir. Genel olarak bakıldığında kadın erkek arasındaki ortalama ilk evlilik yaşı farkının 3 olduğu görülmektedir. Bu durumda kadınlar erkeklerden 3 yaş daha erken evlilik gerçekleştirmektedir. Bu nedenle ortalama ilk evlilik yaşının yükselmesi kadın ve erkeklerin belli bir olgunluğa ulaşmasını sağlaması bakımından önemlidir. Ayrıca kadınların 18 yaşından önce evlenmesi ya da evlendirilmesi ülkemizin toplumsal bir problemidir. 2010 yılında 18 yaşından önce evlenen kadınların oranı %8.2, erkeklerin

oranı %0.3 iken bu oran 2019 yılında kadınlarda %5.1, erkeklerde ise %0.2'dir (TÜİK, 2020k). Yapılan araştırma ülkemizde küçük yaşta evliliklerin azalmış olmasına rağmen hala yüksek olduğunu göstermektedir. Ülkemizde küçük yaşta kız çocuklarının evlilik gerçekleştirmeleri ya da bu yönde yapılan aile baskısı evliliklerdeki anlaşmazlıkları yani aslında şiddet olaylarını tetikleyebilmektedir.

Kadın ve erkeğin genel mutluluk düzeylerine bakmak yaşanan şiddet olayları ile ilgili ipucu vermektedir. Bu nedenle TÜİK'ten elde edilen verileri incelediğimizde 2003 yılında "mutlu" kategorisindekilerin oranı kadınlarda %49.42, erkeklerde %45.72 iken, 2019 yılına gelindiğinde kadınlarda bu oran %49.88, erkeklerde ise %41.88 olmuştur. "Mutsuz" kategorisinde ise 2003 yılında kadınlarda %4.97, erkeklerde %6.22 iken, 2019 yılında bu oran kadınlarda %8.36, erkeklerde ise %11.54 seviyesindedir (TÜİK, 2020l). Mutlu kategorisinde 2003-2019 yılları itibariyle çok ciddi artış ve azalış görülmezken mutsuzluk kategorisinde hem kadın hem erkek için artışın olduğu görülmektedir. Mutsuzluk kategorisinde kadınlar için %3.39'luk erkeklerde ise %5.32'lik bir artış söz konusudur. Bu verilerden hareketle mutsuzluğun artması kadın ve erkek arasındaki anlaşmazlıkları yani şiddeti artırabilmektedir. Erkeklerin daha mutsuz olması kadınların ekonomik hayatın dışında kalmasıyla ilişkilendirilebilir. Kadınları ekonomik hayattan dışlayan yapı aslında tüm ekonomik sorumluluğu erkeklerin üzerine yükleyerek erkeklerin de aleyhine işlemektedir. Bu da kadınların güçlendirilmesinin aslında erkeklerin de lehine olacağını ortaya koymaktadır.

Eşler arasında yaşanan mutsuzlukların ileri aşamalarında boşanmaların olduğu bilinmektedir. Türkiye'de kaba boşanma hızı 2001 yılında %1.41 iken bu sayı her geçen gün artarak 2019 yılında %1.88 seviyesine ulaşmıştır (TÜİK, 2020m). Kadınların en çok boşanma nedenleri olarak %61.5 oran ile "sorumsuz ve ilgisiz davranma", %42.6 oran ile "evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama", %36.4 oran ile "dayak/kötü muamele", %32.2 oran ile "aldatma" gösterilmiştir (TÜİK, 2020n). Kadınların boşanma nedenleri aslında kadına yönelik şiddet türlerini (sırasıyla psikolojik, ekonomik, fiziksel-cinsel şiddet) içermekte olduğu anlaşılabilir.

Şekil 8. Cinsiyete Göre Milletvekili Oranları (%)

Kaynak: TÜİK, (2020o)

Eşitsizlik TBMM'deki temsile de yansımıştır. Şekil 8'de 2007-2019 yıllarında cinsiyete göre milletvekili oranları verilmiştir. 2007 yılında kadın milletvekili oranı %9.1 iken erkek milletvekili oranı %90.9'dur. Kadın ve erkek arasında cinsiyet eşitsizliğini en net haliyle görebildiğimiz bu veri yıllar itibariyle artış gösterse de bu oran 2019 yılında kadınlarda %17.3'e ancak ulaşabilmiştir. Karar alma süreçlerine kadınların katılımının ne kadar az olduğu ortadadır. Türkiye kadın milletvekili oranına göre bazı geri kalmış, Afganistan, Türkmenistan ve Tacikistan gibi, ülkelerden bile geri durumdadır. Parlamentolar Arası Birlik verilerine göre, 192 ülke arasında Türkiye 117. sıra yer almaktadır.³ Kadınların siyasi alanda karar verici mekanizmalarda olmaması kadınların ekonomik katılımının bozulmasına neden olabileceği gibi toplumun her alanında da dışlanmaya neden olabilir. Kadınları siyasi alandan temsil eden kadın milletvekillerinin kadın haklarının korunmasına ve geliştirilmesine fayda sağlayacağını düşündüğümüzde, İstanbul sözleşmesinden çıkılması yönündeki baskıların arttığı yakın süreçte, kadın milletvekili oranının düşük olması yanlış bir kararın alınmasına sebep olabilir.⁴ İstanbul sözleşmesi toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayan kadınlara şiddet konusunda geniş haklar sunan bir sözleşme olması nedeniyle bu sözleşmeden çıkılması kararı, erkek egemen bir meclisten geçerse kadınları bu konuda dezavantajlı konuma düşürebilir. Bu nedenle siyasi alanda kadınların oranının yüksek olması kadınlarla ilgili alınabilecek kararlarda kadınlarında katılımını sağlayarak daha adil kararların çıkmasını sağlar.

³ Bkz, örneğin, <https://tr.euronews.com/2020/03/10/kadin-milletvekili-oraninda-turkiye-117-nci-sirada-zirvede-ruanda-ve-kuba-var>

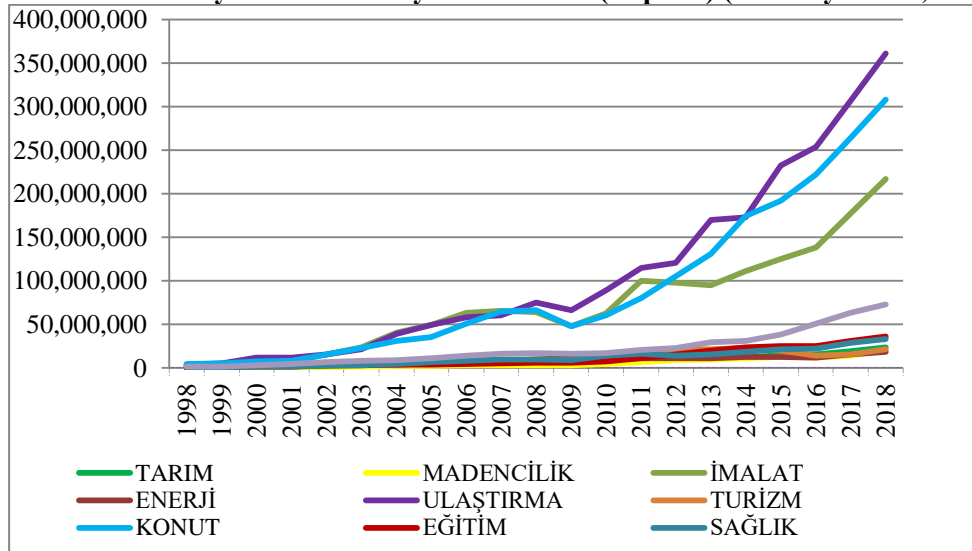
⁴ Bkz, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49473457>

Yönetici pozisyonlarındaki duruma bakıldığında da erkeklerin ön planda olduğu görülmektedir. TÜİK’ ten elde edilen verilere göre 2019 yılında yönetici pozisyonlarında erkeklerin oranı %83.8 iken, kadınların oranı %16.2’dir (TÜİK, 2020ö). Bu veriler kadınların iş yaşamında yönetici pozisyonlarına ulaşmasını engelleyen görünmez faktörlerin olduğunu göstermektedir. İlk kez ABD’de 1970’li yıllarda kullanılmaya başlanan “Cam Tavan” kavramı kadınların üst düzey yönetim pozisyonlarına gelmelerini engelleyen görünmez, yapay engellerin olduğunu ifade eder (Wirth, 2001). Bu nedenle cam tavan etkisi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir.

2.1.4 Türkiye’de Sektörel Sabit Sermaye Yatırımları ve Kadın İstihdamına Etkileri

Son 20 yılda en çok yatırım yapılan sektörler sırasıyla ulaştırma, konut, imalat sektörleri olurken eğitim sektörünün beşinci sırada yer aldığı görülmektedir. Şekil 9’da T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığından elde edilen 1998-2018 yılları arası sektörler itibariyle sabit sermaye yatırımlarına ilişkin veriler yer almaktadır. Yıllar itibariyle ulaştırma konut ve imalat sektörleri yukarı yönlü ciddi bir artış var iken eğitim sağlık gibi sosyal hayata derinden etki eden ve kadın istihdamına da kapalı olmayan sektörlerde yapılan yatırımların düz bir seyir izlediği görülmektedir.

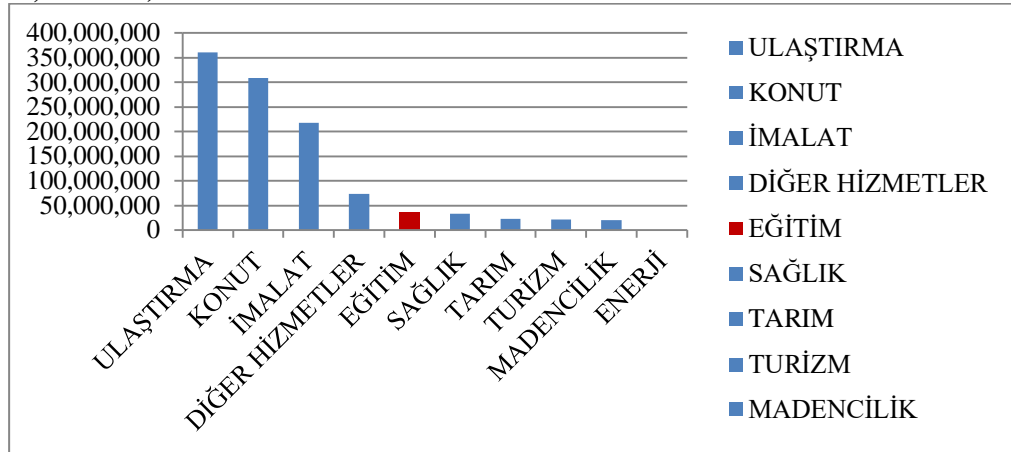
Şekil 9. Sektörler İtibariyle Sabit Sermaye Yatırımları (Toplam) (Cari Fiyatlarla, Bin TL)

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2020a)

2018 yılı için sektörler itibariyle yapılan yatırımları incelediğimiz aşağıdaki Şekil 10’da söz konusu durumu daha net görebiliriz.

Şekil 10. 2018 Yılı, Sektörler İtibarıyla Sabit Sermaye Yatırımları (Toplam) (Cari Fiyatlarla, Bin TL)

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2020b)

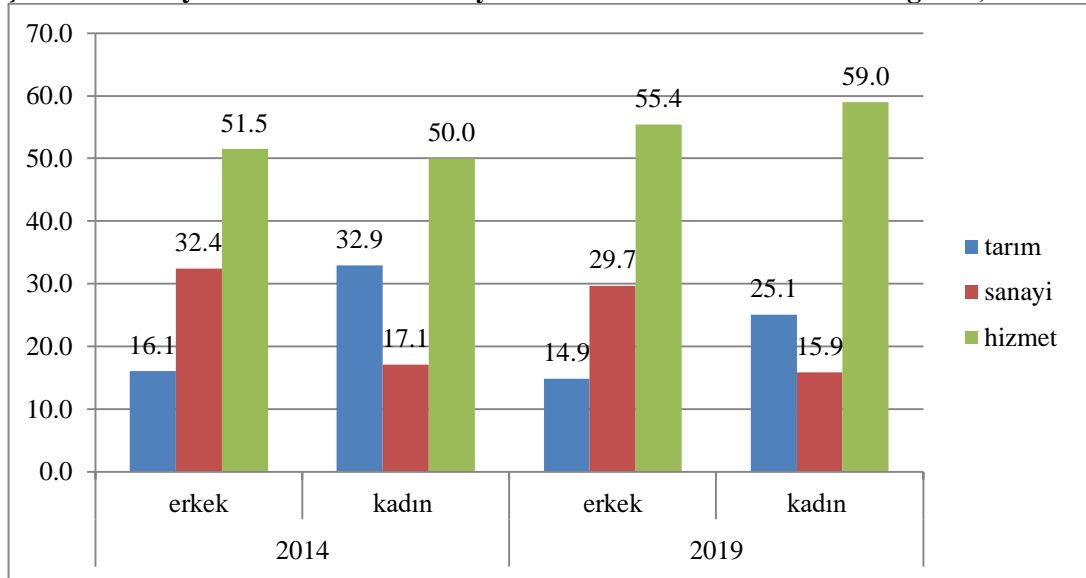
Kadın istihdamının inşaat sektöründe çok az bir orana sahip olduğu ve neredeyse hiç artmadığı Şekil 10'daki grafikte görülmektedir. İnşaat sektörünün içinde yer alan konut sektörünün kadın istihdamına yönelik etkisi olmadığı söylenebilir. Şekil 9 ve Şekil 10'dan yararlanarak görüyoruz ki ülkemizde en çok yatırım yapılan sektörlerden biri konut sektörüdür. Bu da göstermektedir ki işgücü piyasasındaki konjonktür kadını bu piyasada gitgide zayıflatmaktadır. Şekil 1'de kadın istihdamının hizmetler sektöründe yukarı yönlü artış olduğu görülmektedir. Ulaştırma sektörü ise hizmetler başlığının altında yer almasına karşın kadın istihdamına diğer hizmet-alt sektörlerine göre en kapalı alanlardan biri olarak en hızlı artışa sahip sektördür. 2018 yılı sektörler itibarıyla sabit sermaye yatırımlarının yer aldığı şekilde de görüldüğü gibi yatırım alanlarının ulaştırma, konut gibi erkek istihdamının daha çok yer aldığı alanlar olması kadın istihdamının enformel işgücünde istihdam edilmesine neden olmaktadır. Enformel işgücünde sürekli olmayan günlük işlerle gelir elde etmeye çalışanların oluşturduğu durum kadının işgücünde tutunamamasına neden olmaktadır. Kadınların kayıt dışı işgücünde yer alması da kadınları ekonomik olarak daha güçsüz kılmakta olup onları şiddet görmeye daha açık hale getirebilmektedir. Yapılan kamu ve özel yatırımlarının ve söz konusu yatırımlar için oluşturulmuş politikaların kadının işgücü piyasasına katılımını ve istihdamını sağlama özelliğine sahip olmadığı ifade edilebilir. Kalkınmanın sağlanabilmesi için üretim faktörlerinin üretim sürecine dâhil edilmesi ve üretim sürecinde de etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Kadının istihdamına yönelik yatırımların yetersiz olması özellikle kadın emeğinin etkin kullanılmadığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda genel olarak üretim faktörlerinin daha verimli kullanılmasını sağlayacak insan sermayesi için de ciddi bir yatırım eksikliği söz konusu olduğundan bahsedebiliriz.

Beşeri sermaye olan insanın beceri ve yeteneklerinin gelişimi için eğitim alanında yatırımların yapılması üretim faktörlerinin doğru ve etkin kullanımı açısından önemlidir. Eğitim sektörü bunun yanında kadınların da erkeklerle eşit olarak istihdam edilmesine olanak sağlayan bir sektördür. Ancak grafikte de görüldüğü gibi eğitim yatırımları toplam yatırımların arasında ancak beşinci sırada yer almaktadır. Ülke ekonomisine beşeri sermaye olarak etki eden bu durum aynı zamanda toplumdaki bireylerin bilinçlenmesine de etki ettiği için aynı zamanda sosyal bir sorundur.

Toplumsal yaşantıda kadın erkek eşitsizliğinin aşılmasında ve kadına yönelik şiddetin çözülebilmesinde kullanılacak en önemli ve etkili politika araçlarının başında eğitim gelmektedir. Bu yüzden gerek kadının işgücüne katılımının sağlanamaması ve gerekse şiddet olaylarının önüne geçilememesinde eğitime yapılan yatırımların diğer yatırımlardan daha olmasının da kadınlara ilgili sorunların kronikleşmesine ve/veya çözülememesinde önemli bir rolü olduğu ifade edilebilir.

Şekil 11. Cinsiyete ve Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdamın Yüzde Dağılımı, 2014-2019

Kaynak: TÜİK, (2020p)

Şekil 11’de 2014 ve 2019 yıllarında cinsiyete ve ekonomik faaliyete göre istihdamın yüzde dağılımı yer almaktadır. Türkiye’de tarihsel süreçle beraber yapısal değişim ekonomik faaliyetleri de değiştirmiştir. Kadınlar yoğun olarak hizmet ve tarım sektörlerinde istihdam edilmektedir. Şekil 11’de, 2014 yılında tarım sektöründe istihdam oranı erkeklerde %16,1, kadınlarda %32,9; sanayi sektöründe istihdam oranı erkeklerde %32,4, kadınlarda %17,1; hizmet sektöründe istihdam oranı erkeklerde %51,5, kadınlarda %50 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise; tarım sektöründe istihdam oranı

erkeklerde %14.9 iken kadınlarda %25.1, sanayi sektöründe istihdam oranı erkeklerde %29.7 iken kadınlarda %15.9, hizmet sektöründe erkek istihdam oranı %55.4 iken kadın istihdam oranı ise %59'dur. Görüldüğü gibi tarım ve hizmet sektöründe kadınlar erkeklerden daha çok istihdam edilirken sanayi sektöründe erkekler kadınlardan daha çok istihdam edilmektedir. Kadınlar 2014 yılında tarım sektöründe %32.9 oranında istihdam edilirken 2019 yılında %7.8'lik azalışla %25.1 oranında istihdam edilmektedir. 2014 yılında hizmet sektöründe %51.5 oranında istihdam edilirken 2019 yılında %7.5'lik artışla %59 oranında istihdam edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEORİ ve LİTERATÜR TARAMASI

3.1 Teori

Kadına yönelik şiddeti daha iyi açıklayabilmek için teorik olarak da incelemek gerekmektedir. Kadına yönelik şiddet kapsamındaki teorik incelemeler, şiddeti artıran ve azaltan durumları kapsamaktadır. Bu kapsamda literatürde Nash Pazarlık Teorisi, Maruz Kalma Teorisi, Erkeklerde Ters Tepme Teorisi, Finansal Varlıklara El Koyma ve Yoksulluk Teorisi temel teorilerdir.

3.1.1 Nash Pazarlık Teorisi

Bu teoriye göre erkeğin fayda fonksiyonundaki faydası, kadına uyguladığı şiddet arttıkça artmaktadır (Aizer, 2010). Yani bu modele göre sadist bir erkek tanımının yapıldığını söyleyebiliriz. Bu erkeğin ortada hiçbir başka sebep yokken, sadece faydasını artırmak için de şiddet uygulayabileceği anlamına gelmektedir. Diğer yandan kadının faydası ise gördüğü şiddet arttıkça, doğal olarak, azalmaktadır. Bu modele göre kadının evlilikten çıkış ihtimalinin (boşanma) artması, maruz kaldığı şiddeti azaltmaktadır. Bunun sebebi erkeğin kadının şiddet durumunda evlilikten çıkış ihtimalini öngörerek uyguladığı şiddeti azaltmak zorunda kalmasıdır. Kadınların boşanma olasılığı ise ancak işgücü piyasasındaki potansiyellerinin artması ile mümkündür. Aizer (2010)'e göre; işgücü piyasalarında kadınların lehine her gelişme, kadınların çalışmadığı durumda bile, pazarlık gücünü artıracığı için şiddete uğrayan kadının çıkış olasılığını arttırıcı etki yapacağından şiddeti de düşürecektir.

3.1.2 Maruz Kalma Teorisi

Kriminoloji alanında ortaya atılmış bir teoridir. Sosyo-kültürel bir mercekle aile içi şiddeti inceleyen bu teori, kadın veya erkek arasındaki istihdamdaki artışın, eşlerin birlikte geçirdiği zamanı azaltması neticesinde aile içi şiddeti azaltacağını kabul eder (Dugan vd., 1999). Eşlerin birbirlerine maruz kaldığı zaman arttıkça şiddet artar. Eşlerin birbirleri arasındaki iletişim bozukluğunun bu teorinin altında yatan sebep olduğu kolayca anlaşılabilir. Kişilerin karşılıklı olarak ortak bir duygu ve düşünceye sahip olmamaları ve birlikte geçirilen sürenin artması hoşgörüsüzlükle birleşince, şiddet olayları yaşanabilmektedir. Bu teori aslında güncel olarak yaşanan Korona virüs sonrası

yaşanılan izolasyon sürecinde tekrar gündeme gelmiştir. Dünyanın çeşitli ülkelerinden pandemi sonrası aile içi şiddetin arttığına dair haberler gelmektedir. Bu durumu açıklayan en önemli teorilerden biri maruz kalma teorisidir çünkü izolasyon sonrası eşlerin ve partnerlerin aynı ortamda beraber geçirdikleri süre artmıştır. Tabii ki tek sebep bu da değildir. Kişilerin iş kaybı veya durgunluk sebebiyle pandemi sürecinde yaşadıkları gelir kayıpları da aşağıda göreceğimiz Yoksunluk Teorisinin öngördüğü mekanizma vasıtasıyla bu artışta rol oynamış olabilir. Diğer yandan partnerlerin hangisinin iş kaybı yaşadığına bağlı olarak değişen güç dengelerinin etkisi de Nash Pazarlık Teorisi ve aşağıda göreceğimiz Erkeklerde Ters Tepme Teorisinin öngördüğü mekanizmalar vasıtasıyla durumu etkilemiş olabilir. Özetle virüs salgın döneminin yaşattığı dışsal şok bu döneme dair datalar oluşmaya başladığında kadına yönelik şiddet literatüründe önemli bir yer işgal edeceğe benzemektedir.

3.1.3 Erkeklerde Ters Tepme

Sosyolojik literatürde daha çok ön planda olan bu teori kadının finansal bağımsızlığı arttıkça eş tarafından uygulanan şiddetin artacağını söylemektedir (Macmillan ve Gartner, 1999). Kadının işgücü piyasasında yer alması neticesinde elde ettiği ekonomik bağımsızlığı, erkeğin kendi hâkimiyet alanına tehdit olarak algılayacağını ve bu sebeple şiddet eğilimini arttıracaklarını ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun olmasının altında yatan geleneksel cinsiyetçi tutum, şiddet olayları üzerinde etkisini derinden göstermektedir. Kültürel olarak yer etmiş olan bu durumun genel kabul görmüş olması, nesiller boyunca da devam etmesine sebep olmaktadır. Erkek, toplumda geleneksel ailenin lideri rolünde olduğunu düşündüğünden, kadının her türlü ekonomik iyileşmesi kendisinde bir ters tepme yaratarak uyguladığı şiddeti arttırmaktadır (Chin, 2012). Kadının kendi ayakları üzerinde durmasına olumsuz olarak bakılması ataerkil toplumlardaki önyargıdan kaynaklanmaktadır. Bu durum kadınlar ve partnerleri arasında güç savaşına dönüşebildiği için erkeklerde tahammülsüzlükten kaynaklı ters bir etki yaratarak erkekleri şiddete yönlendirmektedir. Bu teoriye göre kadının sosyo-ekonomik durumlarındaki iyileşmeler Aizer'in ortaya koyduğu Nash Pazarlık Teorisinin aksine şiddeti artırır.

3.1.4 Evrimsel Şiddet Teorisi

Kadına yönelik şiddetin, Geri Tepme Teorisi ile de bağlantılı olan evrimsel bir açıklaması mevcuttur. Eswaran ve Malhotra (2011), eş şiddetini evrimsel teoriye dayandırarak yaptıkları çalışmada şiddetin kaynaklarından birinin babalık belirsizliği olduğu belirtmişlerdir. Bu tespit Wilson ve Daly (1996)'nin görüşlerini de desteklemektedir. Evrimsel şiddet teorisindeki görüşte 'kadınlar erkeklerin üreme çıkarları için hareket etmeli' şeklindeki psikoloji vardır. Erkekler kendi genlerinin devamını sağlamak için kadını şiddetle kontrol altında tutma eğilimi gösterirler. Biyolojik olarak kendi genlerini sürdürmek isteyen erkek, kadının dışarıda olmasını veya çalışmasını istemez. Kadının diğer erkeklerle cinsel karşılaşma olasılığının artacağı düşüncesiyle yapılan kıskançlık şiddeti tetikler. Kadının ev dışında kazanç elde etmesinin verdiği güvensizlik ve kıskançlık duygusu Geri Tepme Teorisindeki ataerkil yapıyla da ilişkilidir. Kadının işgücü piyasasında yer alması neticesinde elde ettiği ekonomik bağımsızlığı kendisine tehdit olarak algıladığından şiddet göstermektedir. Geleneksel rollerin hâkim olduğu toplumlarda yaşanan erkek egemen anlayış, kendini kadınlar üzerinde 'çeşitli nedenleri' kullanarak şiddet olarak göstermektedir. Bu teori de kadınların sosyo-ekonomik durumlarındaki iyileşmelerin Aizer'in ortaya koyduğu Nash Pazarlık Teorisinin aksine şiddeti arttıracaklarını öngörür.

3.1.5 Finansal Varlıklara El Koyma Teorisi

Erkek eşinin sahip olduğu varlıklara el koymak için eşine şiddet uygular. Bu teori kadının ekonomik durumu ile şiddet arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koyar. Kadınların işgücünde yer alması finansal varlıklarını artırmasını sağlar. Eşlerde kadına karşı otoritesini korumak için kadının sahip olduğu finansal varlıklarına el koymak ister (Chin, 2012).

3.1.6 Şiddetin Araçsallaşması Teorisi

Eswaran ve Malhotra (2011) çalışmasında yer alan ve şiddetin kaynaklarından bir diğeri olarak savunulan bu teoride erkeklerin hanehalkı pazarlık güçlerini artırmak için aile içi şiddeti bir araç olarak kullanması durumu ortaya konmaktadır. Bu teori Finansal Varlıklara El Koyma Teorisiyle de benzer öngörülerde bulunur. Kadınların kazanç elde ettikçe bağımsızlıklarını artacağı ve bu sayede şiddetin azalacağı düşüncesinin tersi bir çıkarımla ortaya atılan bu teori, kadının bağımsızlığını artıkça ona karşı eş şiddetinin de

artacağını savunmaktadır. Bu kapsamda erkeğin hane içindeki pazarlık gücünü kullanabilmesi şiddeti araç olarak kullanmasına bağlıdır. Kadınları hanehalkı içinde karar alma süreçlerinden dışlayabilmek ve kaynakların dağılımı üzerindeki kontrolünü elinden almak için şiddeti araç olarak kullanmaktadır. Sosyo-ekonomik durumu iyileşen kadının hane içinde pazarlık gücü yükseleceğinden erkek daha yüksek gücü bastırmak için daha fazla şiddet kullanmak isteyebilir. Bu teori de tıpkı Erkeklerde Ters Tepme, Evrimsel Şiddet Teorisi ve Finansal Varlıklara El Koyma Teorisi gibi kadını güçlendiren faktörlerin partnerlerinden gördükleri şiddeti arttıracığını öngörür.

3.1.7 Yoksunluk Teorisi

Benson vd. (2003) düşük gelire sahip olan ve işsizlikle karşı karşıya kalan partnerlerin arasında ailevi stres kaynaklı durumlar yaşandığı için şiddetin artacağını söylemektedirler. Erkeğin ekonomik açıdan durumunun kötüleşmesiyle yaşadığı stres şiddete başvurmasına neden olur. Bu sebeple literatürde bu teoriye Ekonomik Stres Teorisi ismi de verilmektedir. Kişinin çalışması gerektiğini hissetmesinin verdiği sorumluluk duygusu, düşük statüdeki işlerde çalışması, iş yerindeki stres, kadın-erkek ilişkilerine de olumsuz yansıyor, şiddet olasılığını artırmaktadır. Bu teori aynı zamanda ailelerin yoksul mahallelerde yaşamasının, refah seviyesinin düşük olmasının, çok sayıda çocuğa sahip olmasının ve kadının evinden uzak bir yerde evin dışında çalışmasının da şiddeti artıran faktörler olarak kabul etmektedir.

3.2 Literatür Taraması

Kadına yönelik şiddet evrensel bir olgudur. Dünyanın her yerinde çeşitli şekillerde kendini gösteren kadına yönelik şiddet, ülkelerin sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık gösterebilmektedir. Bu yüzden literatürdeki çalışmaların sonuçları, ülkelerin gelişmiş veya gelişmemiş olma durumlarına göre heterojenlik gösterebilmektedir. Gelişmiş ve modernleşme aşamasının üst sıralarında bulunan ülkelerde genellikle Nash Pazarlık Teorisine uygun sonuçlar gözlemlenirken, gelişmekte olan ve modernleşme süreçlerini henüz tamamlamamışlarından ataerkil mekanizmaların hala işlemekte olduğu ülkelerde ise Erkeklerde Ters Tepme, Şiddetin Araçsallaşması Teorileri'nin öngörülerine uygun sonuçlarla karşılaşılmaktadır.

Aizer (2010) ABD'nin Kaliforniya eyaletinde 1990–2003 yıllarını kapsayan çalışmasında panel veri kullanarak analiz yapmıştır. Bu çalışmada işgücü talebindeki dış

etkenli değişkenleri kullanarak işgücü şartları ve aile içi şiddeti incelemiştir. Potansiyel işgücü piyasası koşullarının, kadın için şiddeti önlemede gerçekleşen koşullardan daha önemli olduğunu ortaya koymuştur. İşgücü piyasa koşulları iyileştirilirse kadına yönelik şiddetin azalacağı sonucuna ulaşmıştır. İşgücü piyasa koşullarındaki iyileşmelerle kadının iş hayatında yer alması, kadının kendi gücünü elinde bulundurmasını sağlar ve kadın ile erkek arasındaki ücret farkları azaltılabilir. Cinsiyetler arası ücret farkının azaltılmasıyla işgücü piyasasındaki her türlü iyileşme neticesinde kadının şiddet görme olasılığı azalacaktır. Aizer bu çalışmada cinsiyetler arasındaki ücret farkındaki azalmanın 1990 ve 2003 yılları arasında aile içi şiddetteki düşüşün % 9'unu açıkladığını ortaya koymuştur. Aizer (2010) çalışmada elde ettiği bulguların Nash Pazarlık modeli ile tutarlı olduğunu belirtirken, aynı zamanda da sonuçların kadınların ücretleri arttıkça erkek şiddetinin artmasını öngören Geri Tepme ile uyumsuz olduğunu belirtmiştir. Bu duruma gerekçe olarak kadınların işgücü piyasasında yer alması sonucunda şiddete maruz kalan kadınların boşanarak bu durumdan uzaklaşabileceklerini göstermiştir. Aizer (2010) bulgularının Maruz Kalma Teorisi'yle de örtüşmediğini belirtmiştir. Yapılan analizde şiddetin mesai saatleri dışında azalış gösterdiğini tespit ettiği için kadınların çalıştıklarında eşleriyle geçireceği sürenin azalması neticesinde şiddetin azalacağına kabul eden Maruz Kalma Teorisi'ni eleştirmiştir. Aizer (2010)'in yapmış olduğu çalışmada kaynakların daha adil bir ortamda yeniden tahsis edilmesi ve kadın-erkek ücret farkının azaltılması için uygulanacak politikaların şiddeti azaltacağını vurgulamış ve buna ek olarak şiddetin neden olduğu maliyetlerinde azalacağını savunmuştur. Ayrıca aile içi şiddetten olumsuz etkilenen çocukların da uygulanacak olan bu politikalarla daha iyi koşullarda yetişebileceğini ifade etmiştir.

Stevenson ve Wolfers (2006) tek taraflı boşanmanın aile içi şiddet, intihar ve eş cinayeti üzerindeki etkilerini araştırmayı amaçlamışlardır. Çalışmada 1976 ve 1985 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde boşanma hukuku reformuna geçen 37 eyalet üzerinde çalışılmıştır. Bu çalışmadaki intiharla ilgili olan veriler, Ulusal Sağlık Merkezi'nden; aile içi şiddete ilişkin veriler, Aile İçi Şiddet Anketlerinden; Cinayetle ilgili veriler ise FBI Tekdüzen Suç Raporlarından alınmıştır. Çalışmada yöntem olarak hem durum hem de zamana bağlı etkileri incelemek için panel data tahminini kullanılmıştır. Bu çalışmada tek taraflı boşanmanın aile içi şiddet ilişkisinin sona erme olasılığını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca pazarlık gücünün mağdur edilen tarafa doğru aktarılmasının ilişkilerin kötüye kullanımının önüne geçtiği tespit edilmiştir. Tek

tarafli boşanma kanunu uygulayan devletlerde, kadın intiharlarında %8–16, hem erkekler hem de kadınlar üzerindeki aile içi şiddette %30 ve eşleri tarafından öldürülen kadınlarda ise %10 oranında bir düşüş yaşandığı tespit edilmiştir. Tek taraflı boşanma potansiyel olarak kendilerine zarar veren ilişkileri olan kişilere, ilişkilerini güvenilir bir şekilde sona erdirmeye imkânı vermektedir. Bu kanunun etkisi aile içi şiddetin yalnızca şiddet içeren ilişkilere son vermesini sağlaması bakımından değil, aynı zamanda mevcut ilişkilerde de yaşanan şiddetin azaltılmasını sağlaması bakımından da önemli olduğu vurgusu yapılmıştır.

Yodanis (2004) cinsel şiddetin yaygınlığını ölçmek için Avrupa ve Kuzey Amerika'daki ülkeleri üzerine yaptığı çalışmada, Uluslararası Suç Mağdurları Araştırması'ndan (ICVS) ve Birleşmiş Milletler istatistiklerinden elde ettiği verileri kullanmıştır. Çalışmadaki ülkeler arasında Arnavutluk, Avusturya, Macaristan, Polonya, İtalya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Letonya, Norveç, Portekiz, Romanya, Rusya, Slovenya, Slovakya, İspanya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık (İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda dâhil) ve Amerika Birleşik Devletleri yer almaktadır. Analiz sonuçları kadınların eğitim ve mesleki durumlarının, kendilerine olan cinsel şiddetin yaygınlığı ve sıklığı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Kadının statüsünün aşağıda olduğu ülkelerde cinsel şiddet daha yaygındır. Bunun aksine kadınların statüsünün yüksek olduğu ülkelerde ise kadınlara karşı cinsel şiddetin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Kadınların eğitim düzeyinin yüksek olduğu durumlarda kadınların cinsel şiddete maruz kalma oranının daha düşük olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kadına karşı şiddetin erkeklerin egemenlik anlayışı ile de ilişkili olduğu savunulmuştur. Ülkelerin gelişmiş veya gelişmekte olan ülke olması da kadına yönelik şiddeti etkileyen genel faktörler arasında yer almaktadır.

Stevenson ve Wolfers (2006)'ın yapmış olduğu çalışma da ABD'de kadının pazarlık gücünün artması eş şiddetini azaltacağı bulgusuyla Aizer (2010)'ın çalışmasına paralel sonuçlara ulaşmıştır. Diğer yandan iki çalışma da kadının pazarlık gücündeki iyileşmelerin şiddeti arttıracaklarını savunan tüm teorilere aykırı sonuçlar ortaya konmuştur. Yodanis (2004) çalışmasının da bu iki çalışma ile benzer sonuçlara sahip olduğunu söyleyebiliriz. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kapsamında yapılmış çeşitli çalışmalara bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek olan ülkelerin şiddet olgusuna bakış açıları birbirilerinden farklıdır. Gelişmiş ülkelerdeki kapitalist gelişimin etkisiyle geleneksel yapıların etkileri sınırlıdır. Bu ülkelerde sosyo-ekonomik açıdan

kadının desteklenmesi, kadını kendini geliştirmesini ve pazarlık gücü elde etmesini sağladığı için şiddet görme olasılığını genel olarak azalmaktadır. Kadınların güçlenmesini anlamlı bir biçimde pozitif etkileyen eğitimin desteklenmesi, istihdam olanaklarının artırılması ya da yasaların kadınların lehine yapılması durumunda şiddetin nedenlerindeki geleneksel rollerin etkisini azaltılabileceğini ifade edebiliriz. Yine de gelişmiş ülkelerde bile toplumun bazı kesimlerinde Erkeklerde Geri Tepme gibi mekanizmaların işlediğine dair bulgulara ulaşan sınırlı sayıda çalışma da mevcuttur.

Tauchen vd. (1991), 1982–1983 yılları arasında Santa Barbara, Kaliforniya'da işe alınan 125 şiddete maruz kalmış kadınla yüz yüze görüşülerek elde edilmiş olan anket verilerini kullanmışlardır. Analizde en küçük kareler ve sınırlı etki regresyonu kullanılarak, ailenin gelirinin ve net aile içi gelir transferinin şiddet üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonucuna göre; gelirin şiddete etkisi, gelirin kaynağına ve seviyesine bağlıdır. Düşük gelirlili ve orta gelirlili ailelerde kadının gelirinin artması şiddeti azaltmaktadır. Çalışmada partnerlerin geçirdikleri sürenin azalmasıyla daha az şiddete maruz kalacağı ve bu şekilde şiddetin azalacağı görüşü kabul edilmezken; erkeklerin çalışmasının öncelikle faydalı psikolojik etkilerden (örn. artan benlik saygısı) veya fiziksel etkilerden (örn. artan yorgunluk) dolayı şiddeti azaltmaya hizmet ettiği belirtilmiştir. Yüksek gelirlili aileler için şiddet olgusu, gelirin büyük bir kısmının kimin olduğundan da etkilenir. Gelirlerin çoğu erkeğe ait ise bu her iki birey için olumlu bir durumdur. Ancak gelirlerinin çoğu kadına ait ise gelir artışının şiddeti artırdığı tespit edilmiştir. Bu durum için gelir aktarımının gerçekleştirmediği varsayılmıştır.

Benson vd. (2003) çalışmalarında ailevi stres ve karşılaştırmalı kaynaklar teorisi çerçevesinde hanehalkı ekonomik göstergelerinin kadına karşı şiddet üzerindeki etkisini incelemişlerdir. 1990 yılı ABD'deki nüfus sayımı sistemi verileri ile 1987 ve 1994 yılları Ulusal Aileler ve Hanehalkları Araştırması dalgalarının (NSFH) verilerini kullanmışlardır. Bu verilerin toplandığı dönemde ülkede ekonomik sıkıntılar mevcuttur. Doğal olarak bu ekonomik sıkıntılar toplumu da etkilemiştir. Lojistik regresyon kullanarak yaptıkları çalışmada, Ekonomik Stres Teorisi (Yoksunluk Teorisi) çerçevesinde, düşük gelire sahip olan ve işsizlikle karşı karşıya kalan partnerlerin arasında şiddetin daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Karşılaştırmalı kaynaklar teorisi çerçevesinde ise daha fazla kazanç elde eden erkeğin ekonomik sıkıntı içine düştüğü durumda, şiddet gösterme olasılığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda kadının erkekten daha fazla kazanç elde etmesi şiddet olasılığını artırmaktadır. Kadının

istihdam edilmesiyle ya da partnerlerin ikisinin de istihdam edilmesiyle şiddet doğrudan ilişkili değildir. Bunun yerine, her bir eşin çalışma saatlerinin partnerler için önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Benson vd. (2003) çalışmasında kadın ve erkeğin çalışma hayatında yaşadığı sıkıntıların da evdeki şiddeti tetiklemediğini görürüz. Kişinin çalışma sorumluluğu hissetmesi, düşük statülü işlerde çalışması ve bu çalışma koşullarının olumsuz etkilerinin kişi üzerinde yarattığı fiziksel ve psikolojik etkiler kadın ve erkek arasındaki şiddet olasılığını artırmaktadır. Ayrıca bir kadının eşinden şiddet görme olasılığını artıran faktörler arasında yoksul mahallelerde yaşamak, çok sayıda çocuğa sahip olmak ve evin dışında çalışmak yer almaktadır. Erkeğin kadından daha yaşlı olması, her iki eşin de kendilerini finansal olarak güvende hissetmesi ise kadınlara karşı şiddet riskini azaltan faktörlerdendir. Kadınlara yönelik şiddet riskinin en azından bir kısmının açıklaması olarak; bazı erkek ve kadınların okuldan erken ayrılması, erken evlilikler gerçekleştirmeleri ve refah seviyelerinin düşük olması gösterilmiştir. Ayrıca sosyal yapıdaki yaşamda siyahî ırklar, beyaz olan ırka göre daha fazla şiddete maruz kalmaktadır.

Macmilian ve Gartner (1999)'ın Kanadalı kadınlara yönelik Multinomial Lojistik Regresyon analizi kullanarak yapmış oldukları çalışmada kadının işgücü piyasasındaki statüsünün eşinin işgücü piyasasındaki durumu ile değerlendirmiştir. Eşlerin işgücü piyasasındaki statülerinin şiddet üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeğin işsiz olmasının ve kadının statüsünün erkeğin statüsünden daha iyi olmasının şiddeti artıran faktörler olduğu tespit edilmiştir. Kadının statüsünün erkeğin statüsünden daha iyi olmasını kendi egemenlik alanına tehdit olarak algılayan eş, şiddete başvurarak otoritesine yeniden kurmaya çalışır. Bu çalışma gelişmiş bir ülkede yapılmasına karşın geleneksel rollerin kadına karşı şiddette etkili olduğunu göstermektedir. Macmilian ve Gartner (1999)'ın elde ettiği bulgular, Erkeklerde Geri Tepme Teorisi'ndeki bulgularla paralellik göstermektedir.

Diğer yandan Tauchen vd. (1991), Benson vd. (2003), ve Macmilian ve Gartner (1999) çalışmaları gelişmiş bir ülkede Aizer'in ortaya koyduğu Pazarlık Teorisinden başka mekanizmaların da işlediği durumların olduğunu ortaya koyması bakımından önemlidir. Tauchen vd. (1991) kadın ve erkek arasındaki gelir farkının erkek lehine büyüdüğü durumlarda gelişmiş bir ülkede bile ters tepme mekanizmalarının ortaya

çıkabileceğini göstermektedir. Benzer bir etkiden Benson vd. (2003) çalışmasında da bahsedilmiştir.

Farmer ve Tiefenthaler (1996), ABD’de yer alan Omaha, Nebraska ve Charlotte, Kuzey Carolina kentlerindeki kadınların gelir düzeyi ile şiddet arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. ABD’nin orta batı bölgesinde yer alan Omaha, Nebraska için 1986–1987 yılları Aile İçi Şiddet Deneyimi verileri ile Charlotte, Kuzey Carolina için 1987–1989 verilerini kullanmışlardır. Tobit modeli ile yapılan analizde, şiddete maruz kalmış kadınların polisi aramaları ve sığınma evi talebinde bulunmalarının şiddeti nasıl etkilediği incelenmiştir. Çalışmaya göre, bazı kadınlar ilişkilerine son vermek için yardım kanallarını kullanırken; bazıları ilişkiye son vermek istemese de bir sinyal olarak bu yardım kanallarını kullanmaktadırlar. İlişkilerine son vermek istemeyen kadınlar bu kanalları eş şiddetini engellemek için blöf amacıyla kullanmaktadırlar. Bu nedenle bazı kadınlar bu yardımları talep ettikten bir müddet sonra partnerlerini affetme ve evliliğe devam etmek istemelerinden evlerine geri dönmektedir. Evlerine dönen kadınların şiddeti önlemek için başka bir güvenilir caydırma tehdidi yoksa, hane içindeki pazarlık güçlerinin azalması nedeniyle şiddetin arttığı tespit edilmiştir. Erkekler yasal yollara başvurulmasına kadın eve döndükten sonra bir misilleme olarak şiddeti arttırarak tepki verebilmektedir. Güvenilir olmayan tehditler görüldüğü gibi daha fazla şiddete yol açarken, daha inandırıcı bir tehdidi olan kadınlar şiddeti bir dereceye kadar kontrol edebilmektedir. Bu çalışma kadına şiddeti önlemek için sunulan hizmetlerin kullanılabilirliğinin olumlu etkilerinin olumsuz etkilerinden az olabileceğini ve şiddeti daha da artırabileceğini göstermektedir. Görüldüğü gibi kadınlara şiddeti engellemek ve azaltmak için oluşturulan bir politika, bazı mekanizmalar kanalıyla hiç istenmeyen sonuçlara da yol açabilmektedir.

Farmer ve Tiefenthaler (1996) ile benzer bir sonuca Tümen ve Ulucan (2019) Türkiye için yaptıkları çalışmada ulaşmışlardır. Tümen ve Ulucan (2019) Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddeti önlemek için başlatılan panik butonu uygulamasının 2012–2016 yılları arasındaki etkilerini incelemişlerdir. Bu uygulama kapsamında seçilmiş olan iki pilot il olan Adana ve Bursa için yarı deneysel ortamda kadına yönelik fiziksel aile içi şiddeti tahmin etmişlerdir. Modelin tahmini için ulusal anket çalışması olan “Türkiye’de Aile İçi Şiddet” veri seti kullanılmıştır. Araştırmacıların “Farkların Farkı Yöntemi”yle yapmış oldukları çalışmanın sonucuna göre; panik butonu uygulaması kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet olasılığını genel olarak %5-6 puan artırmaktadır ve bu fiziksel aile içi

şiddet olaylarının sayısında %9–10 oranında bir artışa karşılık gelmektedir. Bu artışın büyük bir kısmı lise eğitiminden daha az eğitilmiş olan kadınlardan kaynaklanmıştır. Fiziksel şiddet olasılığındaki artış, daha az eğitilmiş kadınlar için yaklaşık %10 iken, daha yüksek eğitilmiş kadınlar için etkiyi sıfır olarak bulunmuştur. Kadının eşinden daha eğitilmiş olması durumunda aile içi şiddetteki artışın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 2 ve üstü çocuğa sahip olan kadınlarda şiddet artışı daha yaygındır. Araştırmada ayrıca panik butonu uygulamasının kadınları güçlendirip güçlendirmedeğini incelenmektedir. Sonuçlara göre; panik butonu uygulamasının bir sonucu olarak, uygulanan politikalar daha az eğitilmiş kadınlarda istihdam oranlarını ve ekonomik bağımsızlık derecelerini artırmaktadır. Ancak bu uygulama ile güçlendirilmiş olan kadınlara karşı şiddet daha fazla artmıştır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde sonuçların “Erkeklerde Geri Tepme Teorisi”yle tutarlı olduğu görülmüştür. Kültürel, sosyo-ekonomik, dini veya ailevi nedenlerden dolayı boşanma olasılığı daha düşük olan ve bu uygulama ile güçlendirilen kadınların şiddete daha fazla maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun gelişmekte olan ülkelerde yaygın bir durum olan ataerkil yapının etkilerinden kaynaklandığı ifade edilebilir.

Az gelişmiş ülkelerde kadına karşı şiddetin teorik alt yapısında “Erkeklerde Geri Tepme Teorisi”nin geçerli olduğunu Chin (2012) çalışmasında görebiliriz. Chin (2012), 1998-1999 yılları için Hindistan’da Ulusal Aile Sağlığı Araştırması’ndan elde ettiği verilerle LPM tahmin yöntemini kullanarak analiz yapmıştır. Yapmış olduğu çalışmada kadın istihdamının eşinden gördüğü şiddete olan etkisini incelemiştir. Bu çalışmada Hindistan’da işgücü piyasasına katılan kadınların fiziksel şiddete maruz kalma olasılığının çalışmayan kadınlara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ataerkil yapının hâkim olduğu Hindistan’da evlilikten çıkış olasılığının (boşanmanın) çok düşük olması, kadınları şiddet karşısında daha da zayıflatarak onların daha fazla şiddete maruz kalmalarına neden olmaktadır. Kadınların işgücü piyasalarında yer alması durumunda eş, bu durumu kendi egemenliğine tehdit olarak algılayıp şiddet uygulayarak kadını kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Kadın istihdamının olduğu durumda erkeklerde geri tepmenin geçerli olduğuna dair kanıtlar bulan Chin (2012), kadının işgücü piyasasında yer almasıyla sosyal ve ekonomik olarak iyileşmesinin her zaman şiddeti azaltmayabileceğini söylemektedir. Özetle Chin, Maruz Kalma Teorisinin ve Erkeklerde Geri Tepme Teorisinin Hindistan’da aynı anda çalıştığını ve son tahlilde şiddetin nasıl değişeceğinin hangi etkinin daha büyük olduğuna bağlı olduğunu ifade etmektedir.

Chin (2012) yöntem olarak bu çalışmada kadınların istihdam artışının emek talebine bağlı olarak inceler. Kadın emek talebi de ülkedeki tarımsal bölgelerdeki yağışların artmasına bağlıdır. Ülkede emek talebiyle beraber istihdam arttıkça şiddet olayları azaldığı sonucunu bulmuştur. Fakat bu durum Aizer (2010) Pazarlık Teorisi'nde öngörülen bir mekanizma ile değil maruz kalma etkisinin geri tepme etkisini baskılaması yoluyla gerçekleşmiştir. Hindistan'da, incelenen dönemde, kadının çalışmaya başladığı için eşiyle geçirdiği sürenin azalmasına bağlı olarak şiddetteki azalma, geri tepme etkisiyle yaşanan artıştan büyüktür. Toplumların kültürleri ve sosyal normları anlamının kalkınma için önemini vurgulamış olup uygulanacak olan kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarında da bunun göz önünde bulundurulmasını önermiştir.

Eswaran ve Malhorta (2011) 1998–1999 yılları için Hindistan Ulusal Aile Sağlığı Araştırması verilerini ve LPM-Logit modellerini kullanarak yaptıkları analizde gelişmekte olan ülkelerdeki aile içi şiddet ve kadınların hane içindeki özerkliği (yani karar vermede bağımsızlıklarına) arasındaki karşılıklı ilişkiyi araştırmışlardır. Aile içi şiddetin, kadınların karar vermedeki bağımsızlıklarına önemli ölçüde etki ettiği sonucuna varılmıştır. Erkekler aile içi şiddeti kendi pazarlık güçlerini artırmak için kullanmaktadır. Kadınların kendi lehine olan pazarlık güçlerinin artırıcı seçenekler (kadının erkekten daha eğitilmiş olması gibi) daha fazla eş şiddetine neden olduğu sonucunu ulaşılmıştır. Analiz bulguları Şiddetin Araçsallaşması Teorisi'ni destekler niteliktedir. Erkek, kadının pazarlık gücünü kontrol altında tutmak için şiddeti bir araç olarak kullanır. Bu analiz Chin (2012)'in detaylı şekilde açıkladığı Erkeklerde Geri Tepme Teorisi'yle de paralellik göstermektedir. Yapılan analizde eğitimin aile içi şiddeti azalttığı, çocuk sayısının şiddeti artırdığı, kadının evden uzakta başka birisi için çalıştığı durumda şiddetin arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Erkeğin ailesiyle birlikte yaşayan çiftlerde şiddet daha azdır. Ancak kadının ailesiyle yaşayan çiftlerde aile içi şiddette kadın daha savunmasız kalmaktadır. Sih ve Müslüman hanelere ait kadınların gördüğü aile içi şiddet sıklığı çok daha fazladır. Orta ve daha yüksek yaşam standardına mensup kadınlar, aile içi şiddet sıklığı ile en düşük yaşam grubuna kıyasla daha düşüktür. Çalışma sonucunda kadınların güçlendirilmesi için daha iyi fırsatlara sahip istihdam olanaklarının sunulması, kadınlar için daha fazla sığınma evleri ve şiddet uygulayan eşe yönelik rehabilitasyon çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Yine az gelişmiş ülke kapsamında yer alan diğer bir çalışma Hindistan için yapılan Paul (2016) çalışmasıdır. Bu çalışmada, Paul (2016) kadının işgücüne katılımının aile içi

şiddet üzerindeki etkilerini incelemiştir. 15–49 yaş aralığındaki 69704 evli kadınla anket çalışması yaparak elde edilen veriler kullanılmıştır. Doğrusal Olasılık Modeli ve Lojistik Regresyon Modeli kullanılarak yapılan analiz sonucuna göre; çalışan kadınların şiddete uğrama ihtimalinin çalışmayan kadınlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kadınların ekonomik özgürlüğüne sahip olmasının, erkeklerin aile içi otoritelerine tehdit olarak algılamasına neden olup şiddete eğilimlerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eşinden daha fazla gelir eden kadının veya gelirin tamamının kontrolünün kadında olduğu durumda; şiddete görme olasılığında artış olduğunu tespit edilmiştir.

Hindin ve Adair (2002) ise Filipinler’ de eş şiddeti ile ilişkili bireysel ve hanehalkı özelliklerini incelemiştir. 1994 yılı Cebu Boylamsal Sağlık ve Beslenme Araştırması'ndan (CLHNS) alınan verilerle LPM ve Çoklu Lojistik Regresyon modelleri kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucuna göre; kadınların %13’ü eş şiddetine maruz kalmıştır. Çalışmada hanehalkı geliri, kır veya kentte yaşam gibi faktörlerin şiddeti etkilediği sonucuna ulaşılrken; çalışma statüleri ve görel olarak kazançların şiddeti etkilemediği tespit edilmiştir. Hanehalkı karar alma modelleri şiddeti önemli ölçüde etkilemektedir. Erkeklerin de kadınların da tek başlarına karar alma eğilimi arttıkça şiddet yaşanma eğilimi artmaktadır. Ancak eşlerin birlikte karar almaları durumunda eş şiddetinin azaldığını ortaya çıkarmıştır. Toplumda erkeklerin gelirleri ile eşlerini yönetmesi beklenmektedir. Geleneksel yapı böyle hanelerde şiddetinin daha az olmasını bekler. Bunun aksine gelirlerin bir kısmını tutan ya da eşine vermeyen eşlerin ortak karar verme olasılıkları düşük olduğu için şiddeti artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak ailenin refah durumu daha düşük şiddet olasılığı ile ilişkilidir. Alkol kullanımındaki harcamalar karar almaları üzerinde etkili olduğu için şiddeti de artırdığını ifade etmiştir. Hindin ve Adair (2002), kadın istihdamının eş şiddeti ile önemli bir ilişkisinin olmadığı sonucunu bulmuştur. Erkeklerin aile planlaması konusunda baskın olması karar alma süreçlerine etki eden diğer bir değişken olduğu için konu ile ilgili çatışmaların olması eş şiddetini de tetiklemektedir.

Görüldüğü üzere Chin (2012), Eswaran ve Malhorta (2011), Hindin ve Adair (2002), ve Paul (2016) çalışmaları aşağı yukarı birbirlerine benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu sonuçları da kısaca kadını sosyo-ekonomik olarak güçlendiren faktörlerin gördükleri şiddeti bir şekilde arttırması olarak tarif edebiliriz. Bu çalışmaların incelediği ülkelerin gelişmekte olan ve ataerkil yapıların hâkim olduğu ülkeler olması dikkat çekicidir. Dünya genelindeki toplumsal yapılar birbirlerinden farklı sosyo ve kültürel özelliklere sahip olsa

da erkek egemenliğinin hâkim olduğu yapılarda aile içi şiddet ön plana çıkmaktadır. Erkek egemenliğinin kültürel olarak yer ettiği bu yapılarda şiddet olaylarının yaygınlığını gözlemek mümkündür. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri geleneksel rolleri üzerindeki etkili olabilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde keskin bir şekilde gelişmiş ülkelerde gibi sonuçların çıkması beklenemez bir durumdur. Bu ülkelerde geleneksel rollerin değişmesi için zamana ihtiyaç vardır. Gelişmekte olan ülke konumundaki Türkiye için de geleneksel rollerin hala etkili olduğu ifade edilebilir.

Ergin vd. (2005) Bursa ilinde kadınlar arasında aile içinde yaşanan şiddetinin yaygınlığını, tipini, sıklığını ve nedenlerini araştırmışlardır. 1427 yüz yüze görüşme ile yapmış oldukları çalışmada yatay kesit verisiyle Çoklu Uyum Analizi ve Lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; diplomasız olan kadınların üniversite mezunu veya daha yüksek eğitime sahip olanlara göre 2,6 kat daha fazla şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Aile içi şiddet ve eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlılık mevcut iken kadının yaşı veya iş durumu, evlilik süresi veya aile geliri arasında istatistiksel anlamlılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kocacık vd. (2007) Adıyaman, Sivas, Denizli ve Kırklareli illerindeki kadına yönelik şiddeti incelemişlerdir. Lojistik regresyon analizini kullanarak yapılan çalışmada sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik faktörlerin şiddet üzerindeki etkileriyle ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Kadının eğitim seviyesinin yüksek olması ve kendine ait geliri sahip olması şiddeti azalttığı; çocuk sahibi olan kadınların ve çalışan kadınların ise daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığını sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca erkeklerin çocukluk döneminde yaşadıkları psikolojik durumların aile içi şiddet üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Çivi vd. (2008) Konya ilinde yaşanan kadına yönelik şiddeti etkileyen faktörler üzerine çalışma yapmışlardır. 405 olgudan oluşan anket çalışmasıyla gruplar test edilmiştir. Analiz sonucuna göre; eşlerin ve annelerin eğitim düzeyinin düşük olması ve çocuk sayısının fazlalığı kadına karşı şiddeti artıran faktörler olduğu ve kadının eğitim durumu ile şiddet arasından istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kocacık ve Çağlayandereli (2009) Denizli ilinde yer alan merkez ilçelerdeki mahallelerde çalışma yapmıştır. Rastgele seçilmiş olan 593 kadın üzerinde yaptıkları anket çalışmasına sonuçlarına göre; örnekleme giren kadınların yarısından biraz fazlası

(%52,5) aile içinde şiddet gördüğü ve şiddet ile sosyo-ekonomik değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu analiz sonucunda ortaya çıkmıştır. Yapılmış olan analize göre; şiddetin en önemli nedeni ekonomiktir. Gelir düzeyi düşük ailelerde şiddet daha fazla görülmüştür. Eğitim düzeyi beklenenin aksine yüksek eğitim görmüş olanlarda şiddete maruz kalma daha fazladır. Şiddet içerikli dizi ve filmlerin izlenme oranı arttıkça şiddet artış göstermektedir. Ayrıca psikolojik faktörler olan geçmişinde sevgisizlik, güven eksikliği ve engellenme durumları ile karşılaşan eşlerin daha fazla şiddet uyguladıkları tespit edilmiştir. Düşük eğitimli olanların şiddeti onaylaması yüksek eğitimli olanlara göre daha fazladır. Yoksul çevrelerde yaşayanların, şiddet içerikli yayın izlemeyi tercih edenlerin ve geçmişte psikolojik sorunlarla karşılaşan bireylerin şiddeti onaylamasının da daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Gökkaya (2011) çalışmasında şiddet tanımlaması yapıp şiddet türlerinden ekonomik şiddet üzerinden durmuş şiddetin nedenlerine, sonuçlarına, olayların faillerinin ve mağdurlarının toplumdaki statülerine açıklık getirmeye çalışmıştır. Şiddetin kaynağı olarak toplumsal yapının özelliklerini göstermiştir. Çalışma sonucunda ise şiddetin öğrenilen davranış olması sebebiyle toplumun bilinçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Ediz ve Altan (2017) çalışmasında şiddete maruz kalmış kadınların demografik özelliklerinin şiddetle olan ilişkisi incelenmiştir. Türkiye'deki 4 bölgeyi (İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Marmara Bölgesi) kapsayacak şekilde yapılan çalışmada şiddet gören 200 kadınla yüz yüze görüşülmüştür. Analiz sonucuna göre; en çok 30-40 yaş aralığı, ilkökul mezunu, evli, ekonomik yönden zayıf olan kadınlarda, şiddet olaylarının daha çok yaşandığı tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların beklentilerinin de sorulduğu anket çalışmasında kendi ayakları üstünde durabilmeleri için eğitim ve iş olanaklarının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Vahip ve Doğanavşargil (2006) psikiyatri polikliniğine başvuran evli kadınların, eşlerinin uyguladığı fiziksel şiddetle çocukluğunda gördüğü fiziksel şiddet arasındaki ilişkiyi ve kendi çocuğuna uygulaması arasındaki ilişkiyi; ailede yaşanan fiziksel şiddetin özelliklerini, sosyo-demografik ve kültürel özelliklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. 100 kişi ile yapılan klinik görüşmeler neticesinde; kliniğe başvuran kişilerin %63'ü çocukluğunda, %62'si evliliğinde en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığı ve %51'nin de çocuğuna fiziksel şiddet uyguladığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada kliniğe

başvuran kişiler arasında şiddet olaylarının yoğun olduğu, aile içi fiziksel şiddet, çocuklukta şiddet ve çocuğa uygulanan fiziksel şiddetin birbirleriyle ilgili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Guljan vd. (2012) İzmir'in Konak İlçesi'nde bulunan Esentepe Sağlık Ocağı Bölgesi'nde yaşayan 25–49 yaş aralığında 2615 evli erkek ile çalışma yapmışlardır. Yapılan çalışmada; eşine şiddet gösterme durumunu, türünü ve şiddeti etkileyen etmenleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Şiddet bağımlı değişken; erkeğe ve eşine ilişkin sosyo-demografik değişkenler, evliliğe, aileye, sağlık durumuna, cinsel yaşama ilişkin verilerde bağımsız değişken olarak alınıp, veri T Testi Ki-kare, Lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; eşe uygulanan psikolojik şiddet sıklığı %93, fiziksel şiddet %37.5, ekonomik şiddet %34.4 ve cinsel şiddet %3.9 olarak bulunmuştur. Psikolojik şiddete maruz kalan kadınların ortaokul ve üzeri öğrenimli olduğu ortaya çıkmıştır. Fiziksel şiddeti; erkeğin iş durumu (düzenli işte çalışıp çalışmaması), alkol kullanımı, istenmeyen gebelik varlığı ve kadının 25–34 yaş grubunda olması etkilemektedir. Erkeklerin uyguladıkları şiddet türü bakımından psikolojik şiddet, diğer şiddet türlerinden daha fazla çıkmıştır. Ayrıca üç erkekten birinin eşine, ekonomik ve fiziksel şiddet uyguladığı tespit edilmiştir.

Büyükyılmaz ve Demir (2016) Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddeti tetikleyen faktörleri incelemek için Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2008 yılı "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması" veri setini kullanmışlardır. 15–59 yaş arasındaki 2071 kadından elde edilen veriler ile Multinomial Logit Modeli kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Bu analizde Türkiye'de kadına yönelik sadece fiziksel şiddet ve fiziksel-cinselin birlikte uygulanması üzerinde etkili olan faktörler ortaya konmuştur. Bu faktörler kadının yaşının, eğitim düzeyinin; ve eşinin istihdam ve eğitim durumu, eşinin alkol alışkanlığı, ailenin yaşadığı yer ve coğrafi bölgelerdir. Ayrıca kadının istihdamının ise istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Dasre vd. (2017), Türkiye'de kadının işgücüne katılımının aile içi şiddet üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK), 2014 yılı "Türkiye'de Kadın ve Aile Araştırması"ndan elde edilen verilerle Logit modeli kullanılarak analiz yapılmıştır. 15–59 yaş aralığında, evli ve 6125 kadınla yapılan analiz sonucuna göre; yüksek eğitim seviyesinin aile içi şiddeti azalttığı tespit edilmiştir. Eşinin eğitim seviyesinin düşük olduğu durumdaki kişilerde şiddet daha fazla görüldüğü,

kamusal alanda çalışan kadınların daha az şiddet gördüğü, eşler arası gelirdeki farklılıkların şiddeti tetiklediği, kendi rızası dışında evlilik yapmış olanların daha fazla şiddete maruz kaldığı, yaşın şiddet görme olasılığını düşürdüğü, çocuk sayısının artmasının şiddeti artırdığı ve eşin alkol kullanmasının şiddeti artırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ulucan (2017), kadına yönelik eş şiddetinin gerisindeki ekonomik faktörleri araştırdığı çalışmasında 2014 yılı Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’ndan elde edilen veri setini kullanmıştır. Doğrusal regresyon ve Logit tahmin yöntemiyle yapılan analizde kadının eğitimi düzeyi ile şiddet arasındaki negatif ilişki olduğunu tespit etmiştir. Çalışmada, kadınların işgücüne katılımının sağlanmasında eğitimin önemli olduğu ve daha güvenli çalışma koşullarında çalışan kadınların şiddete daha az maruz kaldığı ortaya konmuştur. Kadınların lise ve üstü eğitim seviyesinde olmasının şiddet olasılığını önemli ölçüde azalttığı vurgulanırken, lise ve altı eğitim düzeylerinin şiddet üzerinde önemli bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyinin doktora seviyesine kadar şiddet üzerinde olumlu etkisi devam ederken doktora seviyesindeki etkisinin önemsizleşmekte olduğu ifade edilmiştir. Bu duruma gerekçe olarak Chin (2012) çalışmasında açıklanan Maruz Kalma Teorisinin gösterilebileceğini savunmuştur. Doktora seviyesinde çalışan kişilerin çalışma koşullarındaki iyileşmeler neticesinde daha düşük çalışma saatlerinin olması, eşlerin birbirleriyle geçirdikleri sürenin artmasına neden olacaktır. Eşlerin birbirleriyle geçirdikleri sürenin artması ise şiddeti tetikleyecektir. Ayrıca erkeğin alkol kullanımının kadına yönelik şiddeti artıran diğer faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemizde yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu belli bir şehir ve ya bölge kapsamındadır. Ülke genelinde yapılmış en geniş kapsamlı verilerden oluşan 2008 ve 2014 yıllarına ait “Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması” adlı çalışmadaki verilerin kullanıldığı analizlerin sınırlı olduğu ve bunların ayrı ayrı yıllar için yapılmış olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada 2008 yılı ve 2014 yılları için ayrı bir analiz yerine bu yıllardaki veriler istatistiksel program kullanılarak birleştirilip tek bir veri seti elde edilmiştir. Bu veri seti ile kadına yönelik şiddet türleri olan fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet ile kadına yönelik şiddete etki eden sosyo-ekonomik faktörlerden olan kadının ve partnerinin eğitimi, kadının istihdam durumu, kadının gelirini kendi inisiyafinde kullanma durumu, çocuk sayısı, yaş, yaşanan yer ve yıl bağımlı değişkenleri

üzerinde detaylı bir inceleme yapılmıştır. Bu çalışma modele dâhil edilen değişkenlerin yıllara göre karşılaştırma imkânı vermesi bakımından önem arz etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SOSYO-EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİNE İLİŞKİN EKONOMETRİK ANALİZ

4.1 Veri Seti

Bu çalışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütülmüş ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiş olan 2008 ve 2014 yıllarına dair Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Aile Araştırması Mikro Veri Seti kullanılarak hazırlanmıştır.

Bu veriler için 2008 yılında 17,168 haneye ulaşılmış ve 12,795 kadınla yüz yüze görüşülerek anket çalışması yapılmıştır (KSGM, 2009). 2014 yılı için ise 11,247 haneye ulaşılmış ve 7,462 kadınla yüz yüze görüşülerek anket çalışması yapılmıştır (KSGM, 2015). Bu iki yıldaki veri setleri birbirleriyle birleştirilerek, yaşadığı yer değişkeni kaydedilmemiş olan bazı gözlemler analiz dışında bırakılarak, toplamda 20,116 kişilik örneklem seti bu tez için kullanılmak üzere oluşturulmuştur. Anket formu, hanehalkı özellikleri ve kadın-erkek özelliklerini içeren geniş bir veri seti içermektedir.

Bu çalışmada Doğrusal Olasılık, Logit ve Probit modelleri kullanılmıştır. Bu modellerde fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet bağımlı değişken olarak alınmıştır. Bağımsız değişkenler ise kadının eğitim durumu, eşin eğitim durumu, kadının gelirinin tamamını kendi inisiyatifinde kullanması, kadının son hafta çalışma durumu, çocuk sayısı, yaş, yaşanan yer ve yıl değişkenleri modele dâhil edilmiştir.

4.2. Yöntem

4.2.1. Nitel Tercih Modelleri

Nitel Tercih Modelleri İkili Tercih Modelleri ve Çoklu Tercih Modelleri olmak üzere ikiye ayrılır. Sadece 0 veya 1 değerini alan bağımlı değişkenlere iki sonuçlu açıklanan veya bağımlı değişken (Binary Dependent Variable) denmektedir. İki sonuçlu açıklanan değişkenlerin yer aldığı modellere de İkili Tercih Modelleri (Binary Choice Models) adı verilmektedir (Davidson ve MacKinnon’dan aktaran Güneş, 2009). Konumuzla bağlantısını kuracak olursak, bir kadının şiddet gördüğü durumu 1 olarak; görmediği durumu ise 0 olarak kodlayarak bu modelleri kadına şiddet olgusunu

açıklamak için kullanabiliriz. Eğer bağımlı değişken ikiden çok daha fazla sonuç içeriyorsa, örneğin kadının maruz kaldığı şiddet türlerini, açıklayan faktörleri inceliyorsak, çoklu tercih modellerini kullanabiliriz.

Açıklayıcı değişkenleri kukla değişken olarak (Akın'dan aktaran Güneş, 2009) veya sürekli değişkenler olarak modele dâhil edebiliriz. İkili tercih modellerinde, bireylerin bireysel karakteristiklerine bağlı olarak iki seçenek arasından bir seçim yaptıklarını (Akın'dan aktaran Güneş, 2009) veya iki alternatif arasından bir sonucun kendileriyle ilgili olarak gerçekleştiğini varsayabiliriz. Örneğin; şiddet görme olgusu üzerinde kadınların geliri, yaşı, son mezun oldukları okulun derecesi, meslekleri, sahip olunan çocuk sayıları açıklayıcı faktörler olabilmektedir.

Genel olarak en çok kullanılan ikili tercih modelleri;

- Doğrusal Olasılık Modeli,
- Logit Modeli ve
- Probit Modeli.

Dördüncü olarak Tobit modeli alan kaynaklarda vardır.

4.2.1.1. Doğrusal Olasılık Modeli (Linear Probability Model) (LPM)

Hesaplaması ve modeli kurması en kolay olan doğrusal olasılık modelidir.

Fonksiyonel biçimi (Stock ve Watson, 2011);

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{i1} + \dots + \beta_k X_{ik} + \varepsilon_i \quad (1)$$

şeklinde ifade edilmektedir.

$X_{i=}$ bağımsız değişken

$Y_{i=}$ bağımlı değişken (yalnızca 0 ve 1 değerleri alabilen)

$\varepsilon_{i=}$ hata terimi olarak belirtilmektedir.

Regresyonun fonksiyonel biçimi çoklu doğrusal regresyonla benzerlik gösterse de buradaki Y_i iki değerli yapay (kukla) değişkendir. Y 'nin değerinden ziyade 0 veya 1 değeri alma olasılığı araştırılmaktadır.

$$Pr = (Y = 1/X_1, X_2, \dots, X_k) = \beta_0 + \beta_1 X_{i1} + \dots + \beta_k X_{ik} + \varepsilon_i \quad (2)$$

Denklemdaki β_1 , diğer bağımsız değişkenler sabitken X_1 'deki bir birimlik değişimin Y 'nin 1 değerini alma olasılığındaki yarattığı değişimi gösterir (Stock ve Watson, 2011).

Doğrusal olasılık modeli kolay bir model olmasına rağmen eksik olan tarafları da vardır (Tarı'dan aktaran Baydemir, 2014). Bu eksik taraflar aşağıdaki durumlarda ortaya çıkar;

- Hata terimi normal dağılım göstermez ise.
- Hata teriminde değişen varyans var ise.
- R^2 değerinin bağlantının uyumunu test edemediğinde.
- $0 \leq E(Y_i/X_i) \leq 1$ eşitsizliği sağlanamadığında.
- $P_i = E(Y = 1/X_i)$ değerinin X_i ile doğrusal olarak arttığında.

Hata terimi sorununu çözmek için örneklem büyüklüğünü artırılabilir. Değişen varyans sorunu için ağırlıklı en küçük kareler yöntemine başvurulabilir. Ancak tahmin edilen olasılıkların sıfır ve bir arasında kalmasını garanti edilemez. Doğrusal olasılık modelinde X bağımsız değişkenindeki 1 birimlik artış her durumda bağımlı değişkene eşit etki yapmaktadır (Tarı'dan aktaran Baydemir, 2014). Bu sebeplerden ötürü Logit ve Probit modelleri geliştirilmiştir.

4.2.1.2. Logit Modeli

Logit model 1944 yılında J. Berkson tarafından biyometri alanında yaptığı çalışmalarla ortaya koyulmuştur (Cramer, 2003).

“Logit modelleri; lojistik birikimli dağılımdan türetilen modeller olup, açıklanan değişkenin muhtemel değerlerini tahminleyerek, olasılık kurallarına uygun kategorize etmeyi sağlayan istatistiksel bir veri analizi yöntemidir. Logit modelleri, LPM ile değil, en çok benzerlik (Maximum Likelihood) yöntemiyle tahmin edilmektedir” (Tarı'dan aktaran Uslu, 2019)

Logit model'inin temel fonksiyonu kümülatif lojistik dağılım fonksiyonuna dayanmaktadır.

Bu fonksiyon Gujarati (2005) takip edilerek aşağıda gösterilmiştir:

$$P_i = E(Y = 1/X_i) = \frac{1}{1+e^{-(\beta_0+\beta_1X_i)}} \quad (3)$$

$Z_i = \beta_0 + \beta_1X_i$ dönüşümü yapılırsa,

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-z_i}} \quad \text{elde edilir.} \quad (4)$$

Eşitlikte Z_i , $-\infty$ ile $+\infty$ arasında yer alırken P_i 'nin de 0 ile 1 arasında yer alacaktır. Z_i 'nin dolayısıyla da X_i 'nin P_i ile ilişkisinin doğrusal olmadığı da eşitlikte görülmektedir (Gujarati, 2005).

Bu eşitliği aşağıdaki şekliyle lineer hale getirebiliriz (Gujarati, 2004):

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-z_i}} \quad \text{olmak üzere } 1-P_i = \frac{1}{1+e^{z_i}} \quad \text{dir.} \quad (5)$$

$$\frac{P_i}{1-P_i} = \frac{1+e^{z_i}}{1+e^{-z_i}} = e^{z_i} \quad (6)$$

Yukarıdaki $P_i/1 - P_i$ oranı Gujarati (2004) tarafından fark oranı olarak tanımlanmıştır.

Denklem (6)'da eşitliğin iki tarafında logaritmik transformasyon yapılırsa (Gujarati, 2005);

$$\begin{aligned} L_i &= \ln\left[\frac{P_i}{1-P_i}\right] = z_i \\ &= \alpha + \beta X_i \end{aligned} \quad (7)$$

Logit modeli elde edilmektedir.

L_i : fark oranlarının logaritması.

L , hem kat sayılara göre hem de değişkenlere göre doğrusallaştırıldı. “L” logit olarak adlandırıldığı için “Logit model” olarak ifade edilmektedir (Gujarati, 2005).

Logit modellerde katsayılar doğrudan yorumlanamaz yalnızca bağımsız değişkenlerin işaretine bakılarak, bağımlı değişkenin gerçekleşme olasılığının ne yönde etkilendiğini analiz edilmektedir.

Logit modellerinde bağımlı değişken kategoriktir (yapay değişken). Bağımsız değişkenler bir kukla değişken olarak modele dahil edilebileceği gibi sürekli olmasına yönelik de bir kısıt yoktur. Lojistik model logaritmik dönüşümlerle doğrusal hale getirilebilir. SPSS, SAS gibi paket programlarında kullanımı yaygındır. Bağımsız değişkenlerin olasılık fonksiyonlarının dağılımında herhangi bir şart bulunmamaktadır. Lojistik regresyonda negatif olasılıkla karşılaşma durumu yaşanmaz. Lojistik regresyon analizinde, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin doğrusal olma zorunluluğu yoktur (Baydemir, 2014).

4.2.1.3. Probit Model

Probit modelleri; bağımlı değişkeni kukla değişken olan ve normal kümülatif dağılım fonksiyonunu kullanan modellerdir. Bu nedenle Normal ya da Normit olarak da adlandırılmaktadır. Probit modeller en çok benzerlik yöntemiyle tahminleri yapar. Fayda maksimizasyonu ve rasyonel seçim yaklaşımı Probit modellerinin temel dayanaklarını oluşturmaktadır (Güriş ve Çağlayan, 2000).

μ : X değişkenin ortalaması

σ^2 : X değişkenin varyansı

X değişkenine ait birikimli normal dağılım fonksiyonu (Moore, 2013);

$$F(X) = \int_{-\infty}^X \frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma^2}} e^{-\frac{(X-\mu)^2}{2\sigma^2}} \quad (8)$$

şeklinindedir. Probit modelde; bağımlı değişken Y'nin 1 ya da 0 değerini almasını sağlayan faktörün, X_i değerindeki değişmelere bağlı olarak şekillenen bir I_i endeksi olduğu varsayılmaktadır.

Probit ve Lojistik model birbirine oldukça benzemekte olup temel farklılık kullandıkları fonksiyonlardır. Bu modellerle yapılan analizlerde sonuçlar oldukça birbirine yakındır. Probit modellerde parametre tahminlerinin karmaşık (matematiksel uygulaması) olması ve yorumlamasının zor olması nedenlerinden dolayı Logit modeller daha çok tercih edilmektedir (Gujarati, 2005).

Yukarda açıkladığımız 3 modeli kullanarak aşağıdaki denklemi tahmin edilmiştir:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_i + \beta_2 H_i + \beta_3 (E_i x H_i) + p + y + (r_x y) + \varepsilon_i \quad (9)$$

Denklemdaki X kadının özelliklerini göstermektedir. Bu vektörün içerisinde kadının yaşı, eğitimi, sahip olduğu çocuk sayısı bulunmaktadır. Ayrıca kadının işgücü piyasasındaki son hafta çalışıp çalışmama durumu, gelirini kendi inisiyatifi ile harcayıp harcayamaması da bu değişken içerisinde gösterilmiştir. H değişkeni, kadının partnerinin eğitim düzeyini göstermektedir. Görüldüğü gibi tahmin denkleminize kadın ve erkeğin eğitim değişkenlerinin etkileşimi de eklenmiştir. Bu değişkenin katsayısı Türkiye’de şiddet teorilerinin hangisinin daha etkin çalıştığını göstermekte faydalı olacaktır. Ayrıca p ve y sırasıyla şehir ve yıl sabit etkileri olup $(r_x y)$ değişkeni ise bölge yıl etkileşimini yakalamak için modele dâhil edilmiştir. Böylece il, yıl ve bölge etkilerini kontrol ederek sadece etkisini görmek istediğimiz sosyo-ekonomik değişkenlerin etkilerini ayırıştırarak tahmin edilmiştir.

4.3 Tanımlayıcı İstatistikler

Bu veri setinde kullanılan bağımlı değişkenlere ait bazı istatistikler tablolarla verilmektedir.

Tablo 3. Türkiye’de Şiddete Maruz Kalan Kadınların Durumu, Son 12 ayda (%)

Son 12 Ayda Şiddete Maruz Kalan Kadınlar	Yüzde (%)
Fiziksel şiddet	8.56
Cinsel Şiddet	6.21
Psikolojik Şiddet	22.61
Ekonomik Şiddet	12.14

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3’de partnerleri tarafından şiddet gören kadınların, anketin yapıldığı tarih baz alınarak, son 12 ayda gördükleri şiddetin türlerine göre oranları verilmiştir. Buna göre; Türkiye genelinde son 12 ayda eşi ve ya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların oranı %8.56; cinsel şiddete maruz kalmış kadınların oranı %21; psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %22.61 ve ekonomik şiddete maruz kalmış kadınların oranı % 12.14’tür. Psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranının diğer şiddet türlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Türkiye’de Şiddete Maruz Kalan Kadınların Durumu, Yaşamının Herhangi Bir Döneminde (%)

Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Şiddete Maruz Kalan Kadınlar	Yüzde (%)
Fiziksel şiddet	33,56
Cinsel Şiddet	12,93
Psikolojik Şiddet	39,57
Ekonomik Şiddet	24,93

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 4’te kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kalmış oldukları şiddet türleri verilmiştir. Buna göre; ülke genelinde yaşamlarının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte oldukları erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların oranı %33.56, cinsel şiddete maruz kalmış kadınların oranı %12.93, psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %39.57 ve ekonomik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %24.93’tür. Yaşamlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranının diğer şiddet türlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Kadının Eğitim Durumuna İlişkin Bilgiler

Kadının Eğitim Durumu	Yüzde (%)
Diplomasız	21.51
İlkokul	44.05
Ortaokul	12.78
Lise	14.88
Üniversite	6.51
Yüksek lisans/doktora	0.28

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 5’te kadınların eğitim durumlarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre; diplomasız olan kadınların oranı %21.51, ilkokul mezunu olan kadınların oranı %44.05, ortaokul mezunu olan kadınların oranı %12.8, lise mezunu olan kadınların oranı %14.88 üniversite mezunu olan kadınların oranı %6.51 ve yüksek lisans/doktora mezunu olan kadınların oranı %0.28’tir. Görüldüğü gibi ankete katılan kadınların büyük bir çoğunluğu ilkokul mezunudur.

Tablo 6. Eşin/Partnerin Eğitim Durumuna İlişkin Bilgiler

Eşin /Partnerin Eğitim Durumu	Yüzde (%)
Diplomasız	14.99
İlkokul	40.15
Ortaokul	13.00
Lise	20.73
Üniversite	10.72
Yüksek lisans/doktora	0.40

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 6’da eşi veya birlikte olduğu kişilerin eğitim durumlarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre diplomasız olan partnerlerin oranı %14.99, ilkokul mezunu olan partnerlerin oranı %40.15, ortaokul mezunu olan partnerlerin oranı %13, lise mezunu olan partnerlerin oranı %20.73, üniversite mezunu olan partnerlerin oranı %10.72 ve yüksek lisans/doktora mezunu olan partnerlerin oranı %0.40’tır.

Tablo 7. Kadının Eğitim Durumu Şiddet Türleri Arasındaki İlişkisi

Kadının Eğitim Durumu	Fiziksel Şiddet (%)		Cinsel Şiddet (%)		Psikolojik Şiddet (%)		Ekonomik Şiddet (%)	
	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde
Diplomasız	11.05	46.30	9.41	19.79	23.95	45.38	12.81	24.48
İlkokul	8.70	38.01	6.74	14.15	24.35	43.17	13.66	28.41
Ortaokul	8.40	21.87	4.16	8.02	20.12	30.47	11.17	21.05
Lise	6.81	20.81	3.77	7.31	21.14	33.93	10.86	24.55
Üniversite	3.90	14.29	1.99	4.89	15.43	27.65	4.97	11.99
Yüksek lisans/doktora	1.79	12.50	0	1.79	5.36	24.48	1.79	10.71

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 7’de kadının eğitim seviyesine göre gördükleri şiddet, türlerine göre ayrı ayrı verilmiştir. Bu şiddeti son 12 ayda mı yoksa yaşamlarının herhangi bir döneminde mi gördükleri de yine ayrı bir şekilde gösterilmiştir. Diplomasız olan kadınlar yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete %46.30 oranında maruz kalmıştır. Bunu %45.38 oranında psikolojik şiddete maruz kalma takip etmiştir. İlkokul mezunu olan kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde en fazla maruz kaldığı şiddet türü %43.17 ile psikolojik şiddettir. Psikolojik şiddeti %38.0’lik oran ile fiziksel şiddetin izlediği görülmektedir. Ortaokul mezunu, lise mezunu, üniversite mezunu, yüksek lisans/doktora mezunu olan kadınlar, yaşamlarının herhangi bir döneminde ve son 12

ayda psikolojik şiddete daha fazla maruz kalmışlardır. Hem son 12 ayda hem de yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete en çok diplomasız olan kadınlar maruz kalırken, ekonomik şiddete ise en fazla ilkokul mezunu olan kadınlar maruz kalmıştır.

Ayrıca Tablo 7'deki verilere göre, kadınların eğitim seviyeleri arttıkça şiddete maruz kalma oranları düşmektedir. Bu durum uzun vadede Türkiye'de Aizer (2010)'in Nash Pazarlık Teorisi'nin işlediğini göstermektedir. Eğitim seviyesindeki artış işgücü piyasa koşullarında iyileşmeye sebep olacağı için kadının elindeki güç artış gösterecektir. Bu sayede şiddete karşı koyması kolay olacaktır veya eğitim düzeyi arttıkça kadın şiddet görürse ilişkiden veya evlilikten çıkış ihtimalinin artacağını gören erkek şiddet eğilimini düşürmek zorunda kalacaktır.

Tablo 8. Kadının Geliri Kullanma İnisyatifi

Kadının Gelirinin Tamamını Kendi İnisyatifinde Kullanması	Yüzde (%)
Kullanıyor	13.73
Kullanmıyor	86.27

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye'de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 8'de kadınların sahip olduğu geliri tamamen kendi inisiyatifiyle harcayıp harcamadığına ilişkin bilgi verilmiştir. Kadınların %86.27'sinin sahip olduğu geliri kendisinin harcamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aslında bu durum çalışan kadınların ekonomik şiddete maruz kaldığına dair bir gösterge olarak okunabilir. Çünkü ekonomik şiddete şiddet uygulayanın temel amacı, kadının gelirine ve diğer finansal varlıklarına ya tamamen ya da kısmi olarak el koymaktır.

Tablo 9. Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Çocuk Sayısı	Yüzde (%)
Çocuk sahibi olmayan	22.04
1	14.29
2	28.65
3	18.14
4	8.35
5	3.81
6	2.02
7 ve üstü çocuk	2.7

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye'de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 9’da çocuk sahibi olan kadınların oranları verilmiştir. Buna göre; çocuk sahibi olmayan kadınların oranı %22.04, 1 çocuk sahibi olanlar %14.29, 2 çocuk sahibi olanlar %28.65, 3 çocuk sahibi olan kadınlar %18.14’tür. 2 çocuk sahibi olan kadınların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Çocuk Sayısının Şiddet Türleri Arasındaki İlişkisi

Çocuk sayısı	Fiziksel Şiddet (%)		Cinsel Şiddet (%)		Psikolojik Şiddet (%)		Ekonomik Şiddet (%)	
	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde	Son 12 Ayda	Yaşamının Herhangi Bir Döneminde
0	4.02	9.47	2.14	3.90	11.50	18.63	7.85	12.07
1	11.58	29.25	5.95	10.54	24.45	39.17	13.32	28.10
2	8.93	35.86	6.26	12.84	25.28	43.93	13.10	29.44
3	9.86	44.38	8.11	17.34	27.21	47.67	14.99	30.22
4	10.13	53.25	9.53	20.73	27.99	50.57	12.45	27.93
5	9.40	51.83	10.05	25.07	24.93	53.13	12.79	25.85
6	7.37	51.35	8.35	22.11	22.85	49.14	9.34	24.08
7	11.62	55.72	10.33	22.32	24.35	51.66	11.81	19.74

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 10’da sahip olunan çocuk sayısının şiddet türleriyle karşılaştırılması verilmiştir. Anketin yapıldığı yıldan önceki son 12 ayda çocuk sahibi olan ve olmayan kadınlar en çok psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Son 12 ayda; en çok fiziksel şiddete maruz kalmış olanlar 1 çocuk sahibidir. En çok cinsel şiddete maruz kalmış olanlar ise 5 çocuk sahibi olup en çok psikolojik şiddete maruz kalmış olanlar 4 çocuk sahibidir. Son olarak en çok ekonomik şiddete maruz kalmış olanların 3 çocuk sahibi olduğunu görülmektedir. Ayrıca yaşamlarının herhangi bir döneminde yaşanan tüm şiddet türlerinde çocuk sayısının artmasının şiddet oranlarını artırdığı da görülmektedir. Benson vd. (2003) elde etmiş olduğu çocuk sayısının şiddeti artırdığı bulgusuyla “Türkiye’de Aile ve Kadın Araştırması” adlı anket çalışmasının sonuçlarının birbirine paralel olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Kadının Çalışma Durumu

Kadının Son Hafta Çalışma Durumu	Yüzde (%)
Çalışıyor	17.35
Çalışmıyor	82.65

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 11’de kadının son hafta bir işte çalışma durumu ile ilgili bilgi verilmiştir. Buna göre kadınların %82.65’i son hafta bir işte çalışmamaktadır. Ülkemizde kadınların işgücüne katılım oranının %34 seviyelerinde olması bu veriyle birlikte düşünüldüğünde kadınlar için işgücü piyasa koşullarının iyileştirilmesi gerektiği açıktır.

Tablo 12. Şiddet Türlerine İlişkin 2008–2014 Yıllarının Karşılaştırması

Şiddet Türleri (Son 12 Ayda)	Yıllar	
	2008	2014
Fiziksel Şiddet	9.40	7.12
Cinsel Şiddet	7.24	4.48
Psikolojik Şiddet	23.17	21.67
Ekonomik Şiddet	12.00	12.38

Kaynak: 2008 ve 2014 yılı Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması verilerinden derlenmiştir.

Tablo 12’de Türkiye genelinde yapılmış olan anket çalışmasına göre şiddet türlerinin yıllara göre değişimi verilmiştir. Genel olarak bakıldığında 2014 yılında şiddet türleri küçük de olsa azalış göstermiştir. Ekonomik şiddet için 2014 yılında %0.38’lik bir artış görülmektedir. Yapılan anket çalışmasına göre Türkiye’de psikolojik şiddetin daha yaygın olduğu görülmektedir.

4.4 Bulgular ve Tartışma

4.4.1 Fiziksel Şiddete İlişkin Bulgular

Ekler kısmında yer alan Tablo 13’te kadına yönelik şiddet türlerinden fiziksel şiddete ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır. Eğitim değişkenlerinden diplomasız grup referans grubudur. Kadının eğitim durumunun ilkokul olması ile diplomasız olması arasında şiddet açısından bir fark yoktur. Bu durumu ilgili katsayının anlamsız çıkması da doğruluyor. Diğer yandan, diplomasız gruba göre ortaokul mezunu kadınlar %4, lise mezunu kadınlar %8, üniversite mezunu kadınlar %9 ve yüksek lisans/doktora derecesi olan kadınlar %9 oranında daha az fiziksel şiddete uğramaktadır.

Logit ve Probit tahminlerinin sonucuna göre; kadının eğitim durumunun ilkokul olması ile diplomasız olması arasında yine doğrusal olasılık modeline benzer olarak bir fark yoktur. Kadının eğitim durumunun ortaokul veya lise olması fiziksel şiddet görme

olasılığını azaltmıştır. Kadının eğitim durumunun üniversite, yüksek lisans ve/veya doktora olması durumuyla ilgili katsayılar ise istatistikî olarak anlamsızdır.

Görüldüğü üzere, kadına yönelik fiziksel şiddet, kadınların eğitim seviyelerinin arttığı durumda azalmaktadır. Eğitim, bilinçlenmeyi ve kişisel yetenekleri geliştirmeyi sağladığı için kadınlar şiddet karşısında kendilerini daha iyi koruyabilmektedir. Bu analiz sonucumuz Ergin vd. (2005) ve Ulucan (2017) çalışmalarındaki kadınların eğitim düzeyinin artmasının şiddeti azalttığı sonuçlarını desteklemektedir. Eğitim, kadını her türlü geliştirebilme imkânı veren bir faktör olması nedeniyle kadının işgücü piyasasındaki potansiyel durumunu da iyi yönde etkilemektedir. Eğitim değişken grubu ile ilgili tahmin sonuçlarımız, kadının işgücünde yer alması ya da işgücü piyasa koşullarında her türlü iyileşme olması durumunda şiddetin azalacağı vurgusunu yapan Aizer (2010)'in Nash Pazarlık Teorisi'ni kullanarak ürettiği öngörülerini desteklemektedir.

Kadının partnerinin, erkeğin, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olmasının diplomasız olmasına göre uygulanan şiddet üzerinde hiçbir farkı yoktur. Bunu ilgili katsayıların anlamsız olmasından anlıyoruz. Erkeğin eğitim durumunun yüksek lisans/doktora olması ise kadına yönelik fiziksel şiddeti %9 artırmıştır. Bu durum Maruz Kalma Teorisi ile açıklanabilir. Bu eğitim derecesine sahip partner verimliliği daha yüksek olan ve muhtemeldir, ki bu verimlilik sayesinde daha az çalışan veya daha yüksek oranda evden çalışan bir kişidir. Yine muhtemeldir ki bu kişi eğitim düzeyi açısından kendisine benzer düzeyde bir kadınla ilişki yaşamaktadır. Bu da bu kişilerin beraber geçirdiği zamanı arttırmış ve sonuç olarak şiddeti arttırmış olabilir. Logit ve Probit tahminleri sonucu LPM yöntemi ile yapılan analiz sonucuyla benzerlik göstermekte olup fiziksel şiddet gösterme olasılığında erkeğin eğitim durumunun istatistikî olarak anlamlı bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kadın ve erkeğin eğitim derecelerinin birbirleriyle etkileşimini incelediğimizde; kadın ilkökul mezunu olduğunda erkeğin ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olmasının kadına yönelik fiziksel şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını görürüz. Logit ve Probit modelleri kullanılarak yapılan analizde de bu katsayılar anlamsızdır. Kadının eğitim durumu ilkökul iken erkeğin yüksek lisans mezunu olduğu durumda fiziksel şiddetin %69 azaldığı görülmüştür. Kadın ve erkek arasındaki eğitim düzeyi farkının erkek lehine olduğu durumda şiddet azalmıştır. Bu sonucu, erkeğin ataerkil yapıdan kaynaklı gücü elinde bulundurup partneriyle güç savaşına girmedeği

durumda kadına yönelik fiziksel şiddette azalış olduğu yönünde yorumlayabiliriz. Bu durum Geri Tepme Teorisinin öngörülerine uygun bir sonuçtur.

Kadının eğitim durumu ortaokul iken erkeğin ilkokul mezunu olması kadına yönelik fiziksel şiddeti %5, ortaokul mezunu olması ise %8 arttırmıştır. Logit ve Probit modeli kullanılarak yapılan analizde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kadının eğitim seviyesinin erkeğin eğitim seviyesine yaklaşması ya da geçmesi erkekte ters etki yaparak şiddeti arttırmaktadır. Elde edilen sonuçlar Chin (2012) çalışmasında detaylı şekilde açıklanan Erkekte Geri Tepme Teorisi'ni destekler niteliktedir. Aynı zamanda bu bulgu Macmilian ve Gartner'ın (1999), şiddeti eşlerin işgücündeki statüleri ile değerlendirdiği çalışmalarındaki, kadının statüsündeki gelişmenin erkekte ters etki yaparak şiddeti artırdığı sonucuyla da benzerlik göstermektedir. Kadınların işgücündeki statülerini belirleyen en önemli unsur eğitimidir. Kadının, erkeğin eğitim seviyesine yaklaşması ya da geçmesi işgücündeki statülerini de etkileyeceği için kendinden daha iyi konumda olmasını istemeyen erkek, kadına yönelik şiddete başvurmayı araç olarak seçmektedir. Benzer şekilde bu bulgu Şiddetin Araçsallaşması Teorisinin de öngörülerini destekler nitelikte bir sonuçtur. Kadının eğitim düzeyinin erkeğin eğitim seviyesine yaklaşması ve geçmesi hane içerisindeki pazarlık gücünü arttıracığı için hane kaynaklarından daha fazla miktarda elde etmek isteyen erkek şiddete başvurma yoluna gidebilmektedir.

Kadının eğitim durumunun ortaokul iken erkeğin lise mezunu olmasının kadına yönelik şiddet üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisi yoktur. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde ise kadının eğitim durumunun ortaokul iken erkeğin eğitim durumunun lise olması fiziksel şiddet görme olasılığını arttırmıştır. Kadının eğitim durumu ortaokul iken erkeğin üniversite mezunu olmasının şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Ancak Logit ve Probit Modelleri ile yapılan analizde fiziksel şiddet görme olasılığı arttığı gözlenmektedir. Kadının eğitim durumu ortaokul iken erkeğin yüksek lisans/doktora mezunu olması kadına yönelik şiddeti %100 azaltmıştır. İstatistikî olarak %1'de anlamlı sonuçlanmıştır. Görüldüğü gibi burada da erkek lehine farklılık şiddeti azaltmıştır.

Kadının eğitim durumu lise olduğu durumda, erkeğin ilkokul mezunu olması kadına yönelik fiziksel şiddeti %7, ortaokul mezunu olması %8 ve lise mezunu olması %5 arttırmıştır. Logit ve Probit kullanılarak yapılan analiz sonucunda ise fiziksel şiddet görme olasılığı artmış olup LPM tahmin yöntemi ile paralel sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Kadının eğitim durumu lise mezunu iken erkeğin eğitim durumunun üniversite mezunu olması fiziksel şiddeti %6 artırmıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde de benzer sonuçlara ulaşılmış olup fiziksel şiddet görme olasılığı artmıştır. Kadının eğitim durumu lise iken erkeğin yüksek lisans ve/veya doktora olması kadına yönelik fiziksel şiddeti %8 azaltmıştır. Logit modeli ile yapılan analizde fiziksel şiddet görme olasılığı anlamlı bulunmaz iken; Probit modeli ile yapılan analizde fiziksel şiddet görme olasılığı artmıştır.

Kadının eğitim durumu üniversite iken erkeğin ilköğretim mezunu olması kadına yönelik fiziksel şiddeti %3 azaltmıştır. Genellikle eşler arasında her zaman ciddi eğitim farkları olmaz ve bu gruptaki gözlem sayısının düşük olması bizi bu katsayıyı yorumlarken ihtiyatlı olmaya itmelerdir. Kadının eğitim durumu üniversite iken erkeğin ortaokul mezunu olması kadına yönelik fiziksel şiddeti %6 artırmıştır. Kadının eğitim durumu üniversite iken erkeğin lise mezunu olması fiziksel şiddeti %8 artırmıştır. Logit ve Probit modelleri kullanılarak yapılan analizde ise etki anlamlı değildir.

Kadının eğitim durumu yüksek lisans, erkeğin eğitim durumunun lise ve üniversite olmasının kadına yönelik fiziksel şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Eğitim seviyelerinin aynı ve yüksek lisans yapmış oldukları durumda %8 azalış olduğu görülmüştür. Kadının eğitim durumu üniversite düzeyinde olduğunda, erkeğin yüksek lisans mezunu olması kadına yönelik fiziksel şiddeti %9 azaltmıştır. Belli bir yükseklikteki eğitim seviyesindeki kişilerin işteki statüleri iyi olacağı için gelir seviyeleri de fazla olabilir. Ekonomik faktörlerden kaynaklı stres ve stresin de neden olduğu gergin durumlar yaşanmayacaktır. Bir diğer bakış açısıyla da eşler arasındaki eğitim farkının erkek lehine olduğu durumda şiddetin azalması geleneksel yapıdan kaynaklanmaktadır. Geleneksel yapıda erkek hep bir adım önde olmak ister ve bu durumun gerçekleşmiş olduğu durumlarda şiddette azalma olmaktadır.

Kadının eğitim seviyesinde ilerleme olması çalışmaya dahi potansiyel olarak çalışma hayatına geçişine etki edecek olup kadını güçlü kılacaktır. Bu durumda şiddetin azalacağını söyleyen teorinin Aizer (2010) karşıtı sonuçlara eğitim etkileşimi değişkenlerinde sıklıkla rastlanmış durumdayız. Bu da Finansal Varlıklara El Koyma, Geri Tepme, Şiddetin Araçsallaşması olarak tanımlanan mekanizmaların ülkemiz de işlediği alanlar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu analiz sonuçları hem Chin (2012) ve Macmillan ve Gartner (1999)'ın tespitlerini de uyumludur. Kadının iş hayatında yer almasıyla

kendine gerçekleştirmesi eş tarafından kabul görmez. Erkek her zaman gücün kendinde olması gerektiği düşüncesinde olduğu için bu durumu başarısızlık olarak algılayıp, hem kadının elindeki parayı elinden alır, hem de ayakları üstünde durmayı başarmış kadına karşı meydan okumaya çalışır. Kadının ekonomik olarak güçlenmesi, finansal varlık sahibi olmasına olanak sağlar. Ancak erkek geleneksel rolleri gereği eşinin güçlenmesini istemeyeceği ve aynı zamanda kadın üzerinden kendisine ekonomik fayda sağlamak için finansal varlıklara el koymak ister. Bu durum eşler arasındaki şiddeti artırır. Geleneksel yapıdaki evin reisi modeline sahip olan eş, kadının eve getirdiği parayla kendi hâkimiyet alanının zarar göreceği düşüncesindedir. Bu aile reisi modelinin toplumsal yaşantıda sarsılmaması için kadının getirdiği geliri elinden alarak kendi statüsünü koruma eylemi gözetir. Kadının kendine ait özgürlük alanı oluşturma isteği ve ailesi için gelir elde etmesi eş üzerinde kötü bir etki yaratıp kadına yönelik şiddetin artmasına sebep olmaktadır. Kadının çalışmasını geleneksel roller gereği hoş karşılamayan eş şiddet göstererek kendi otoritesini yeniden sağlamaya çalışır. Diğer taraftan erkeğin eğitiminin düşük olması daha düşük gelirli işlerde çalışmasına sebep olacağından Yoksunluk Teorisinin tetiklediği mekanizmalar yoluyla da şiddeti arttırabilir.

Kadının elde ettiği geliri tamamını tek başına harcıyor olması, elde ettiği geliri kendi inisiyatifinde harcamadığı durumla kıyasladığımızda kadına yönelik fiziksel şiddet üzerinde etkili olmamıştır. Logit ve Probit tahminleri de Doğrusal Olasılık Modelinin sonuçlarıyla paralellik göstermektedir mekanizmalar yoluyla da şiddeti arttırabilir.

LPM, Logit ve Probit modelleri ile yapılan analiz sonucunda fiziksel şiddet gören kadınların en çok 18–29 yaş aralığında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar istatistikî olarak %1 anlamlılık düzeyine sahiptir. 40'lı yaşlardan sonra yaşanan fiziksel şiddet azalmıştır. Erkekler tarafından gerçekleştiren şiddette erkeklik hormonu ve yaşın getirdiği biyolojik değişimlerin de etkisi söz konusudur. Şiddet olaylarının yaşanmasında erkeklerin etkin rol oynaması ve bu şiddet eğiliminin yaşla birlikte azalmaya başlaması gösteriyor ki erkeklik hormonları şiddet davranışları üzerinde önemli ölçüde etkilidir (Öztürk, 2011: 36).

Kadının son hafta herhangi bir işte çalışmış olması kadına yönelik fiziksel şiddet üzerinde istatistikî olarak etkisi olmamıştır. Aynı zamanda Logit ve Probit modellerinde de tahminler istatistikî olarak anlamlı değildir.

Kadının çocuk sahibi olmasının, çocuk sahibi olmadığı durumla kıyaslandığında kadına yönelik fiziksel şiddeti artırdığı tespit edilmiştir. Çocuk sayısının bir olması fiziksel şiddeti %6, çocuk sayısının iki olması %6, çocuk sayısının üç olması %7, çocuk sayısının 4 olması %8 ve çocuk sayısının beş olması %7 artırmıştır. İstatistikî olarak %1 anlamlılık düzeyine sahiptir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde LPM tahmin yöntemi ile yapılan analizle paralellik göstermektedir. Bu durumu Aizer'in (2010) ortaya koyduğu Pazarlık Modeli ile açıklayabiliriz. Sahip olunan çocuk sayısının artması kadını evliliğe daha da bağımlı hale getiren ve dolayısıyla da evlilikten çıkış ihtimalini azaltan bir faktördür. Bu durumda şiddet uygulasa dahi kadının boşanma ihtimalinin az olduğunu öngören erkek şiddet eğilimini arttırabilir.

2014 yılını 2008 ile kıyasladığımızda ise fiziksel şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Logit ve Probit modeliyle yapılan analiz sonuçları, LPM ile yapılan analiz sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Fiziksel şiddet her toplumda görülebilmektedir. Ancak bu durum toplumsal olarak içselleştirilmemelidir. Geleneksel yapıdan kaynaklı yanlış algılar, kadına yönelik şiddete zemin hazırlamaktadır. Yaşanan şiddet olayları temelinde, psikolojik hastalıklar sonucu ortaya çıkanları dâhil etmezsek, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme şekli yer almaktadır. Kadınların hayatlarının en güzel dönemlerinde şiddeti yaşaması; sağlıklı bireylere, ailelere, nesillere ve toplum yapısına neden olmaktadır. Şiddetin kadın sağlığı üzerinde de olumsuz etkileri söz konusudur. Bu durum kendini yüksek derecede kaygı, depresyon, stres, güvensizlik, intihara meyilli olma durumu, alkol kullanımı, uyku bozukluğu, tetikte olma, yaşanan travmaya bağlı psikolojik rahatsızlıklar şeklinde göstermektedir. (Köse ve Beşer, 2007:118).

4.4.2 Cinsel Şiddete İlişkin Bulgular

Ekler kısmında yer alan Tablo 14'te kadına yönelik şiddet türlerinden cinsel şiddete ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır. Kadının eğitim durumunun ilkökul olması diplomasız olmasına göre cinsel şiddeti %2 azaltmaktadır. Ortaokul mezunu olmasının %4, lise mezunu olmasının %6, üniversite mezunu olmasının ise cinsel şiddeti %7 azalttığı görülmektedir. Kadının eğitim durumunun yüksek lisans/doktora mezunu olmasının ise diplomasız olmasına göre cinsel şiddeti %5 azalttığı görülmektedir.

Logit tahminine göre kadının eğitim durumunun ilkokul olması istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır. Probit tahmin sonuçlarına göre ise kadının eğitim durumunun ilkokul olması cinsel şiddet görme olasılığını azaltmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre kadının eğitim durumunun ortaokul olması cinsel şiddeti görme olasılığını azaltmıştır. Kadının eğitim durumunun lise ve üniversite olması cinsel şiddet görme olasılığı üzerinde istatistikî olarak bir etkisi bulunmamıştır.

Kadınların eğitim seviyesindeki artışın fiziksel şiddeti azalttığını tespit etmiştik. Fiziksel şiddet gören kadınların aynı zamanda cinsel şiddete de maruz kaldığı bilindiği için tahmin sonuçlarımız birbirine yakındır. Yodanis (2004) kadınların eğitim düzeyi yüksek olduğu durumlarda kadınların cinsel şiddet maruz kalma oranının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Yapılan analizde de görüldüğü gibi eğitim seviyesi arttığında cinsel şiddetin düşmesi, Yodanis'in çalışması ile paralel bir sonuçtur.

Erkeğin eğitim durumu ilkokul olmasının diplomasız olmasına göre cinsel şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Logit ve Probit tahminlerine göre ise cinsel şiddet görme olasılığı azalmıştır. Erkeğin eğitim durumu ortaokul olmasının cinsel şiddet üzerinde istatistikî olarak etkisi bulunmamıştır. Logit ve Probit tahmin sonuçları da paralellik göstermektedir.

Erkeğin lise mezunu olması %5, üniversite mezunu olması %6 ve yüksek lisans ve doktora mezunu olması cinsel şiddeti %10 azaltmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre ise erkeğin lise mezunu olması da üniversite mezunu olması da kadının cinsel şiddet görme olasılığını azaltmıştır. Erkeğin yüksek lisans/doktora mezunu olmasının ise kadının cinsel şiddet görme olasılığı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Erkeklerin eğitim seviyesindeki yükseliş, istikrarlı olarak, cinsel şiddet olasılığını daha da düşürmüştür. Görüyoruz ki cinsel şiddet fiziksel şiddetten farklı olarak kadının partnerinin yani erkeğin eğitim seviyesine daha duyarlıdır. Erkeklerin eğitimle bilinçlenmesi cinsel şiddet sorununu çözmekte olumlu etki yaratmaktadır.

Kadın ve erkeğin eğitim farklılıklarına göre cinsel şiddeti analiz ettiğimizde ise kadının eğitim durumu ilkokul iken, erkeğin lise mezunu olmasının cinsel şiddeti %3 arttırdığını görürüz. Logit ve Probit tahminlerine göre ise cinsel şiddet görme olasılığı üzerinde, bu grupta, anlamlı bir etki bulunmamıştır. Kadının eğitim durumu ilkokul, erkeğin ise üniversite mezunu olması cinsel şiddeti %5 arttırmıştır. Logit tahminlerinde

bu etki anlamlı değilken, Probit tahminlerine göre cinsel şiddet görme olasılığı artmıştır. Kadının eğitim durumu ilkokul , erkeğin ise yüksek lisans mezunu olmasının cinsel şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin ilkokul mezunu olması cinsel şiddeti %3 artırmıştır. Logit tahmininde aynı parametre anlamsızken, Probit tahminlerine göre cinsel şiddet görme olasılığının azaldığını görürüz. Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin ortaokul mezunu olmasının cinsel şiddeti %3 arttırdığını görmekteyiz. Logit tahmininde bu katsayı istatistikî olarak anlamsızdır. Probit tahminlerine göre cinsel şiddet görme olasılığı artmış olup %1 anlamlılık düzeyine sahiptir. Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin lise mezunu olması cinsel şiddeti %4 artırmıştır. Logit tahminlerine göre istatistikî anlamlılık yok iken, Probit tahminine göre cinsel şiddet olasılığı artmıştır. Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin üniversite mezunu olmasının cinsel şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi yoktur. Logit tahminleri de bunu desteklemektedir. Probit modeli ile yapılan analizde ise cinsel şiddet görme olasılığı artmıştır. Kadının eğitim durumu ortaokul , erkeğin yüksek lisans ve/veya doktora mezunu olması cinsel şiddeti %5 artırmıştır.

Kadının eğitim durumu lise, erkeğin eğitim durumunun ilkokul olması cinsel şiddeti %4 arttırmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre bu etki istatistikî olarak anlamlı değildir. Kadının eğitim durumu lise, erkeğin eğitim durumunun ortaokul olması cinsel şiddeti %5 artırmıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonucuna göre cinsel şiddet görme olasılığı üzerinde istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır. İki tarafın da eğitim durumunun lise olması cinsel şiddeti %6 artmıştır. Probit ile yapılan analizde bu parametre istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır.

Kadının eğitim durumu lise, erkeğin eğitim durumunun üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olması cinsel şiddeti %7 arttırmıştır.

Görüldüğü gibi eğitim farklılıklarına göre yapılan analizde eğitim durumları erkek lehine de kadın lehine de farklılaşsa cinsel şiddet artmaktadır. Kadın lehine fark oluştuğundaki artışı yine Geri Tepme Teorisi ile açıklayabiliriz. Erkek lehine fark olduğu durumdaki şiddet artışını ise bazı durumlarda erkeğin kendi lehine oluşan gücü cinsel şiddet kullanarak istismar edebilmesi şeklinde yorumlayabiliriz.

Kadının elde ettiği geliri tamamını tek başına harcıyor olması elde ettiği geliri kendi inisiyatifinde harcamadığı durumla kıyaslandığında, kadına yönelik cinsel şiddet %1 azalış göstermektedir. Bu sonuç istatistikî olarak %1 anlamlılık düzeyine sahiptir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde ise cinsel şiddet görme olasılığı azalmıştır ve %1 anlamlılık düzeyine sahiptir. Bu parametre fiziksel şiddet üzerinde istatistiki olarak anlamsızken, görüldüğü gibi, cinsel şiddeti azaltan bir etki yapmaktadır.

Kadının elde ettiği gelirini kontrol etme hakkına sahip olmasının iki sonucu vardır. Bunlardan birincisi, kadının ekonomik gücü bulunması neticesinde cinsel şiddet yaşadığı ilişkisini sonlandırırsa da kendi ayakları üstünde durma imkânı bulacağı için şiddetten kaçınma şansı olacaktır. İkincisi ise elde ettiği geliri kontrol etme hakkı mevcutsa hanehalkı karar alma sürecinde güçlüdür. Bu durum kadının partneriyle olan ilişkide söz hakkı olduğunu gösterir. Teorik olarak şiddette azalış beklediğimiz bu durumu şöyle açıklayabiliriz; Aizer (2010) Nash Pazarlık Teorisi gereği işgücü piyasa koşullarının iyileştirilmesiyle kadının işgücü piyasasında yer alması ve işgücündeki potansiyel olarak pazarlık gücü elde etmesi yönünde iyileşmeler şiddeti azaltır. Bu durum evlilikten çıkış ihtimalini kolaylaştırıcı etki yapmaktadır. Bu nedenle şiddet olayları azalmaktadır. Aynı zamanda bu sonuç, Farmer ve Tiefenthaler (1996)'in elde ettiği bulguları da desteklemektedir. Kadının belli bir gelire sahip olması işgücü piyasasında yer aldığı ve ekonomik açıdan güçlü olduğu sonucunu çıkarır. Kadının belli ekonomik güce sahip olması partneri ile yaşadığı şiddetten kaçmasını ve kurtulmasını sağlamaktadır. Kadının kendi geçimini sağlayacak kadar bir işte çalışması şiddete karşı boyun eğmemesi anlamına gelmektedir. Kadının işgücü piyasasında daha çok yer alması yönünde yapılacak çalışmalarda devlete büyük roller düşmektedir. Yapılacak olan işgücü piyasasındaki iyileştirmeler, kadının evlilikte cinsel şiddet veya diğer şiddet türlerine maruz kalmaması yönünde olumlu etkiler yaratacaktır. Kadına yönelik şiddetin azaldığı toplumların geri kazanımları çok daha sağlıklı olacaktır.

Kadının son hafta herhangi bir işte çalışmış olması durumu cinsel şiddeti %1 artırmıştır. İstatistikî olarak %1 anlamlılık düzeyine sahiptir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde kadının son hafta çalışması cinsel şiddet görme olasılığını artırmıştır ve %1 anlamlılığa sahiptir. Teoride Erkeklerde Ters Tepme olarak geçen bu durum geleneksel (ataerkil) aile yapısından kaynaklanmaktadır. Kadında herhangi bir ekonomik iyileşme erkeklerde ekonomik dengelerin değişeceği korkusuyla ters bir etki yaratıp kadına şiddet göstermesine neden olabilmektedir. Erkek, kadının ekonomik özgürlüğüne sahip

olmasını istemediği için cinsel şiddeti araç olarak kullanıp kontrol altına almaya çalışabilir.

Kadına yönelik cinsel şiddet en çok 19-30 yaş aralığında görülmektedir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonucu da LPM tahmin yöntemi analiz sonucuyla paralellik göstermektedir. Kadının çocuk sahibi olmasının çocuk sahibi olmadığı durumla kıyaslandığında kadına yönelik cinsel şiddeti %3 artırdığı tespit edilmiştir. Çocuk sayısının iki olması cinsel şiddeti %4, çocuk sayısının üç olması %6, çocuk sayısının dört olması %7, çocuk sayısının beş olması %7, çocuk sayısının altı olması %7 ve çocuk sayısının yedi olması %6 artırmıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonucu da Doğrusal Olasılık Modeli tahminleriyle paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar Benson vd. (2003), Kocacık vd. (2007) ve Çivi vd. (2008)'nin elde ettiği bulguları da desteklemektedir. Çocuk sayısı arttıkça da cinsel şiddete maruz kalma olasılığının da arttığını görmekteyiz. Çocuk sahibi olan bir annenin evlilikte kurtulma yoluna başvurması daha zor bir durumdur. Çünkü çocuk veya çocukla evsiz ve işsiz kaldığı durumlarda yaşamlarını devam ettirmeleri çok zorlaşacaktır. Erkeklerde bu durumu bildiği için zayıf kalan kadına karşı daha kötü davranabilme gücünü kendinde bulabilmektedir. Toplumların oluşumunda aileler en temel halka olduğu için aile birliğine zarar veren kişilere karşı caydırıcı ve/veya cezai politikaların geliştirilmesi sorunun çözümüne önemli katkılar sağlayabilecektir.

2014 yılını 2008 ile kıyasladığımızda cinsel şiddet üzerindeki artış istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonucu da LPM tahmin yöntemi analiz sonucuyla paralellik göstermektedir.

Kadınlar doğurganlığa en yatkın oldukları dönemde cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Kadına cinsel şiddetin fiili olarak işlendiği durumda üreme sağlığı da olumsuz etkilenebilir. Kadınların yaşadıkları cinsel şiddet onları hem fizyolojik hem de psikolojik olarak etkilemektedir. Cinsel şiddet, kadında stres bozukluğunun yaşanmasına ve hatta bunun kronikleşmesine sebep olacaktır. Bu da diğer hastalıklarının da artmasına sebep olacaktır. Sağlıksız bir bireyin toplumda ya da aile birliği içinde çocuğuna olan davranışları da olumsuz etkilenecektir. Birbirine bağlı olan bu halkalar gelecek nesillerinde problemliliğine da neden olabilecektir.

4.4.3 Psikolojik Şiddet İlişkin Bulgular

Ekler kısmında yer alan Tablo 15’te kadına yönelik şiddet türlerinden psikolojik şiddete ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır. Kadının eğitim durumunun ilkokul olması diplomasız olmasına göre psikolojik şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etki yapmamıştır. Logit ve Probit tahminlerinde de benzer sonuçlar çıkmıştır.

Kadının diplomasız olmasına göre eğitim durumunun ortaokul olması psikolojik şiddeti %7, lise mezunu olması %12, üniversite mezunu olması %15 ve yüksek lisans/doktora mezunu olması %16 oranında azaltmaktadır. Logit ve Probit tahminlerine göre ise kadının eğitim durumunun ortaokul ve lise olması psikolojik şiddet görme olasılığını azaltırken; kadının eğitim durumunun üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olmasının psikolojik şiddet görme olasılığı üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi bulunamamıştır.

Kadınların eğitim seviyesindeki artışın psikolojik şiddeti de, daha önce incelediğimiz fiziksel ve cinsel şiddette olduğu gibi, azalttığı görülmektedir. Psikolojik şiddet kişilerin duygularına etki eden şiddet türüdür. Eğitim seviyesi arttıkça kadınların kendilerine olan özgüveni geliştiği için psikolojik şiddete karşı da daha güçlü durmaktadırlar. Aynı zamanda eğitim kadının potansiyel işgücü piyasasında gücünü artıran bir durum olması nedeniyle de kadınlar çalışmasalar dâhi şiddet üzerinde olumlu etki yapmaktadır. Bulgularımız Stevenson ve Wolfers (2006) ve Aizer (2010) çalışmalarındaki bulgularını desteklemektedir. Kadınların pazarlık gücünün artmasına etki eden her gelişme şiddeti azaltmaktadır.

Erkeğin eğitim durumunun ilkokul olması diplomasız olmasına göre kadına yönelik psikolojik şiddeti %2 artırmıştır. Erkeğin eğitim durumunun ortaokul, lise ve üniversite olması diplomasız olmasına göre kadına yönelik psikolojik şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etki yapmamıştır. Erkeğin eğitim durumunun yüksek lisans/doktora mezunu olması ise %82 artırmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre de erkeğin ilkokul mezunu olması psikolojik şiddet görme olasılığını arttırmıştır.

Erkeklerin eğitim seviyeleri arttıkça kadına yönelik fiziksel şiddetten ziyade psikolojik şiddet uyguladıklarını görüyoruz. Erkeklerin geleneksel yapıdan kaynaklı durumları günümüz şartlarına göre ve eğitim seviyesindeki artış sonucu bilinçlenmeyle fiziksel şiddet yerini psikolojik şiddet gösterme eğilimine sokmuştur. Guljan vd.

(2012)'nin tespitine göre; erkeklerin uyguladıkları şiddeti türü bakımından psikolojik şiddet diğer şiddet türlerinden fazla çıkmıştır. Elde ettiğimiz sonuçlar da Guljan vd. (2012)'nin sonucunu destekler niteliktedir.

Kadının ve erkeğin ilkokul mezunu olmasının psikolojik şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi yoktur. Logit tahminine göre psikolojik şiddet görme olasılığı bu grupta artmıştır. Probit tahmininde ise söz konusu parametre anlamsızdır. Kadının eğitim durumu ilkokul iken, erkeğin eğitim durumunun ortaokul, lise veya üniversite mezunu olmasının psikolojik şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Logit ve Probit tahminleri LPM tahminleri ile paralellik göstermektedir. Kadının eğitim durumu ilkokul iken, erkeğin eğitim durumunun yüksek lisans/doktora olması psikolojik şiddeti %84 azaltmıştır. Logit ve Probit tahmin parametreleri ise anlamlı değildir.

Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin ilkokul mezunu olması psikolojik şiddeti %15, ortaokul mezunu olması %15 ve lise mezunu olması %10 arttırmıştır. Logit ve Probit tahminleri LPM tahmin yöntemi ile yapılan analizle paralellik göstermektedir. Kadının eğitim durumu ortaokul iken, erkeğin eğitim durumunun üniversite mezunu olmasının psikolojik şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Logit ve Probit modeliyle yapılan analizle LPM ile yapılan analizle paralel sonuçlanmıştır.

Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin eğitim durumunun yüksek lisans/doktora mezunu olmasının psikolojik şiddet üzerinde etkisi bulunmazken, Logit ve Probit tahminlerine göre psikolojik şiddet görme olasılığı artmıştır.

Kadının eğitim durumu lise, erkeğin ilkokul mezunu olması psikolojik şiddeti %14, ortaokul mezunu olması %15, lise mezunu olması %14 kadına yönelik psikolojik şiddeti artırmıştır. Kadının eğitim durumu lise, erkeğin üniversite mezunu olması %12 oranında psikolojik şiddeti artırmıştır. Erkeğin yüksek lisans ve doktora mezunu olması psikolojik şiddeti %73 azaltmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre kadının eğitim durumu lise iken erkeğin ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olması psikolojik şiddet görme olasılığını artırmıştır. Erkeğin yüksek lisans/doktora mezunu olması ise psikolojik şiddet görme olasılığını artırmıştır. Logit ve Probit tahminleri de Doğrusal Olasılık Modeli tahminlerini desteklemektedir.

Kadının üniversite mezunu, erkeğin ilkokul mezunu olması kadına yönelik psikolojik şiddeti %26 arttırmıştır. Erkek ortaokul mezunu olduğu durumda şiddet %12 artmıştır. Erkeğin eğitim durumunun lise olması psikolojik şiddet %12 artmıştır. Erkeğin üniversite mezunu olduğu durumda ise %12 artmıştır. Kadın üniversite mezunu iken erkek yüksek lisans/doktora mezunu iken psikolojik şiddet %72 azalış göstermiştir. Logit ve Probit tahminlerine göre kadının eğitim durumu üniversite iken erkeğin ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olmasının psikolojik şiddet olasılığı üzerindeki etkisi istatistikî olarak anlamlı değildir.

Kadının eğitim durumu yüksek lisans/doktora, erkeğin lise ve üniversite mezunu olmasının psikolojik şiddet üzerindeki etkisi anlamlı değildir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz LPM tahmin yöntemi ile yapılan analizi desteklemektedir. Kadın ve erkeğin eğitim durumlarının yüksek lisans/doktora olması psikolojik şiddeti %86 azaltmıştır.

Elde ettiği geliri kendi inisiyatifiyle harcayabilen kadınlar diğerlerine göre %2 daha az psikolojik şiddet görmektedir. Logit ve Probit tahminlerine göre de bu grupta psikolojik şiddet görme olasılığı azalmıştır. Çalışma hayatında olan ve elde ettiği geliri kendi kontrolünde kullanabilen kadınlar hane içersinde daha güçlü oldukları için daha az psikolojik şiddet görmemeleri beklenen bir sonuçtur. Kadının iş hayatında olması ve ekonomik özgürlüğüne sahip olması kadının kendine olan güvenini artırıcı etki yapmaktadır. Aile içi psikolojik şiddete maruz kalan kadın evliliğini sonlandırarak bu durumdan uzaklaşmak isteyebilir. Bunu tahmin eden erkek psikolojik şiddet uygulama eğilimini düşürmek zorunda kalır. Bu bulgularımız Kocacık vd. (2007) çalışmasının bulgularını desteklemektedir. Kadının işgücünde yer alıp gelirini kendi kontrolünde kullanması psikolojik şiddeti azaltıcı etki yapmaktadır. Ayrıca kadının çalıştığı durumda belli bir refah seviyesinde olan ailelerde ekonomik kaynaklı stres azalacağı için şiddet eğilimi olmayacaktır.

Kadınların hayatlarının büyük bir bölümünde psikolojik şiddete maruz kaldığı tabloda görülebilmektedir. 19-30 yaş aralığında kadınlarda psikolojik şiddetin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgumuz Büyükyılmaz ve Demir (2016) çalışmasının bulgularıyla benzerdir. Kadınların sosyal yaşamlarının her alanında her anında psikolojik şiddetle karşı karşıya gelebilmektedir. Erkeklerin kadınları kontrol etme isteği ve bunun beraberinde getirdiği psikolojik şiddet 47 yaş ve üstünde azalmaktadır.

Kadının son hafta herhangi bir işte çalışmış olması psikolojik şiddeti %1 artırmıştır. Logit modeli ile yapılan analizde de benzer bir etki bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar Erkeklerde Geri Tepme teorisini destekler niteliktedir. Erkeğin kadının güçlenmesi karşısında kendi statüsünü koruma dürtüsüyle şiddete başvurduğu bilinmektedir. Elde ettiği gelirle sağladığı finansal varlıklarına el koyma amacıyla da şiddete başvurabilmektedir. Bu sonuçlar Macmillan ve Gartner (1999) çalışmasında elde edilen bulguları desteklemektedir.

Kadının çocuk sahibi olmasının çocuk sahibi olmadığı duruma kıyasla kadına yönelik psikolojik şiddeti %7 arttırdığı tespit edilmiştir. Çocuk sayısının iki olması psikolojik şiddeti %11, çocuk sayısının üç olması %14, çocuk sayısının dört olması %15, çocuk sayısının beş olması %14, çocuk sayısının altı olması %11, çocuk sayısının yedi olması %15, çocuk sayısının sekiz olması ise %11 oranında artırmıştır. Logit ve Probit Modelleriyle yapılan analiz sonucu da LPM tahmin yöntemi ile paralellik göstermektedir. Benson vd.(2003)'ın ve Çivi vd. (2008)'nin çalışmasındaki bulgularını da bu analiz sonucunu desteklemektedir. Çocuk sayısının artması şiddeti artırıcı etki yapmaktadır. Psikolojik şiddet aile içinde kadını etkilediği gibi çocukları da olumsuz etkileyecektir. Aile içinde baba rolündeki eşlerin eşine karşı sorumluluğu kadar çocuğuna karşı da sorumluluk bilincinde olması gerektiği gerekli politikalar ve desteklerle öğretilmelidir. Gelecek nesilleri yetiştiren ebeveynlerin daha dikkatli şekilde tutum ve davranış sergilemeleri toplum sağlığı açısından çok önemlidir.

2014 yılını 2008 ile kıyasladığımızda psikolojik şiddet görülmesi %7 artmıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonucu da LPM tahmin yöntemi analiz sonucuyla paralellik göstermektedir.

4.4.4 Ekonomik Şiddet İlişkin Bulgular

Ekler kısmında yer alan Tablo 16'da kadına yönelik şiddet türlerinden ekonomik şiddete ilişkin analiz yapılmıştır. Kadının eğitim durumunun ilkokul olması diplomasız olmasına göre ekonomik şiddeti %4 azaltmaktadır. Ortaokul mezunu olması diplomasız olmasına göre %9, lise mezunu olması %13, üniversite mezunu olması %13 ve yüksek lisans/doktora mezunu olması %11 azalttığı görülmektedir. Logit ve Probit tahminlerine göre de kadının eğitim durumunun ilkokul, ortaokul ve lise olması ekonomik şiddet

görme olasılığını azaltmaktadır. Logit ve Probit tahminlerine göre, kadının eğitim durumunun üniversite ve yüksek lisans/doktora olduğu durumlardaki etki anlamsızdır.

Aizer (2010) Nash Hanehalkı Pazarlık Teorisi bu iki etkiden bahseder. Kadına yönelik şiddet üzerinde görelî ücretlerin ve bu ücreti belirleyen faktörlerdeki iyileşmelerin etkili olduğu vurgulanmaktadır. Kadının işgücünde yer almasıyla aldığı görelî ücretlerin şiddet üzerinde önemli etkileri olduğu kadar işgücü piyasa koşullarının da önemli olduğu ortaya konmaktadır. Bu aynı zamanda, kadınlar için işgücü piyasası koşullarının iyileştirilmesinin kadınların çalışmadığı hallerde bile şiddeti azaltacağı anlamına gelir. Bu teori ile sonucumuzu değerlendirdiğimizde tutarlılık olduğunu söyleyebiliriz. Kadınların eğitim seviyelerindeki artış potansiyel işgücü piyasasındaki pazarlık gücünü arttırıcı etki yapmaktadır. Çalışan kadınların kendilerine ait gelirleri olduğu için ekonomik açıdan eşlerine bağımlı değildirler. Şiddete maruz kalan kadınlar kendileri için gelir kaynağına sahip olduklarında evlilikten çıkış olanakları artar. Kadınlar kendi yaşamlarını idame ettirecek gelir ve kazançta sahip oldukları için ekonomik şiddetle mücadele etmek zorunda kalmamaktadırlar. Kadınların eğitim durumunun ilkökul ve ortaokul olmasıyla lise ve üstü olması arasında katsayı olarak da fark vardır. Çünkü ilkökul ve ortaokul mezunu olan kadınların çalışma hayatlarına katılabilecekleri alan daha dar olduğu için diğerk bir ifade ile potansiyel işgücündeki ücretlerine doğrudan etki edeceği için ekonomik şiddet görmeleri lise ve üstüne göre daha fazladır. Kadının eğitilmiş olması iş hayatında pazarlık etme olanağını artırır. Bu yüzden kadına yönelik ekonomik şiddeti önlemek veya azaltmak için politika yapıcıların kadının işgücüne katılımını arttırıcı çalışmalar yapması ve kadının işgücündeki potansiyel ücretleri belirlemede etkili olan kişisel iyileşmeler için destekler vermesi önemli bir noktadır.

Kadına yönelik ekonomik şiddette erkeğin eğitim durumunun ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite olmasının etkisi üç modelde de istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır. Erkeğin eğitim durumunun yüksek lisans ve/veya doktora olmasının ekonomik şiddeti %14 azalttığı görülmektedir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde de bu gruplar için benzer etkiler bulunmuştur.

Kadına yönelik ekonomik şiddet için kadın ve erkeğin eğitim farklılıklarının etkisini görmek için eklediğimiz etkileşim değişkenlerinin tahmin sonuçlarına göre istatistikî olarak anlamlı olan sonuçlar, kadının eğitim seviyesi erkeğin eğitim seviyesine

yaklaştığında ve erkeğin eğitim seviyesinin üstünde olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır.

Kadının eğitim durumu ilkokul, erkeğin ilkokul mezunu olması ekonomik şiddeti %4 artırmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre de ekonomik şiddet görme olasılığının bu grup için arttığını görürüz. Kadının eğitim durumu ilkokul iken erkeğin ortaokul mezunu olması ekonomik şiddeti %6 artırmıştır. Logit ve Probit tahminlerine göre de ekonomik şiddet olasılığı artmıştır.

Kadının eğitim durumu ilkokul, erkeğin lise mezunu olması ekonomik şiddeti %5 artırmıştır. Logit ve Probit modeliyle yapılan analiz LPM tahmin yöntemi ile yapılan analizle paralellik göstermektedir. Kadının eğitim durumu ilkokul iken, erkeğin üniversite yüksek lisans ve/veya doktora mezunu olması ekonomik şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin ilkokul mezunu olması %13, ortaokul mezunu olması %8, erkeğin lise mezunu olması %11 oranında ekonomik şiddeti arttırmıştır. Kadının eğitim durumu ortaokul, erkeğin eğitim durumu üniversite mezunu olması ise %8 arttırmıştır. Logit ve Probit tahminleri de bu sonuçlarla paralellik göstermektedir. Kadının eğitim durumu ortaokul iken, erkeğin yüksek lisans ve/veya doktora mezunu olması ekonomik şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Kadının eğitim durumu lise, erkeğin eğitim durumunun ilkokul mezunu olması %14, ortaokul mezunu olması %12 lise mezunu olması %11 üniversite mezunu olması %13 kadına yönelik ekonomik şiddeti artırmıştır. Logit ve Probit tahminleri de LPM tahmin yöntemi ile yapılan analizle paralellik göstermektedir.

Kadının eğitim seviyesi erkeğin eğitim seviyesine yaklaştığında ya da aynı olduğu durumlarda ekonomik şiddet artmıştır. Partnerler karşılarında kendi eğitim seviyelerine yakın olan kadınların finansal kaynaklarını ele geçirmek için ekonomik şiddet uygulama yoluna gitmektedirler. Aynı zamanda erkekler kadına karşı otoritesini korumak ve kontrolü sağlamak için şiddeti bir araç olarak kullanmaktadır. Ekonomik şiddet kendini eşin para harcamalarını kısıtlaması ya da verdiği parayla kadının daha çok şey yapmasını beklemek şeklinde olabileceği gibi; eğitilmiş olan kadın çalıştığında elinden gelirinin alınması gibi şekillerde de olabilir. Erkeğin aile gelirinin kontrolünün kendinde olmasını

istememesi ya da kadının çalıştığı iş yerinde kadını zor duruma sokması işten çıkartmak istemesi gibi yöntemler de ekonomik şiddet altında incelenen diğer yöntemlerdir.

Yaş değişkeni incelendiğinde ekonomik şiddetin 17-35 yaş arasında arttığı görülmektedir. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonuçları LPM tahmin yöntemi analiz sonucuyla paralellik göstermektedir.

Kadının son hafta herhangi bir işte çalışmış olmasının ekonomik şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analiz sonuçları LPM tahmin yöntemi analiz sonucuyla paralellik göstermektedir

Kadının çocuk sahibi olmasının çocuk sahibi olmadığı durumla kıyaslandığında kadına yönelik ekonomik şiddeti artırdığı tespit edilmiştir. Çocuk sayısının iki olması %3, çocuk sayısının üç olması %5, çocuk sayısının dört olması ise %3 oranında ekonomik şiddeti artırmıştır. Logit ve Probit modelleriyle yapılan analizde ise ekonomik şiddet görme olasılığı artmıştır. Çivi vd. (2008)'nin elde etmiş bulguyla sonucumuz birbirini desteklemektedir.

Türkiye’de kadının işgücüne katılamamasında çocuk sahibi olmak etkili bir faktördür. Geleneksel yapıda çocuk bakımı annenin görevidir. Ayrıca Türkiye’de işgücü piyasasındaki ortalama ücretlerin zaten düşük olması ve zaman içinde de ücretlerdeki düşüşün sürmesi, özellikle kadınları çocuklarının bakımlarını kendilerinin üstlenmesine neden olmaktadır. Çocuklu bir kadının ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilensin görüşü iş dünyasında etkisini göstermektedir. Çocuğu olan bir kadın çalışma konusunda tereddütler yaşamakta ya da işgücüne katılımdan zorunlu olarak vazgeçmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, kadını eşine ekonomik açıdan daha da bağımlı hale getirmektedir. Ülkemizde her ne kadar yakın zamanda işgücüne katılım konusunda kadın lehine düzenlemeler yapılsa da bunlar hala çok yetersiz kalmaktadır.

2014 yılını 2008 ile kıyasladığımızda ekonomik şiddet üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Logit ve Probit modeliyle yapılan analiz sonuçları LPM tahmin yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada kadına yönelik eş-partner şiddetinin arkasındaki faktörler incelenmiştir. Bu amaçla kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik boyutlarını ortaya koymak için kadına ilişkin sosyo-ekonomik görünüm incelenmiş olup, her bir şiddet türü için sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi analiz edilmiştir. Çalışmada kullanılan Türkiye’de kadının sosyo-ekonomik görünümüne ilişkin veriler, Türkiye İstatistik Kurumu’ndan elde edilmiştir. Ayrıca ekonometrik analizde, kadına yönelik şiddet türlerine ilişkin veriler için, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütülmüş ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiş olan 2008 ve 2014 yılı “Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması”ndan elden edilen veriler kullanılmıştır. 2008 ve 2014 yıllarına ait bu veriler uygun istatistikî yöntemle birleştirilerek daha geniş bir veri seti oluşturulmuştur.

Dünyanın her yerinde toplam nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların hem toplumsal yaşamda hem de ekonomik yaşamdaki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Ancak Türkiye’de kadının sosyo-ekonomik görünümüne bakıldığında, bu gerçeğin göz ardı edildiği söylenebilir. Toplumsal hayatta ataerkil yapının izin verdiği ölçüde kadın varlığını sürdürmektedir. Yapılmış olan incelemeler de kadının erkeklerden geri planda tutulduğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Kadına yönelik şiddet eğitimde, işgücü piyasa koşullarında, siyasi karar alma mekanizmalarında, ailede yani toplumsal hayatın her alanında kendini göstermektedir. Türkiye’de kadının sosyo-ekonomik belirleyicilerinden olan eğitim düzeyi kadınların geri planda olduğu gösteren ilk faktördür. 2019 yılında kadın-erkek toplam nüfus içinde okuma yazma bilmeyenler arasında kadınların oranı %85 seviyesindedir (TÜİK, 2019g). Eğitimin ülkelerin hem ekonomik hem de sosyal yaşamdaki kalkınmalarında en önemli kalem olduğu düşünüldüğünde, 2019 yılı için hala okuma yazma bilmeyenler arasında kadınların oranının bu kadar yüksek olması tam anlamıyla kalkınmanın sağlanamamasının en büyük sebeplerindedir. Eğitim konusunda yapılan toplam sabit sermaye yatırımları da bu konunun üzerinde durulmadığını gösteren kanıt niteliğindedir. 1998-2018 yılları arası sektörler arası sabit sermaye yatırımlarında en fazla yükselen sektörlerin ulaştırma, konut, imalat ve diğer hizmetler olduğu görülmektedir. Eğitim sektörü ise hemen hemen sabit bir seyir izlemekte olup beşinci sırada yer almaktadır. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020a). Genel olarak değerlendirildiğinde toplumsal kaynakların en çok ulaştırma, konut, imalat gibi özellikle kadın istihdamında düşük bir paya sahip

alanlarda kullanıldığı ve bu durumun kadın istihdamının gelişimini olumsuz olarak etkilediği söylenebilir. Ayrıca, eğitim sektörünün yatırımlardaki yeri, kalkınma ve gelişmişlik yolunda olmazsa olmaz faktörlerin en başında gelen ülkedeki beşeri sermaye gücünün arttırılma sürecinde ve kadınların işgücüne katılımında önemli bir olumsuzluk olarak vurgulanabilir. Türkiye’de kadınların işgücüne katılımında arzulanan seviyelere bir türlü çıkılamamaktadır. İstihdam edilen kadınların eğitim durumuna baktığımızda lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan kadınlar ile yüksekokul ve üstü eğitim düzeyine sahip olan kadınlar arasındaki fark yaklaşık olarak iki kata yakındır (TÜİK, 2020f). Kadınlarda yüksekokul ve üstü eğitim seviyesine ulaşılmasının istihdam oranı üzerinde ciddi bir etkisi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla eğitimin, kadınların işgücüne katılımının sağlanmasında devletin elindeki en etkin ve temel politika aracı olarak öne çıktığı özellikle belirtilmelidir.

Türkiye tarihsel süreç içinde özellikle 1980’lerden sonra hızlanan ve halen devam etmekte olan ekonomik, toplumsal ve kurumsal birçok alanda yapısal bir değişim içindedir. Kırsaldan kente göçün olmadığı dönemlerde tarım sektörünün ön planda olduğu bilinirken, 2019 yılına gelindiğinde kadınların en çok istihdam edildiği alanın hizmet sektörü olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak toplumda yapısal bir değişime rağmen geleneksel rollerin etkisi ve ağırlığı halen sürmektedir. Geleneksel rollerin etkisiyle kadının çalışmasına toplum hala sıcak bakmamaktadır. Bu durumun kadının gerek işgücü piyasasından elde ettiği kazançları gerekse kadının işgücü piyasasına katılımını da etkilediği ifade edilebilir. Şöyle ki; 2018 yılı kadın-erkek eğitim durumlarına göre yıllık ortalama brüt ücret karşılaştırmasında her eğitim düzeyinde erkek lehine fark mevcuttur. Kadın erkek ücretlerdeki bu farkın eğitim düzeyinin yüksekokul ve üstü olduğu durumda azaldığı söylenebilir. İş yaşamında kadınlar için yapılan düzenlemeler olsa da bunların yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kadınların işgücüne dâhil olmama nedenlerinde ilk sırayı, “ev işleri meşgul olma” nedeni yer almaktadır (TÜİK, 2020ı). Kadına yüklenen ev içi işleri yapma, çocuk ve yaşlı bakımı görevlerini üstlenme gibi nedenler kadınların çalışmasının önündeki en büyük engellerden biridir. Medeni duruma göre kadınların istihdamı incelendiğinde boşanmış olan kadınların daha fazla istihdam edildiği görülmektedir. İkinci sırayı ise hiç evlenmemiş olanlar almaktadır. Bu durum bize kadınların önündeki engellerden birinin toplumda erkek egemen anlayışın olduğunu ispatlamaktadır. Kadınlar eş-partner engelinden dolayı işgücüne katılım sağlayamamaktadır

Ülkemizde kız çocukların geri planda tutulduğu bilinen bir olgudur. Kızların daha çocuk iken erken yaşta evlilik yapmaları problemi hala tam anlamıyla çözülememiştir. Yapılmış olan incelemede kadınların ortalama ilk evlenme yaşının yükseldiği görülmektedir.

Toplumsal yaşamda kadının karar alma süreçlerindeki etkinliği görebilmek için kadın milletvekili oranına baktığımızda da ülkemizin çok geride olduğu ortaya çıkmaktadır. Sadece siyasette de değil, diğer alanlarda da kadınlar geride kalmaktadır. Yönetici pozisyonlarında kadınların yer alma durumu erkeklerin çok gerisindedir. Görüldüğü gibi karar alma süreçlerinde kadınların oranı ve yönetici pozisyonlarındaki kadınların durumu, geleneksel rollerden kaynaklı cinsiyet eşitsizliğinin olduğunu gösteren sonuçlardır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütülmüş ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiş olan 2008 ve 2014 yılı “Türkiye’de Kadın ve Aile Araştırması sonuçlarına göre;

- Türkiye genelinde son 12 ayda eşi veya partnerinin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların oranı %8.56, cinsel şiddete maruz kalmış kadınların oranı %6.21, psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %22.61 ve ekonomik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %12.14’tür.
- Türkiye genelinde yaşamlarının herhangi bir döneminde eşi veya partnerinin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların oranı %33.56, cinsel şiddete maruz kalmış kadınların oranı %12.93, psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %39.57 ve ekonomik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %24.93’tür.

Sonuçlara göre; hem son 12 ayda hem de yaşamlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranı diğer şiddet türlerinden daha fazladır.

- Hem son 12 ayda hem de yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete en çok diplomasız kadınlar maruz kalırken, ekonomik şiddete ise en fazla ilkokul mezunu kadınlar maruz kalmıştır.
- Ankete katılan kadınların %86.27’sinin sahip olduğu geliri kendi inisiyatifinde harcayamamaktadır.

- Son 12 ayda; fiziksel şiddete maruz kalmış olanlar en çok %11,58 oranıyla ile 1 çocuk, cinsel şiddete maruz kalmış olanlar en çok %10,05 oran ile 5 çocuk, psikolojik şiddete maruz kalmış olanlar en çok %27,99 oran ile 4 çocuk ve ekonomik şiddete maruz kalmış olanların en çok %14,99 oran ile 3 çocuk sahibi olan kadınlar olduğu görülmüştür.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele edilebilmesi için toplumun kendi iç dinamiklerini değerlendirmek bu soruna çözüm bulabilmek için çok önemlidir. Bu nedenle kadının sosyo-ekonomik durumuna ilişkin sonuçlardan sonra partneri tarafından uygulanan kadına yönelik şiddetin ekonometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Kadına yönelik şiddet türlerinden olan fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet bağımlı değişken; kadının eğitim durumu, eş/partnerin eğitim durumu, kadının gelirinin tamamını kendi inisiyatifinde kullanması, kadının son hafta çalışma durumu, çocuk sayısı, yaş, yaşanılan yer ve yıl değişkenleri ise bağımsız değişkenler olarak alınmıştır. Türkiye’de kadına partneri tarafından uygulanan şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicilerinin analiz edildiği çalışmada bağımlı değişkenin iki durumlu olmasından dolayı Nitel Tercih Modellerinden İkili Tercih Modellerinin kullanılması uygun görülmüştür. Bu nedenle çalışmada ikili tercih modellerinden olan Doğrusal Olasılık, Logit ve Probit modelleri kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de partneri tarafından uygulanan kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicilerinden olan eğitimin, yapılan analiz neticesinde kadına yönelik şiddetin azalmasına olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Kadına yönelik fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet ile kadının eğitim durumu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Kadının eğitim seviyesi arttığında şiddet azalmıştır. Eğitimin ülkelerin hem ekonomik hem de sosyal açıdan kalkınmalarında son derece önemli olduğu görülmektedir. Eğitim bu kadar önemli iken toplumsal kaynakların kullanımının eğitim alanına yönlendirilmemesi şiddet döngüsünden kurtulmayı geciktirecektir. Politika yapıcılarının, kadına yönelik şiddetin son bulması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesini ancak ve ancak eğitimle topluma benimsetebileceği gerçeğini göz ardı etmemeleri gerekmektedir. Bu nedenle toplam yatırımlar içerisinde eğitim sektörüne olan yatırımların beşinci sıralarda kalmaması önem arz etmektedir. Erkeğin eğitim durumunun fiziksel şiddet üzerinde anlamlı etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkeğin eğitim

düzeyine en duyarlı olan şiddet türü cinsel şiddettir ve erkeğin eğitimi arttıkça düşmektedir.

Kadın ve erkek eğitim durumlarını birlikte karşılaştırarak yaptığımız analiz sonucunda; kadının, erkeğin eğitim seviyesine yaklaştığı ve erkeğin eğitim seviyesini geçtiği durumda fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Erkeklerde Geri Tepme Teorisi ile uyumludur. Bu teoriye göre erkek, kadının kendinden daha üstün olmasını kabul edemez ve kadının her anlamda güçlenmesini kendi egemenlik alanına tehdit olarak algılar. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde geleneksel rollerin hâkim olması neticesinde erkek, kadın üzerinde hep otorite kurmaya çalışmaktadır. Kadınlar üzerinde hâkimiyeti de şiddet göstererek sergilemektedir.

Kadının karar alma mekanizmalarında ne derece etkin olduğunu anlayabilmek için seçilen kadının gelirini kendi inisiyatifiyle kullanması değişkeninin, kullanmadığı duruma kıyasla, fiziksel şiddet üzerinde istatistikî olarak anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türlerinin azaldığı tespit edilmiştir. Kadının çalışması ekonomik olarak bağımsızlığını artırdığından gelirini de kendi iradesiyle kullanma inisiyatifini sağlamaktadır. Kendi elde etmiş olduğu gelir üzerinde kendi tasarrufunu göstermesi şiddetle mücadelesini kolaylaştırmaktadır. Aizer (2010)'in Nash Pazarlık Teorisi'yle açıklayabildiğimiz bu durumda gelirini kendi tasarrufunda kullanabilmesi, kadınların şiddet karşısında daha dik duruş sergileyebilmesini sağlar. Kadının şiddet gördüğünde boşanma ihtimalinin artması şiddeti azaltıcı etki yapmaktadır. Bu nedenle politika yapıcıların kadının güçlendirilmesi konusu üzerinde durması son derece önemlidir.

Kadınların geleneksel yapıdan kaynaklı yaşamış oldukları sıkıntıların çocuk sahibi olunca daha da artması kadın üzerindeki toplumsal baskının bir diğer göstergesidir. Geleneksel yapı kadının çocuk sahibi olduğu durumda, ne yaşarsa yaşasın, boşanmasına kolay kolay hak vermemektedir. Diğer yandan kadının sosyo-ekonomik geri kalmışlığı da çocuk sahibi olan kadının elini zayıflatan bir diğer faktördür. Bunların sonucunda erkek, kadının çocuk sahibi olduktan sonra kendisine olan bağımlılığın arttığının farkına vararak ve kadın üzerinde her türlü iradeyi kullanabileceğini varsayarak şiddet gösterebilmektedir. Ülkemizde kadınlar kariyer yapmış olsalar bile çocuk sahibi olduktan sonra iş yaşamından ayrılmak durumunda kalmaktadırlar. Toplumsal roller gereği çocuk

bakımı görevinin anneye verilmiş olması kadınları işgücünden ayırmaktadır. Ancak burada özellikle lise ve altı eğitime sahip olan kadınlardaki işgücü piyasasındaki kazançların çok düşük olması ve zaman içinde de arttırılamamasının da, kadınları çocuk sahibi olduktan sonra işgücü piyasasının dışında kalmaya mahkûm ediyor olabileceğinin altı çizilmelidir. Dolayısıyla lise ve altı eğitime sahip kadınlarda bu durumu tersine çevirmek için özellikle düşük gelirli ailelerin yaşadığı semtlerde, bizzat devlet tarafından kreş ve anaokullarının açılması, gerek kadınların işgücüne katılımının sağlanmasında, gerekse kadınlara yönelik şiddet olaylarının azaltılmasında önemli katkılar sağlayabilecektir.

Kadınların iş yaşamından ayrılması işgücünde emek faktörünün de etkinliğini azaltmakta ve atıl kalmasına neden olmaktadır. Konu ile ilgili kadınlara hamilelik öncesi ve sonrası durumları için yasal düzenlemeler 2000’li yıllarda hızlanmıştır. Kamu ve kurumsal şirketler tarafından uygulanabilir olan bu düzenlemeler kadınları hala mağdur eden konu olmaktadır. İş yaşamında kadınlar bu konu nedeniyle baskılanmaya çalışılmaktadır. Devletin atıl kalan emek faktörünü kullanabilmek için yapacağı daha ileri ve kapsamlı düzenlemeler maliyet kalemi olmaktan çok işgücünün tam kapasiteyle kullanımını sağlayacağı için üzerinde durulması hem ülke ekonomisine katkı sağlayacak hem de sosyal hayatta kadına yönelik şiddetle yapılan mücadelenin kazanılmasını sağlayacaktır.

Kadınların son hafta çalışmasının fiziksel şiddet ve ekonomik şiddet üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılrken cinsel ve psikolojik şiddet türleri üzerinde pozitif bir etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların çalışması cinsel ve psikolojik şiddetteki artışı tetiklemiştir. Kadınların istihdamı kadınların ekonomik açıdan güçlü kılacağı üzerinde durulurken çıkan bu sonuç beklentilerimizle uyumlu olmasa da ülkemizde yapısal olarak dinamiklerin farklı olduğunu Erkeklerde Geri Tepme Teorisi ve Şiddetin Araçsallaşması Teorisi’nin öngörülerine uygundur. Ataerkil yapıdan da beslenen bu zihniyet kadının ekonomik özgürlüğüne sahip olmasını istememesi ve onu karar mekanizmalarından dışlamak istemesi nedeniyle şiddeti kullanmaktadır.

Kadınların ülkemizde yaşamlarının en verimli olduğu dönem olan 18-35 yaş aralığında şiddete maruz kalması şiddet probleminin çözümü için çok daha fazla emek harcanması gerektiğini göstermektedir. Hem toplum sağlığı hem de ülke ekonomisi düşünüldüğünde sorunun çözümü için toplumdaki tüm kesimlerin birlik içerisinde

hareket etmesi gerekmektedir. Devlet eğitim, istihdam, yasal düzenlemeler vb. şekillerde şiddetle mücadele edebilir. Ancak kadına yönelik şiddetle mücadelede devletin yanında özel kuruluşların ve STK'ların da ciddi bir mücadele vermesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddete çözüm bulabilmek için bir bütün halinde mücadele edilmesi gerekmektedir.

2008 ve 2014 yıllarındaki verilerin uygun istatistikî yöntemle birleştirilmesi bu iki yıldaki şiddetin durumu hakkında bilgi vermektedir. Yapılmış olan analizde şiddet türlerinden yalnızca psikolojik şiddetin 2014 yılına kadar arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de yapılmış olan en kapsamlı araştırmanın en son 2014 yılında olmasından anlaşılacağı üzere konu ile ilgili güvenilir ve yeterli veri kaynağına ulaşılamaması yaşanan şiddete ilişkin verilerin güncelliğini koruyamamasına neden olmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından hazırlanan raporda 2019 yılında erkekler tarafında 474 kadının öldürülmüş olduğu tespit edilmiştir (KCDP, 2019). Ancak bu artışın veri kaynaklarında güncellenmesinde aksaklıklar mevcuttur. Hâlbuki şiddete ilişkin sağlıklı analizler yapabilmek için kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşların ortak bir kayıt sistemi oluşturmaları gerekmektedir.

Şiddetle mücadele evrensel bir sorun olduğu için bireysel olarak çözüm bulabilmek oldukça güçtür. Toplumsal hayatın farklı alanlarında “cinsiyet eşitliğinin” sağlanması için plan ve programların kapsamlı bir şekilde uygulanması kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda atılacak en temel adımdır. Toplumsal zihniyet dönüşümü zor bir süreçtir. Bu nedenle bu dönüşümü sağlamak ancak ve ancak eğitimle mümkün olacaktır. Eğitim alanında, ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliliği ile ilgili konulara yer verilmesi sorunun çözümünde etkili olacaktır. Kadınlara çağdaş eğitim becerileri kazandırarak meslek edindirme çalışmaları, kadınlarının iş yaşamında yer alması için yapılacak olan çalışmalar hem kadının sosyal ekonomik yaşamda yer almasını sağlayacak hem de ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Toplumda kadın ve erkek üzerinde cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapmak, kişilere hak ve sorumluluklarını anlatmak ve farkındalık yaratmak için kamu politikalarının uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda; öncelikle kamu kurumlarının eğitim faaliyetlerinde bulunması, sonrasında ise topluma yaymak için yereldeki STK'lar ile iş birliği içinde olunması gerekmektedir. Toplumdaki tüm bireyler eğitimde fırsat eşitliği ilkesine sahiptir; ancak kırsal-kent ayrımında eğitime olan erişim

engelleri veya sosyoekonomik yapıdan kaynaklı sorunlar nedeniyle eğitim hakkında yararlanamayan çocukların desteklenmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınlar ve erkekler arasında birlikte iletişim sağlanması gereklidir. Ancak yaşanan çoğu şiddet olayını konuşmak toplumsal değerlerimizde hoş karşılanmadığı için, özellikle cinsel şiddet olayları mağdurlar tarafından ifade edilememektedir. Bu kişilere ulaşabilmek için titizlikle çalışılmalı ve kadınların çaresizliğine el uzatılması yönünde politikalar oluşturulmalıdır. Kadınların bilmesi gereken 6284 sayılı kanunun kapsamı, medeni hukuk, miras hukuku, seçme ve seçilme hakkı, anayasal hakları konusunda hukuki bilgiler şiddetle mücadelede etkili olacaktır. Şiddet mağduru olan kadınların, sağlanan iletişim desteği ile bilinçlendirilmesi haklarının farkına varmalarını sağlayacak ve bu hakları talep ettikleri sürece şiddetten uzak kalabileceklerdir.

Şiddetle ancak toplumsal birlik içinde olunursa mücadele edilebilir. Bu nedenle kamu kurum kuruluşlarının birlikte hareket etmesi çok önemlidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinasyonunda, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili birimleri ile üniversiteler, belediyeler ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının paydaş olarak mücadeleye katkı sağlamalıdır.

Kadınların çocuk sayısı arttıkça artan şiddet göz önüne alındığında kreş hizmetlerinin yetersiz olduğu sonucuna varabiliriz. Kadının çocuk sebebiyle erkeğe ekonomik bağımlılığının artması bir yandan, geleneksel kültürün çocuğu olan kadının çalışmasına olan negatif bakışı diğer yandan bu sonucu tetiklemiştir. Devletin bu konuda aktif bir şekilde kadınlara kreş hizmeti götürmesi düşük ücret potansiyeli olan kadınların istihdama katılmasını anlamlı hale getirecektir. Diğer türlü özel sektördeki yüksek kreş fiyatlarını göz önünde bulundurduğumuzda, kadının geliri büyük oranda bu kreşlere aktarılacağı için, düşük ücretli kadınların çalışmasının hanehalkına ekonomik katkısı çok kısıtlı hale gelir. Diğer yandan eğer kreş hizmetleri verilmiyor veya pahalıysa kadın işgücüne katılmakta bakım için aile büyüklerinin çocuklarına bakmasına, yani diğer bir deyişle, çalışmasını muhtemelen yanlış bulacak olan geleneksel yapının kararına muhtaç hale gelir. Özetle kreş hizmetleri kadının ekonomik özgürlüğünün önündeki iki bariyerin aşılması noktasında büyük önem taşır.

Türkiye’de kadına şiddet sorunu ile evrensel standartlarda mücadele süreci İstanbul Sözleşmesi’ne katılım ile başlamıştır. Bunu takip eden dönemde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun sözleşmedeki standartlara uygun bir şekilde kabul edilmiştir. Bu sözleşmeye ve kanuna dayanarak da şiddet gören kadınlara sığınma, rehabilitasyon gibi hizmetler götürülmüş ve ek olarak Şiddeti Önleme Merkezleri ve Panik buton gibi uygulamalar yapılmıştır. Görüldüğü gibi İstanbul Sözleşmesi ile başlayan süreçte kadına şiddet konusu ile mücadelede pek çok kazanım sağlanmıştır. Vakalar bu sözleşme nedeniyle değil bu sözleşmeye rağmen artmaktadır. Buna rağmen 2020 yılında toplumda ataerkil kültürel öğelere bağlı olan kesimler güçlü bir şekilde sözleşmeden çıkılması için iktidara baskı yapmaktadır. Karar mekanizmalarında kadınların olmayışı ise bu baskıya direnmeyi zorlaştırmaktadır. Şüphesiz uluslararası bir sözleşme olan, ilk katılımcılarından biri olduğumuz ve dünyanın adını ülkemizin bir şehriden alan bu sözleşmeden çıkmak şiddetle mücadelede 2011 yılından beri elde edilen kazanımlarda ve uluslararası alanda da prestijde büyük bir kayıp anlamına gelecektir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal zihniyet dönüşümüne ve birlik içerisinde hareket edilmesine ihtiyaç vardır. Yöneticiler her zaman toplumun geleneksel kesimlerinin baskısına boyun eğerek ülkede ilerleme sağlayamaz. Bazen de ilerleme gerçekleştirmek için topluma önderlik ederek kitle iletişim araçlarını ve eğitimi kullanarak onu dönüştürmek gerekmektedir. Kadına şiddet de tam da böyle bir mevzudur.

KAYNAKÇA

- Aizer, A. (2010). "The Gender Wage Gap and Domestic Violence." *The American Economic Review*, 100(4), 1849.
- Akbaşı, S. ve Üredi, L. (2014). "Eğitim Sistemindeki 4+4+4 Yapılanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri", *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(1), 109-136.
- Avcı, S. (2020). "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetine Genel Bakış" Hiperyayın: 442, İstanbul.
- Baydemir, M. B. (2014). "Lojistik Regresyon Analizi Üzerine Bir İnceleme". İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Benson, M. L., Fox, G. L., DeMaris, A., ve Van Wyk, J. (2003). "Neighborhood disadvantage, individual economic distress and violence against women in intimate relationships ". *Journal of Quantitative Criminology*, 19(3), 207-235.
- Birleşmiş Milletler (BM). (1993). "Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri", Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 20 Aralık 1993 Tarihli ve 44/ 104 Sayılı Kararı.1993. [Erişim adresi]:<
<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/221-227.pdf>>
[Erişim Tarihi: 30.12.2018]
- Büyükyılmaz, A. ve Demir, Ç. (2016). "Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Belirleyenleri: Multinomial Logit Model Yaklaşımı". *Ege Akademik Bakış*, 16(3), 443–450.
- Çivi, S., Kutlu, R. ve Marakoğlu, K. (2008). "The frequency of violence against women and the factors affecting this: a study on women who applied to two primary health care centers." *Gülhane Tıp Dergisi*, 50: 110–116.
- Chin, Y. M. (2012). "Male Backlash, Bargaining, Or Exposure Reduction? Women’s Working Status and Physical Spousal Violence In India." *Journal of Population Economics*, 25(1), 175-200.
- Çalışkan, H. ve Çevik, E.İ. (2018). "Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği". *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.
- Cramer, J. S. (2003). "The Origins and Development of The Logit Model".
http://www.cambridge.org/resources/0521815886/1208_default.pdf
- Dasre, A., Greulich, A. ve Inan, C. (2017). "Combating Domestic Violence Against Women in Turkey. The Role of Women’s Economic Empowerment". *Documents de travail du Centre d’Economie de la Sorbonne 2017.52 - ISSN: 1955-611X*. 2017.
- Dugan, L., Nagın, D. S., ve Rosenfeld, R. (1999). "Explaining the Decline in Intimate Partner Homicide: The Effect of Changing Domesticity, Women’s Status and Domestic Violence Resources." *Homicide Studies*, 3(3): 187–214.

- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), (2013), “Global And Regional Estimates Of Violence Against Women: Prevalence And Health Effects Of İntimate Partner Violence And Non-Partner Sexual Violence”, [Erişim Adresi:<
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85241/1/WHO_RHR_HRP_13.06_eng.pdf?ua> [Erişim Tarihi: 21.11.2015].
- Ediz A. ve Altan Ş. (2017). “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması”. TBB Dergisi (özel sayı)
- Ergin, N., Bayram, N., Alper, Z., Selimoğlu, K. ve Bilgel, N. (2005). “Domestic Violence: A Tragedy Behind the Doors”. *Women&Health*, 42(2), 35-51.
- Eswaran, M. ve Malhorta, N. (2011). “Domestic Violence and Women's Autonomy: Evidence from India,” *Canadian Economic Journal*, 44, 1222–1263.
- Farmer, A. ve Tiefenthaler J. (1996). “Domestic Violence: The Value of Services as Signals”. *American Economic Review*, 86, 274-279.
- Gujarati, D. N. (2004). “Basic Econometrics”. New York: McGraw-Hill Companies.
- Gujarati, D.N. (2005). “Temel Ekonometri”. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Guljan, D., Şimşek, H. ve Günay, T., (2012). “Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet ve İlişkili Etmenler”, *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 10(3), 151-159.
- Gültekin, M., Şahin, M. (2015). “Türkiye’de ve Dünya’da Kadına Şiddet”, İstanbul. Sekam Yayınları: 10(3).
- Gökkulu, H. (2013). “Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah Ve Posta Gazeteleri Örneği (2005-2008)”. *International Journal of Social Science* 6(2), 1829-1850, February.
- Gökkaya, V. B. (2011). “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”.C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(2).
- Güneş, C. (2009). “Türkiye’de Hanelerin Konut Tercih: Ekonometrik Yaklaşım”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Güriş, S. ve Çağlayan, E., (2000). “Ekonometri”, 568-653, İstanbul: Der Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2015). “Türkiye Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, Ankara.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2009). “Türkiye Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, Ankara.
- Hindin M. J. ve Adair L.S. “Who at risk? Factor associated with intimate partner violence in the Philippines”. *Social Science&Medicine*. 2002(55), 1385–1399.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (KCDP), (2019)

[Erişim adresi]:<<http://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/veriler/2889/kadincinayetlerini-durduracagiz-platformu-2019-raporu>>,
[Erişim Tarihi:20.05.2020].

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2007). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010”, Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2008) “Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2012). “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015”, Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2016). “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020”, Ankara.

Kocacık, F. vd. (2007). “Domestic violence against women: A field study in Turkey” The Social Science Journal, 44: 698-720.

Köse, A. ve Beşer, A. (2007). “Kadının Değiştirilebilir Yazgısı "Şiddet"”, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,10(4), 114-121.

Macmillan, R, ve Gartner, R., (1999). “When She Brings Home the Bacon: Labor Force Participation and the Risk of Spousal Violence Against Women”. Journal of Marriage and the Family, 61(4), 947–958.

Moore, C. (2013). “An Introduction to Logistic and Probit Regression Models”.

[Erişim adresi]:

https://liberalarts.utexas.edu/prc/files/cs/Fall2013_Moore_Logistic_Probit_Regression.pdf, [Erişim Tarihi: 27.03.2019].

Özaydınlık. K. (2014). “Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim”, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, (33) 93-111, DOI: <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.03093>.

Öztürk, Ö. (2011). “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Paul, S. (2016). “Women’s Labour Force Participation and Domestic Violence”. Journal of South Asian Development, 11(2), 224–250.

Polat, S. (2017). “The expansion of higher education in turkey: Access, equality and regional returns to education”. Structural Change and Economic Dynamics, 43, 1-14.

Ruxton, S. (2004). (ed). “Gender Equality and Men: Learning From Practice”. (1. Baskı). Oxford: Oxfam GB

Sayer, H. (2011). “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı”, Uzmanlık Tezi, Ankara.

Stevenson, B. ve Wolfers, J. (2006). “Bargaining in the Shadow of the Law: Divorce Laws and Family Distress,” Quarterly Journal of Economics, 121, 267-288.

- Stock, J. H. ve Watson, M.W. (2011). Ekonometriye Giriş, Ankara: Efil Yayınevi.
- Tatlıhoğlu K. ve Küçükköse İ. (2015).“Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri”. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(13), 194-209.
- Tauchen, H. V., Witte, A. D. ve Long, S. K. (1991). “Domestic Violence: A Nonrandom Affair” . International Economic Review, 32(2), 491-511.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2020a). Sektörler İtibarıyla Sabit Sermaye Yatırımları.
[Erişim adresi]:<http://www.sbb.gov.tr/resmi-istatistik-programina_katkilarimiz/>
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2020b). Sektörler İtibarıyla Sabit Sermaye Yatırımları.
[Erişim adresi]:<<http://www.sbb.gov.tr/resmi-istatistik-programinakatkilarimiz/>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2012/2013, Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/2017, Ankara.
- TÜİK, (2020a). İşgücü İstatistikleri,
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007>,
[Erişim Tarihi:20.05.2020].
- TÜİK, (2020b). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2019
[Erişim adresi]: <<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33705>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020c).Kurumsal olmayan nüfusun dönemlere göre işgücü durumu: Türkiye.
[Erişim adresi]: <<http://www.tuik.gov.tr>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020ç). Kurumsal olmayan nüfusun dönemlere göre işgücü durumu: Türkiye.
[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/igucuapp/igucu.zul>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020]
- TÜİK, (2020d). Kurumsal olmayan nüfusun dönemlere göre işgücü durumu: Türkiye.
[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/igucuapp/igucu.zul>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020e). Kurumsal olmayan nüfusun dönemlere göre işgücü durumu: Türkiye.
[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/igucuapp/igucu.zul>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020f). 15 Yaş Üstü Kadınların Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı (%): Türkiye.

[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].

- TÜİK, (2020g). Eğitim İstatistikleri, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veritabanı.
[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020ğ). İş-Kazanç Memnuniyeti, Eğitim Durumuna Göre Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı.
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020h). Ekonomik Yapı, Üretim Faaliyetlerine Katılım ve Kaynaklara Erişim Cinsiyete göre 25-49 yaş grubunda olup hanehalkında 3 yaşın altında çocuğu olan ve çocuğu olmayan kişilerin istihdam oranları, 2014-2019.
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020ı). İşgücü İstatistikleri, İşgücüne Dâhil Olmayanların Yıllara Göre İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri.
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020i). Medeni duruma göre istihdam oranı, 2014-2019.
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020j). Aile Yapısı İstatistikleri, İlk Evlenme Yaşı (%)
[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=109&locale=tr>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020k). Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri, 20-24 Yaş Grubunda Olup 18 Yaşından Önce Evlenen Bireylerin Oranı
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020l). Yaşam Memnuniyeti, Genel Mutluk Düzeyi (%)
[Erişim adresi]: <<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=100&locale=tr>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020m). Kaba Boşanma Hızı, 2001-2019.
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020n). Cinsiyete Göre Boşanma Nedenleri Oranı, 2016.
[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].
- TÜİK, (2020o). Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri, Kamu Yaşamı ve Karar Alma, Cinsiyete göre bakan ve milletvekili oranları, 2007-2019

[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].

TÜİK, (2020ö). Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri, Yönetici Pozisyonlarındaki Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012-2019

[Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].

TÜİK, (2020p). İşgücü İstatistikleri, Cinsiyete ve ekonomik faaliyetlere göre istihdamın yüzde dağılımı.

[Erişim adresi]: <<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33705>>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2020].

Tümen, S. ve Ulucan, H. (2019). “ Empowered Or Impoverished: The Impact Of Panic Buttons On Domestic Violence”, IZA – Institute Of Labor Economics, December, 2019

Wilson, M. I. ve Daly, M. (1996). “Male sexual proprietariness and violence against wives,” Current Directions in Psychological Science 5(1), 2–7.

Ulucan, H. (2017). “Domestic Violence And Female’s Labor Market Conditions In Turkey: An Analysis Of Cross Sectional Data”. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi , 15(1), 113-124 . DOI: 10.11611/yead.373452

Uslu, H. (2019). “Logit-Probit Modeli Yardımıyla Türkiye’de Cari Açık Kaynaklı Kriz Riskini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 5(2) 2019, 153-178.

Vahip, I. ve Doğavşargil, Ö. (2006). “Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız”. Türk Psikiyatri Dergisi, 17(2), 107-114.

Wirth, L. (2001). “Breaking Through The Glass Ceiling: Women in Management”, International Labour Office, Geneva.

Yıldız, A. K. ve Yıldız, S. Ö. (2018). “Aile İçi Ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Konferansı Raporu”. Polis Akademisi Yayınları: 53(15), 5-67.

Yodanis, C. L. (2004). “Gender Inequality, Violence Against Women, and Fear / A Cross-National Test of the Feminist Theory of Violence Against Women”, Journal of Interpersonal Violence, 19(6), 655-675.

Yüksel, E. (2001). “Medyanın Gündem Belirleme Gücü”, Konya: Çizgi Kitabevi..

EKLER

EK-1

Tablo 13. Fiziksel Şiddete İlişkin Tahmin Sonuçları

FİZİKSEL ŞİDDET		LPM	LOGIT	PROBIT
KADININ EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	-0.0182395 (0.0138913)	-0.2708113 (0.2067163)	-0.1570107 (0.1010098)
	ORTAOKUL MEZUNU	-0.04397*** (0.0130175)	-1.362454*** (0.3851774)	-0.642601*** (0.1540772)
	LİSE MEZUNU	-0.085634*** (.0116143)	-3.611168*** (1.023175)	-1.436077*** (0.340998)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.0909208*** (0.0119291)	-0.7704491 (0.5087559)	-0.3651698 (0.269938)
	YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.098764*** (0.0192353)	0.4115622 (1.567294)	0.1660522 (0.7306567)
EŞİN EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	0.0083029 (0.011365)	0.0470785 (0.1232872)	0.0333966 (0.0642021)
	ORTAOKUL MEZUNU	-0.0197754 (.0180749)	-0.2528897 (0.2121643)	-0.1343438 (0.1087481)
	LİSE MEZUNU	-0.0157447 (.0182442)	-0.1923492 (.2113776)	-0.0920082 (0.1078573)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.0377958 (0.0333521)	-0.4949914 (0.4709719)	-0.235505 (0.2570336)
	YÜKSEKLİSANS MEZUNU	0.975486*** (0.0224678)	-0.6414629 (1.145832)	-0.2923682 (0.5045448)
KADIN *ERKEĞİN EĞİTİM DURUMU				
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK İLKOKUL	-0.001966 (0.0155788)	0.0558738 (0.2200032)	0.0480707 (0.1084881)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0154559 (0.0220697)	0.2278145 (0.2935261)	0.1409956 (0.1464583)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	-0.0004504 (0.0218049)	0.0276282 (0.2895245)	0.0350051 (0.1444037)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0130248 (0.0366907)	0.1692288 (0.5413268)	0.0954739 (0.2872387)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.698091*** (0.2269281)	2.260997 (1.516217)	1.260044 (0.7797841)

KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.058918*** (0.022199)	1.488269*** (0.4158437)	0.7208284*** (0.1747038)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0875648*** (0.0228314)	1.851404*** (0.4319216)	0.9113112*** (0.1855388)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0292367 (0.0223292)	1.15694*** (0.4460012)	0.5341788*** (0.1912338)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0535646 (0.0393533)	1.49361*** (0.6464168)	0.6714622** (0.3195138)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-1.005304*** (0.0472757)		
KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.0799119*** (0.0221584)	3.570273*** (1.037091)	1.405536*** (.3528822)
KADIN LİSE MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0895101*** (0.0245296)	3.666658*** (1.050641)	1.492462*** (0.3626084)
KADIN LİSE MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	0.0584009*** (0.0199212)	3.281399*** (1.039997)	1.263189*** (.3543283)
KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0631354* (0.0349024)	3.251426*** (1.134945)	1.255969*** (0.4318368)
KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.8884057** (0.0786601)	4.27896 (1.727788)	1.759738** (0.7283385)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK İLKOKUL MEZUNU	-0.0326442* (0.0178602)		
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0657962* (0.0396269)	0.3567934 (0.8955046)	0.1637211 (0.4221068)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0854448*** (.0255733)	0.7624004 (0.5793205)	0.3676601 (0.3032052)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0590382* (0.0343008)		
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK	-0.954234*** (0.0337148)		

	YÜKSEKLİSANS MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU**ERKEK İLKOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0242675 (0.026382)		
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0500253 (0.0370513)		
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.899922*** (0.0839069)		
KADININ GELİRİ		-0.0030836 (.0058333)	-0.1015748 (0.0987525)	-0.0508068 (0.0479064)
YAŞ				
	16	0.0096851 (0.010207)	0.6269101 (0.5466)	0.2555447 (0.2185643)
	17	.027423** (0.011195)	1.006037* (0.5259628)	0.4432877** (0.2112637)
	18	0.0455811*** (0.0136689)	1.328837 (0.5133287)	0.5887482*** (0.2068008)
	19	0.0645314*** (.0154515)	1.541435*** (.5082681)	0.7131822*** (0.2046562)
	20	0.0759141*** (.0167982)	1.632618*** (.5004829)	0.7598956*** (0.2011757)
	21	0.0777375*** (.0182039)	1.639335*** (.5065852)	0.7820405*** (0.2034616)
	22	0.0726274*** (0.0174707)	1.554112*** (.5026448)	0.7165063*** (0.2018683)
	23	0.0923658*** (0.0177902)	1.71748*** (.4978251)	0.8235785*** (0.1985793)
	24	0.0803351*** (0.0180304)	1.586408 *** (.4994109)	0.7458803*** (0.1999728)
	25	0.081761 *** (0.017921)	1.558347*** .4965843)	0.7372374*** (0.1978061)
	26	0.0661148*** (0.0170625)	1.430114*** (.4980401)	0.6679671*** (0.1987641)
	27	0.0678863*** (0.0169592)	1.462015 *** (.4979323)	0.6783164*** (0.1983731)

	28	0.0653171*** (0.0164963)	1.430775*** (.4964798)	0.6683916*** (0.1973651)
	29	0.0566965*** (0.0170446)	1.351414*** (0.4993186)	0.623761*** (0.199296)
	30	0.0423025* (0.0165178)	1.195941* (0.500352)	0.5453183*** (0.199634)
	31	0.0167759 (0.0157532)	.9352566* (.5042489)	0.3924767* (0.2018914)
	32	0.0317471** (0.0161644)	1.098134** (.5013064)	0.4917889** (0.2005166)
	33	0.0219694 (0.0156531)	0.9841021* (0.5046104)	0.4236708** (0.202335)
	34	0.0011086 (0.0148797)	0.7088272 (0.5073867)	0.2925267 (0.2028669)
	35	0.0126143 (0.0153923)	0.8587429* (0.5021521)	0.3673814* (0.2008475)
	36	0.0029129 (0.0161885)	0.7521156 (0.5083358)	0.315378 (0.204042)
	37	0.0161948 (0.0167359)	0.9019041* (0.5077961)	0.3916924* (0.2040958)
	38	0.0076217 (0.0164744)	0.8031497 (0.5105142)	0.3393739 (0.205524)
	39	0.0010537 (0.0166195)	0.7151245 (0.5133634)	0.2961582 (0.2072096)
	40	-0.0184241 (0.015344)	0.4327899 (0.5176175)	0.1625255 (0.2086888)
	41	-0.0242913 (0.0162554)	0.346112 (0.531067)	0.1148342 (0.21637)
	42	0.0100612 (0.0168524)	0.8421206* (0.5102966)	0.3534199* (0.205786)
	43	0.0064127 (0.0168842)	0.7749275 (0.5145827)	0.3333561 (0.2083086)
	44	-0.0318861** (0.0158088)	0.1987558 (0.5365426)	0.0563153 (0.2177547)
	45	-0.0266169 (0.016258)	0.3111258 (0.5289799)	0.1053355 (0.2147655)
	46	-0.0186901. (.0166666)	0.4248311 (0.5287887)	0.1472136 (0.2144794)
	47	-0.0327258** (0.015278)	0.1484567 (0.538514)	0.0112846 (0.2181065)
	48	-0.0239005 (0.01612)	0.3415187 (0.5321041)	0.1224616 (0.2153105)
	49	-0.0294669* (0.0161866)	0.2135882 (0.5412261)	0.0738331 (0.220309)
	50	-0.0242511 (0.0165968)	0.3258144 (0.5331611)	0.1353708 (0.2167058)
	51	-0.0240227 (0.0181152)	0.3241522 (0.5510888)	0.109243 (0.2268027)
	52	-.0505359*** (0.0150688)	-0.201425 (0.5601054)	-0.1163694 (0.2273958)
	53	-0.046027*** (0.0154431)	-0.1068062 (0.563093)	-0.1024393 (0.2287011)
	54	-0.0619154** (0.0149116)	-0.5306693 (0.5959634)	-0.279705 (0.240966)

	55	-0.0365422** (0.0165712)	0.123541 (0.5451811)	0.0269202 (0.2227862)
	56	-0.0490537** (0.0172878)	-0.1918663 (0.5993579)	-0.1205393 (0.2473233)
	57	-0.0709631** (0.0148332)	-0.8989085 (0.6675314)	-0.4505519* (0.2674258)
	58	-0.0517264** (0.0160075)	-0.181131 (0.5622407)	-0.1347461 (0.2289692)
	59	-0.0587448** (0.0178551)	-0.3603682 (0.6251022)	-0.2109746 (0.2579498)
KADININ SON HAFTA ÇALIŞMASI		0.0006704 (0.0053768)	0.0542512 (0.081699)	0.0160087 (0.0403161)
ÇOCUK SAYISI				
	1	0.0649696*** (0.0081535)	0.8464749*** (0.1187714)	0.4190434*** (0.0578326)
	2	0.0646947*** (0.007541)	0.8555632*** (0.1249209)	0.4223023*** (0.0602186)
	3	0.0788652*** (0.0086476)	1.058601*** (0.1367602)	0.5219621*** (0.0662269)
	4	0.0818562*** (0.010521)	1.120272*** (0.1540156)	0.5494514*** (0.0755552)
	5	0.0756974*** (0.012899)	1.087462*** (0.1843989)	0.5233758*** (0.091358)
	6	0.0513112*** (0.0149879)	0.7788877*** (0.232677)	0.3636849*** (0.1146658)
	7	0.070605*** (0.0209857)	1.068486*** (0.2746125)	0.5041325*** (0.1381263)
	8	0.1058056*** (0.0302453)	1.403733*** (0.2951285)	0.6919284*** (0.1529888)
	9	0.1186571*** (0.0374523)	1.613567*** (0.3425268)	0.8056844*** (0.1820836)
	10	0.1048639** (0.0491512)	1.499676*** (0.4991876)	0.7591835*** (0.2563171)
	11	0.033719 (0.0531853)	0.6526439 (1.034272)	0.2764089 (0.4806046)
	12	0.0330803 (0.0723188)	0.5538084 (1.184016)	0.3752225 (0.5611984)
	13	0.5021314** (0.2533208)	3.742708*** (1.080624)	2.026677*** (0.649581)
	14	-0.0209351 (0.0213975)		
	15			
	16			
	17			
	18	0.0438336* (0.026506)		
KADININ YAŞADIĞI BÖLGE				
YIL 2014		0.0156239 (0.0178853)	0.183906 (0.2402839)	(0.0916316) (0.121997)
BÖLGE*YIL				

NOT: *, **, *** sırasıyla %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerini ifade eder

EK-2

Tablo14. Cinsel Şiddete İlişkin Tahmin Sonuçları

CİNSEL ŞİDDET		LPM	LOGIT	PROBIT
KADININ EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	-0.0256087* (0.0132269)	-0.310405 (0.2169925)	-0.18965* (0.10484)
	ORTAOKUL MEZUNU	-.0406888*** (0.0111677)	-1.6528*** (0.5723116)	-0.721*** (0.2049353)
	LİSE MEZUNU	-0.0676316*** (0.0103859)	0.104233 (0.5877323)	0.136158 (0.27556)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.0743655*** (0.0109236)	-0.4088743 (0.6128566)	-0.099498 (0.28147)
	YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	-0.0518319** (0.0208911)		
EŞİN EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	-0.0156006 (0.0110298)	-0.246675* (0.1277581)	-0.12503* (0.06565)
	ORTAOKUL MEZUNU	-0.0182846 (0.01744)	-0.2746483 (0.2127351)	-0.157614 (0.10854)
	LİSE MEZUNU	-0.0522738*** (0.016131)	-0.7489*** (0.2499208)	-0.355*** (0.12090)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.0675376*** (0.02508)	-1.11694** (0.554032)	-0.6160** (0.26266)
	YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	-0.1051932*** (0.0248715)	-0.5829933 (1.213098)	-0.294202 (0.51455)
KADIN *ERKEĞİN EĞİTİM DURUMU				
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK İLKOKUL	0.0150843 (0.0147037)	0.1914954 (0.2334841)	0.127687 (0.11326)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0138355 (0.0209276)	0.1708438 (0.3041851)	0.129649 (0.15000)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	0.03413* (0.0194415)	0.4137816 (0.3311929)	0.218957 (0.15817)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*	0.0559985* (0.0290186)	0.8950682 (0.6196957)	0.52703* (0.29420)

	ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU			
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	0.0006098 (0.0312447)		
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.0381976** (0.0179295)	1.698013 (0.6031357)	0.735*** (0.225419)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0366492* (0.0198428)	1.683703 (0.6132505)	0.733*** (0.23387)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0493575*** (0.0186399)	1.708461 (0.641625)	0.728*** (0.24577)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0405321 (0.0278188)	1.383644 (0.9049835)	0.64637* (0.37944)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	0.0587566** (0.0290222)		
	KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.049628*** (0.017594)	-0.3080201 (0.6383832)	-0.250126 (0.30048)
	KADIN LİSE MEZUNU*ER KEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0534617** (0.021745)	-0.2506438 (0.6549401)	-0.187432 (0.31010)
	KADIN LİSE MEZUNU*ER KEK LİSE MEZUNU	0.0670947*** (0.0170912)		-0.211241 (0.30136)

	KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0777383*** (0.0263515)		
	KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	0.0752745*** (0.028429)		
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ER KEK İLKOKUL MEZUNU	0.1249231* (0.0721118)	1.138565 (0.952484)	0.542331 (0.46053)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ER KEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0416963 (0.0308387)	-0.3612503 (0.1183792)	-0.257955 (0.50209)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.066682*** (0.0193728)	-0.0488753 (0.7585458)	-0.108994 (0.34148)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0772115*** (0.025961)		
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ER KEK YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	0.126755*** (0.0354927)		
	KADIN YÜKSEKLİS ANS MEZUNU**E RKEK İLKOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİS ANS MEZUNU* ERKEK			

	ORTAOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİS ANS MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0345598 (0.0251296)		
	KADIN YÜKSEKLİS ANS MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0509445 (0.0311162)		
	KADIN YÜKSEKLİS ANS MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİS ANS MEZUNU	0.0819711** (0.033143)		
KADININ GELİRİ		-0.0126802*** (0.0046433)	-0.3688*** (0.1209581)	-0.173*** (0.05498)
YAŞ				
	16	0.0045435 (0.0069221)	0.7212638 (0.8384515)	0.243426 (0.31326)
	17	0.0090302 (0.00711)	0.7814377 (0.8444507)	0.293082 (0.31688)
	18	0.0234454 (0.0098617)	1.463717* (0.7946011)	0.5983** (0.29780)
	19	0.0425821*** (0.0118868)	1.917486** (0.7797533)	0.826*** (0.29084)
	20	0.0547103*** (0.0134739)	2.04440*** (0.7670907)	0.890*** (0.2856237)
	21	0.0478232*** (0.0136123)	1.902474** (0.7756185)	0.8284704** * (0.2887605)
	22	0.045644*** (0.0133906)	1.843184** (0.7728433)	0.8003278** * (0.2880238)
	23	0.041104*** (0.0125067)	1.746163** (0.770171)	0.770*** (0.28641)
	24	0.0374611*** (0.0133586)	1.678649** (0.7747412)	0.739*** (0.28833)
	25	0.0690686*** (0.0147478)	2.0599*** (0.764139)	0.921*** (0.2824)
	26	0.0264267** (0.0126099)	2.059923* (0.764139)	0.6443** (0.28746)
	27	0.0592766*** (0.0137491)	1.956634** (0.7616723)	0.8670** (0.28173)

	28	0.0538618*** (0.0132392)	1.88462 (0.7622046)	0.821*** (0.28158)
	29	0.0373189*** (0.0133165)	1.667259** (0.7668757)	0.730*** (0.28416)
	30	0.034515* (0.0134243)	1.602614** (0.7662668)	0.6951** (0.28356)
	31	0.0176778 (0.0127544)	1.35186* (0.7719474)	0.55520* (0.28651)
	32	0.037211*** (0.0133931)	1.66181** (0.7651799)	0.7108** (0.28343)
	33	0.0290705** (0.0131028)	1.548796* (0.7674352)	0.6717** (0.28453)
	34	0.0276566** (0.0131554)	1.494792* (0.7677249)	0.6494** (0.28490)
	35	0.0212544* (0.0128537)	1.414409* (0.7667276)	0.5965** (0.28432)
	36	0.0108821 (0.0129343)	1.238264 (0.7721672)	0.51137* (0.28716)
	37	0.0263445 (0.0140129)	1.479448* (0.7691188)	0.6302** (0.28604)
	38	0.006017 (0.0131731)	1.17689 (0.775893)	0.492277 (0.28941)
	39	0.0051318 (0.0135227)	1.165866 (0.7785133)	0.472663 (0.29058)
	40	0.0175107 (0.0140039)	1.372818* (0.7700293)	0.5787** (0.28616)
	41	0.0069462 (0.0143608)	1.215813 (0.78155)	0.49473* (0.29261)
	42	0.0209592 (0.0143783)	1.431735* (0.771624)	0.6164** (0.28760)
	43	0.0024481 (0.0133142)	1.095541 (0.7808094)	0.438043 (0.29195)
	44	-0.0091116 (0.0134333)	0.8944119 (0.7866526)	0.341067 (0.29471)
	45	0.0148984 (0.0151982)	1.32648* (0.7745906)	0.55909* (0.28958)
	46	-0.0024561 (0.013927)	1.02263 (0.7851519)	0.404608 (0.29397)
	47	0.0212691 (0.015246)	1.4404 (0.7753962)	0.5999** (0.28983)
	48	-0.0016837 (0.0137866)	1.047176 (0.7865608)	0.420942 (0.29420)
	49	0.0085422 (0.015162)	1.243875 (0.7858257)	0.52607* (0.29503)
	50	-0.0052614 (0.0142041)	0.9625375 (0.7906046)	0.399493 (0.29740)
	51	0.0024738 (0.0160952)	1.112274 (0.7983175)	0.455330 (0.30232)
	52	0.0003254 (0.0153061)	1.119575 (0.7910494)	0.468118 (0.29793)
	53	-0.0308218** (0.0127645)	.3607307 (0.8197934)	0.105596 (0.30973)
	54	-0.0267855** (0.0135347)	0.5030594 (0.8134291)	0.165836 (0.30733)

	55	-0.0305089** (0.0127388)	0.3832738 (0.814687)	0.138379 (0.30619)
	56	-0.023915 (0.0150516)	0.5060442 (0.8394334)	0.171180 (0.32239)
	57	-0.0311716** (0.0148458)	.3966442 (0.8399583)	0.120697 (0.31955)
	58	-0.0551919*** (0.0112932)	-0.522154 (0.8776546)	-0.285644 (0.32593)
	59	-0.0274692* (0.016192)	0.5291468 (0.8491781)	0.1742401(0 .3262)
KADININ SON HAFTA ÇALIŞMASI		0.0153167*** (0.0048916)	0.34092*** (0.0891425)	0.162*** (0.04283)
ÇOCUK SAYISI				
	1	0.031272*** (0.0062976)	0.74528*** (0.1591748)	0.329*** (0.07050)
	2	0.0459028*** (0.0061114)	0.96608*** (0.1597147)	0.433*** (0.07053)
	3	0.0613405*** (0.0072222)	1.19522*** (0.1686386)	0.546*** (0.07544)
	4	0.0709396*** (0.0093012)	1.29279*** (.1823378)	0.595395 (0.08352)
	5	0.0779291*** (0.0125349)	1.41971*** (0.2081627)	0.672*** (0.09753)
	6	0.0513453*** (0.0149586)	1.05272*** (0.2479545)	0.467*** (0.11849)
	7	0.0676292*** (0.0209556)	1.28932*** (0.2927937)	0.596*** (0.14364)
	8	0.0524237** (0.0250978)	1.0592*** (0.3316595)	0.455*** (0.16619)
	9	0.082666** (0.0358991)	1.43493*** (0.3690976)	0.666*** (0.18849)
	10	0.0714334 (0.0444529)	1.39166*** (0.530491)	0.6405** (0.26512)
	11	0.0102743 (0.0558513)	0.5479405 (0.1065544)	0.197144 (0.50067)
	12	0.0254516 (0.0750927)	0.7296108 (0.1187201)	0.526134 (0.58475)
	13	0.2538044 (0.2250001)	2.958257** (0.1504076)	1.5342** (0.75669)
	14	0.9177603*** (0.0211327)		
	15			
	16			
	17			
	18	-0.0157538 (0.0256744)		
KADININ YAŞADIĞI BÖLGE				
	2	-0.0170087 (0.0227951)	-0.0946956 (0.6643459)	-0.0441174 (0.3003925)
	3	0.0474391* (0.0269338)	1.130348** (0.5759307)	0.5059852* (0.2681469)
	4	-0.0251769 (0.0213317)	1.130348 (0.5759307)	0.0175337 (0.2260472)

	5	-0.0220557 (0.0193706)	-1.087876 (0.1188851)	-0.375795 (0.4886067)
	6	0.0098659 (0.0255037)	0.3288365 (0.7510203)	0.1628268 (0.3312692)
	7	0.0320332* (0.0172869)	0.7690426 (0.5339964)	0.3607149 (0.2363075)
	8	0.0156216 (0.0218697)	0.2369601 (0.9140614)	0.1711362 (0.3832282)
	9	-0.0068609 (0.0305868)	0.2361775 (0.8548157)	0.0697172 (0.3846647)
	10	0.0506753** (0.0250833)	1.085251** (0.5358942)	0.5160106** (0.2454715)
	11	0.0458779* (0.0257581)	1.125446* (0.6222489)	0.5360182* (0.2843642)
	12	0.0344657* (0.0177413)	0.8862358* (0.504978)	0.4225866* (0.02244528)
	13	0.0146154 (0.0257704)	0.382491 (0.8416068)	0.1640072 (0.364757)
	14	0.0672876 (0.0417423)	1.327165** (0.6274374)	0.6269834** (0.3020294)
	15	0.0297316 (0.0356189)	0.8029235 (0.7241758)	0.3694752 (0.33865)
	16	-0.0191936 (0.0143511)		
	17	-0.0002396 (0.020974)	0.1667626 (0.5905554)	0.0584208 (0.266921)
	18	0.0290194 (0.0323704)	0.7464229 (0.5857348)	0.3728085 (0.2723274)
	19	0.0649662** (0.0304505)	1.475754** (0.7101433)	0.639197** (0.320136)
	20	-0.0137194 (0.0181082)		
	21	0.0381579 ** (0.0177775)	0.9300436* (0.5085972)	0.4360765* (0.2271696)
	22	0.0114429 (0.0180629)	-0.0849784 (0.7476085)	-0.0114104 (0.3027057)
	23	0.0750127** (0.0359317)	1.411213** (0.5650408)	0.6691396** (0.273686)
	24	0.0312775 (0.0190936)	0.7347672 (0.5046649)	0.3335119 (0.2256888)
	25	0.0483551 (.0304661)	1.117056* (0.6327653)	0.5397415 (0.2830265)
	26	0.0013094 (0.0195661)	0.2575858 (0.5307212)	0.0899491 (0.2381291)
	27	0.0005505 (0.0204686)	-0.3099375 (.1057495)	-0.1270773 (0.4272248)
	28	0.0218277 (0.0176579)	.4841994 (.6652808)	0.2144667 (0.2860846)
	29	0.0147817 (0.0177173)	0.4272358 (0.5504748)	0.1861555 (0.2410251)
	30	0.0432306* (0.0258757)	1.042277** (0.5305026)	0.5131454** (0.2441351)

	31	0.0494257** (0.0194617)	1.119403** (0.4610222)	0.5364371** * (0.2069399)
	32	0.0293764 (0.0209463)	(0.6412324) (0.6344927)	0.30685 (0.2787419)
	33	0.0367842 (0.0223683)	0.8270983 (0.5166918)	0.3775523 (0.2334937)
	34	0.0267352 (0.0184603)	0.6935877 (0.4935769)	0.3181879 (0.2214364)
	35	0.0407463 (0.0377081)	0.9477445 (0.6493988)	0.4606375 (0.3047072)
	36	0.0517006 (0.0510632)	1.087923 (0.7534302)	0.4934594 (0.3796512)
	37	0.039603* (0.0220451)	0.981505** (0.4962427)	0.446842** (0.2253332)
	38	0.0142828 (0.0150266)	0.3159829 (0.3309147)	0.1325386 (0.1545722)
	39	0.0918564*** (0.03271)	1.233713** (0.4941046)	0.608833*** (0.2288137)
	40	0.040274 (0.0335783)	0.9631396 (0.729378)	0.4639765 (0.3389904)
	41	0.0327647** (0.0153307)	0.8123655* (0.4731429)	0.38206* (0.2091287)
	42	0.0089329 (0.0151038)	-0.1771517 (0.7128122)	-0.0543073 (0.2942263)
	43	0.065839** (0.0268596)	1.31358*** (0.5121537)	0.595785*** (0.2371412)
	44	0.0295298 (0.030776)	0.7531144 (0.8073735)	0.3549452 (0.3707174)
	45	-0.0075783 (0.0146425)		
	46	0.04863** (0.0213095)	0.968727** (0.4728159)	0.4686097** (0.2142156)
	47	0.0240148 (0.026949)	0.7124199 (0.6211188)	0.3366851 (0.2785869)
	48	0.0150229 (0.0166901)	0.4671236 (0.4847623)	0.2016935 (0.216412)
	49	0.0036909 (0.0645854)	0.3739071 (0.9124315)	0.1456869 (0.4448833)
	50	0.0141603 (0.0268376)	0.2279677 (0.7114956)	0.1069432 (0.303842)
	51	0.0041515 (.0188473)	-0.3039897 (0.108422)	-0.1544682 (0.4337256)
	52	0.0281254 (0.028879)	0.2650709 (0.6893861)	0.1193859 (0.2971654)
	53	0.0112521 (0.0189021)	0.2091593 (0.6835406)	0.0742915 (0.2944035)
	54	0.0411763* (0.0219665)	1.055449** (.5275338)	0.5015161** (0.23979)
	55	1.48* (0.138)	0.9491054 (0.6022812)	0.4515595* (0.2681666)
	56	0.0099647 (0.017387)	0.3205151 (0.544647)	0.1627492 (0.2375892)

	57	0.04082 (0.0255182)	1.011331* (0.5996989)	0.5157759* (0.2670696)
	58	0.0219149 (.0271271)	0.7194517 (0.5605479)	0.3273998 (0.2617807)
	59	0.0206047 (0.0284892)	0.4780577 (0.8385859)	0.2621204 (0.3639848)
	60	-0.0034619 (0.0238022)	0.1882751 (0.6362063)	0.0739542 (0.288948)
	61	-0.0094714 (0.0213022)	-0.2531599 (0.6944957)	-0.1773889 (0.3084752)
	62	0.0025131 (0.0241973)	0.0461412 (0.6747515)	-0.0019012 (0.2920391)
	63	0.0040022 (0.0159868)	0.2324389 (0.4882892)	0.0952188 (0.2146675)
	64	0.0441086 (0.0348652)	1.003585 (0.687362)	0.4387987 (0.3208185)
	65	0.0303998 (0.021708)	0.74616 (0.535879)	0.36351 (0.2426903)
	66	0.0217447 (0.0206999)	0.497607 (0.6910293)	0.2221757 (0.3019567)
	67	0.0190003 (0.0167942)	0.5188118 (0.5031309)	0.2445672 (0.2230125)
	68	0.0221628 (0.0198417)	0.5772628 (0.5063663)	0.2556074 (0.2278504)
	69	-0.0039279 (0.0294308)	0.138961 (0.8399673)	0.0373386 (0.3755461)
	70	0.0099797 (0.0270434)	0.4136048 (0.7010057)	0.1978545 (0.3062418)
	71	0.0657007 (0.0335938)	1.198273** (0.5798707)	0.5821736** (0.2786215)
	72	-0.0019175 (0.0184334)	0.0808744 (0.5561227)	0.015086 (0.2472013)
	73	0.017479 (0.0177624)	0.3761966 (0.6493719)	0.1758164 (0.2794397)
	74	0.0087122 (0.0190553)	0.3437906 (0.5423864)	0.1674072 (0.2392171)
	75	0.0285798* (0.0173123)	0.7560442 (0.478609)	0.3616401* (0.2115524)
	76	0.0258349 (0.0401309)	0.6732929 (0.8879427)	0.3163724 (0.4038376)
	77	0.1146011 (0.0753831)	2.066502** (0.8495746)	0.9769644** (0.434539)
	78	0.0247711 (0.0202976)	0.6966898 (0.4919956)	0.3205694 (0.2222164)
	79	-0.0184527 (0.0190497)		
	80	0.0448792** (0.0209134)	0.8750426* (0.5017514)	0.4076472* (0.2235595)
	81	0.0211726 (0.0203938)	0.5047079 (0.6140104)	0.2193879 (0.2695491)
	YIL	0.0107594 (0.0125778)	0.2701684 (0.3410282)	0.1209105 (0.1565955)
	BÖLGE*YIL			

NOT: *, **, *** sırasıyla %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerini ifade eder

EK-3

Tablo15. Psikolojik Şiddete İlişkin Tahmin Sonuçları

PSİKOLOJİK ŞİDDET		LPM	LOGIT	PROBIT
KADININ EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	-0.0155025 (0.0188265)	-0.1673694 (0.1418141)	-0.1017903 (0.0786362)
	ORTAOKUL MEZUNU	-0.0796326** (0.0168881)	-1.844443*** (0.3055376)	-0.8699964** (0.1295109)
	LİSE MEZUNU	-0.1299468** (0.0156796)	-2.854209*** (0.5149186)	-1.298988*** (0.1961838)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.1569002** (0.015938)	-0.2581694 (0.3136522)	-0.1359888 (0.1849127)
	YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.164241*** (0.0313098)	-1.190394 (0.80136)	-0.608095 (0.3960742)
EŞİN EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	0.0253767* (0.015037)	0.1507728* (0.0910376)	0.0920926* (0.0525283)
	ORTAOKUL MEZUNU	0.0246083 (0.0253868)	0.1528266 (0.1454759)	0.0887419 (0.0852457)
	LİSE MEZUNU	0.0391722 (0.0263149)	0.2314501 (0.1450118)	0.1396917 (0.0848209)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0048995 (0.0529862)	0.0417356 (0.3034384)	0.0222729 (0.1800156)
	YÜKSEKLİSANS MEZUNU	0.8297824*** (0.045688)	-0.1061674 (0.5579686)	-0.0555571 (0.3094756)
KADIN *ERKEĞİN EĞİTİM DURUMU				
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK İLKOKUL	0.0317317 (0.0213109)	0.2598493* (0.151631)	0.1556165 (0.0847551)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0335084 (.0315153)	0.2635193 (0.1979228)	0.1637766 (0.1133408)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	-0.0106381 (0.0315875)	0.0224152 (0.1958072)	0.0156809 (0.1117396)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.0120496 (0.0580621)	-0.0065409 (0.3484943)	0.0065817 (0.2037982)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.8427374** (0.1909664)	0.1350603 (1.294934)	0.0916154 (0.7267491)

	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.1545262*** (0.0289905)	2.234089*** (0.3258012)	1.103118*** (0.1460686)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.1513387*** (0.0319348)	2.263484*** (0.3333784)	1.128719*** (0.1529086)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.1013345*** (0.0328294)	1.968901*** (0.339414)	0.9462296*** 0.1559281
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0850607 (0.0615951)	1.869587*** (0.4580451)	0.8908858*** (0.2391956)
	KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.4782435 (0.4007781)	3.2028** (1.834874)	1.684421*** (1.030274)
	KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.1473329*** (0.0299706)	2.95338*** (0.5324028)	1.354733*** (0.211901)
	KADIN LİSE MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.1561924*** (0.0347127)	2.9991*** (0.5416051)	1.386657*** (0.220009)
	KADIN LİSE MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	0.1413352*** (0.0298541)	2.92563*** (0.531)	1.338613*** (0.2108184)
	KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.1298928** (0.0560125)	2.851188*** 0.6002254	1.302616*** (0.2680977)
	KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.7349958** (0.101368)	2.722601*** (1.002448)	1.233851** (0.5133698)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK İLKOKUL MEZUNU	0.2625253*** (0.0992447)	0.819102 (0.5543615)	0.4708538 (0.3299111)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.1221962* (0.0658661)	0.0337694 (0.5346879)	0.0072293 (0.3067808)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.1296433*** (0.0367482)	0.1102568 (0.3669871)	0.0534251 (0.2149543)
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.1222731** (0.0551335)		
	KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK	-0.723410*** (0.0717958)		

	YÜKSEKLİSANS MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU**ERKEK İLKOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0707953 (0.1092681)	0.5285212 (1.321686)	0.228235 (0.6768714)
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0442802 (0.0735415)		
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.8641053** (0.0566672)		
KADININ GELİRİ		-0.0250561** (0.0092896)	-0.1689689** (0.0610236)	-0.0974199** (0.0348025)
YAŞ				
	16	-0.0027839 (0.0172309)	0.048894 (0.2953748)	0.0223787 (0.1467983)
	17	0.0132882 (0.0181732)	0.2038394 (0.2893552)	0.1149825 (0.1450113)
	18	0.0317729 (0.0209326)	0.3975921 (0.2804462)	0.224386 (0.1423577)
	19	0.0655654*** (0.0229601)	0.6640397** (0.2754957)	0.3907743*** (0.1410204)
	20	0.0819704*** (0.0241337)	0.7474849*** (0.2679592)	0.4262323*** (0.1373376)
	21	0.0928334*** (0.0255764)	0.8275678*** (0.270209)	0.4829131*** (0.1385818)
	22	0.0881116*** (0.0248972)	0.7668796*** (0.2660886)	0.4416172*** (0.136755)
	23	0.0845602*** (0.0244839)	0.7227323*** (0.2633151)	0.4233504*** (0.1344852)
	24	0.1068646*** (0.0258316)	0.8399819*** (0.2641529)	0.4941419*** 0.1354006
	25	0.0921615*** (0.0250103)	0.7415801*** (0.2607413)	0.4354653*** (0.1331449)
	26	0.0768122*** (0.0247535)	0.6648472** (0.2622213)	0.3964714*** (0.1337911)
	27	0.082691*** (0.0245313)	0.695499*** (0.2608949)	0.4106464*** (0.1330261)

	28	0.0787481*** (0.0238611)	0.6745421*** (0.258372)	0.3974062*** (0.1314641)
	29	0.0987022*** (0.0252694)	0.767526*** (0.2606689)	0.4522038*** (0.1331195)
	30	0.1038509*** (0.0247342)	0.7874663*** (0.2586107)	0.4639029*** (0.1318925)
	31	0.041381* (0.0246295)	0.4665276* (0.2625993)	0.2723286** (0.1340642)
	32	0.0580191** (0.0248755)	0.5589438** (0.2618185)	0.3288788** (0.133643)
	33	0.0258992 (0.02423)	0.3795273 (0.2631039)	0.2232992* (0.134048)
	34	0.0173112 (0.024002)	0.3308734 (0.2625119)	0.1953933 (0.1338216)
	35	0.0365398 (0.0241819)	0.4384756* (0.2611369)	0.2575536* (0.1331025)
	36	0.0268657 (0.0252499)	0.3865461 (0.2641182)	0.2263017* (0.1350959)
	37	0.0175237 (0.0256122)	0.3306479 (0.2667302)	0.1964814 (0.1366883)
	38	0.0054246 (0.0254902)	0.2656032 (0.2681417)	0.1558737 (0.1374364)
	39	0.0284095 (0.026864)	0.3960713 (0.2693282)	0.2397335* (0.1382903)
	40	0.0303658 (0.0256162)	0.408534 (0.2654879)	0.2391833* (0.1360116)
	41	0.0101618 (0.0277177)	0.2981301 (0.2741508)	0.1762096 (0.1416155)
	42	0.0199132 (0.026195)	0.3541788 (0.2679383)	0.2111972 (0.1375404)
	43	0.0252766 (0.0266895)	0.377887 (0.2694077)	0.2314351* (0.1384901)
	44	0.0003371 (0.027192)	0.2345793 (0.2738874)	0.1399775 (0.1410569)
	45	0.0233868 (0.0277087)	0.3666734 (0.2719381)	0.2185267 (0.1403176)
	46	0.0395057 (0.0283709)	0.4533612* (0.2728099)	0.2697259* (0.1408725)
	47	-0.0252345 (0.0266975)	0.0719053 (0.2787831)	0.0515527 (0.1433784)
	48	0.0132976 (0.0271438)	0.3192823 (0.2732858)	0.1893303 (0.1406985)
	49	-0.0258805 (0.0270559)	0.0736331 (0.2804642)	0.0523116 (0.1447616)
	50	-0.0245205 (0.0267902)	0.0789805 (0.2792463)	0.0567599 (0.1433783)
	51	-0.0219883 (0.0302196)	0.102571 (0.2916745)	0.0702623 (0.1515796)
	52	-0.0305004 (0.0280226)	0.0520771 (0.2819164)	0.0453303 (0.1453555)
	53	-0.05463** (0.0275983)	-0.1132867 (0.2890209)	-0.049761 (0.1491434)
	54	-0.0401406 (0.0286718)	-0.0092119 (0.2893319)	0.0004882 (0.1495146)

	55	-0.0269185 (0.028012)	0.0705007 (0.2839541)	0.0558598 (0.1467267)
	56	-0.0756451** (0.0297663)	-0.291885 (0.314028)	-0.1533871 (0.1618887)
	57	-0.0658089** (0.0301665)	-0.2040968 (0.3069647)	-0.0989005 (0.1590741)
	58	-0.0626466** (0.0274589)	-0.1735009 (0.2902613)	-0.0945317 (0.1493356)
	59	-0.1102881** (0.0297208)	-0.5692951* (0.3339117)	-0.3086013* (0.1713747)
KADININ SON HAFTA ÇALIŞMASI		0.0199867** (0.0084853)	0.1320979*** (0.0513368)	
ÇOCUK SAYISI				
	1	0.0779514*** (0.0114835)	0.4952347*** (0.076316)	0.2811735*** (0.0428239)
	2	0.111643*** (0.0110411)	0.6898659*** (0.0768884)	0.3946146*** (0.042715)
	3	0.1408447*** (0.0126239)	0.8538335*** (0.0845489)	0.4904465*** (0.0472605)
	4	0.1584008*** (0.0154101)	0.9537163*** (0.0966464)	0.549323*** (0.0546377)
	5	0.1400824*** (0.0192616)	0.8715919*** (0.1185756)	0.4962201*** (0.067581)
	6	0.1149538*** (0.0236282)	0.7256561*** (0.145899)	0.4099521*** (0.0835559)
	7	0.1516976*** (0.0312035)	0.9442989*** (0.1791664)	0.5358602*** (0.1042418)
	8	0.1129772*** (0.0360666)	0.7079663*** (0.2196495)	0.3919815*** (0.1273346)
	9	0.1753015*** (0.048181)	1.075957*** (0.2504788)	0.6133012*** (0.1488754)
	10	0.1409976** (0.0599616)	0.8833132** (0.3542845)	0.4971421** (0.2069603)
	11	0.0783437 (0.0923101)	0.4863443 (0.6692451)	0.2903847 (0.3658881)
	12	0.0751578 (0.1137809)	0.4592669 (0.7537423)	0.2964597 (0.4056414)
	13	0.4170537 (0.2575831)	2.142859** (1.068204)	1.263378* (0.6495086)
	14	-0.1275371** (0.0316197)		
	15			
	16			
	17			
	18	-0.0691905* (0.040857)		
KADININ YAŞADIĞI BÖLGE				
	2	-0.1159115** (0.0486071)	-0.6748925 ** (0.3027663)	-0.3788234 ** (0.1748022)
	3	-0.0374987 (0.0524409)	-0.2025436 (0.304577)	-0.1241711 (0.1786235)

	4	-0.1246591** (0.0386942)	-0.7331263** (0.2306397)	-0.4343289** (0.1342081)
	5	-0.0429637 (0.0571845)	-0.2476969 (0.3251828)	-0.1460037 (0.1894487)
	6	-0.0654662 (0.0546652)	-0.3773943 (0.3331466)	-0.2268708 (0.1911333)
	7	0.0015037 (0.0396971)	0.0251703 (0.2171188)	0.0058658 (0.1282962)
	8	-0.0661321 (0.0508437)	-0.3871804 (0.3253546)	-0.2148001 (0.1851731)
	9	-0.1220805** (0.0583705)	-0.7396338* (0.4191208)	-0.4456591* (0.2380498)
	10	-0.1080291** (0.0438633)	-0.6539006** (0.2743449)	-0.3842015** (0.1581421)
	11	-0.066599 (0.0546734)	-0.3753614 (0.3440953)	-0.2184287 (0.1967968)
	12	-0.0737623** (0.0372255)	-0.4394322** (0.2182708)	-0.259569** (0.1283701)
	13	-0.1043809* (0.0561799)	-0.6387315 (0.3931504)	-0.3667962* (0.2193338)
	14	-0.0141876 (0.0654193)	-0.1370448 (0.3617112)	-0.0782944 (0.2112441)
	15	-0.1626526** (0.0542631)	-1.098593** (0.4644791)	-0.6435793** (0.2504709)
	16	-0.0313839 (0.0778973)	-0.1380047 (0.4349472)	-0.097529 (0.2579684)
	17	-0.1009647** (0.0451603)	-0.6026721** (0.2722183)	-0.3556345** (0.1595)
	18	-0.0765691 (0.0529272)	-0.4893703 (0.3085816)	-0.2830703 (0.1803101)
	19	-0.1112326 (0.0524968)	-0.7130616** (0.3580418)	-0.425496** (0.2029469)
	20	-0.0792461 (0.0981974)	-0.4522457 (0.5581768)	-0.2592182 (0.3297146)
	21	-0.0430614 (0.0389302)	-0.2310153 (0.2226251)	-0.1437908 (0.1303346)
	22	-0.0174956 (0.0452266)	-0.0588886 (0.2653146)	-0.0460437 (0.1538598)
	23	0.0020857 (0.0651702)	0.0078926 (0.3466341)	-0.0112285 (0.2067357)
	24	0.0328322 (0.0413056)	0.1823111 (0.2200454)	0.0993205 (0.1306493)
	25	0.0403117 (0.0560138)	0.1938035 (0.2794512)	0.1027413 (0.1678941)
	26	-0.1101391** (0.0384975)	-0.7205451** (0.2476843)	-0.4276382** (0.1422754)
	27	-0.1239418 (0.0587581)	-0.7950993* (0.4136248)	-0.4580931** (0.2296801)
	28	-0.0616697 (0.0436601)	-0.3293177 (0.2779251)	-0.2057085 (0.1593676)
	29	-0.093895** (0.0382315)	-0.563379** (0.2341717)	-0.337588** (0.135799)
	30	-0.0479097 (0.0455015)	-0.2556199 (0.2573852)	-0.1527481 (0.1513478)

	31	-0.0206807 (0.0374479)	-0.1065316 (0.2043359)	-0.0627104 (0.1211854)
	32	-0.0376443 (0.0450818)	-0.1999603 (0.2585171)	-0.12578 (0.1513574)
	33	0.0150735 (0.0454718)	0.0367368 (0.2380228)	0.0258903 (0.1412448)
	34	-0.0955705 ** (0.0383456)	-0.5783195 ** (0.2291928)	-0.3359655** (0.1329482)
	35	-0.0876554 (0.0616762)	-0.5104754 (0.3543032)	-.3045842 (.2064633)
	36	-0.1831322** (0.0617602)	-1.481669 ** (0.6760795)	-0.8400051** (0.3583238)
	37	-0.1047339 ** (0.0410385)	-0.61069** (0.2431316)	-0.368858*** (0.1424404)
	38	-0.0545273* (0.0294269)	-0.3166767 * (0.1753512)	-0.1819204* (0.1026639)
	39	-0.0422109 (0.048482)	-0.2858526 (0.2606213)	-0.1620288 (0.154528)
	40	-0.09273 (0.0646632)	-0.5415821 (0.4037911)	-0.3031569 (0.2286691)
	41	0.0092604 (0.0349561)	0.0762324 (0.192201)	0.043523 (0.1140224)
	42	-0.0124009 (0.042105)	-0.0526237 (0.2332973)	-0.0360824 (0.1370959)
	43	-0.0264319 (0.0466444)	-0.1969925 (0.2562745)	-0.116012 (0.1513631)
	44	-0.0513823 (0.070126)	-0.2792378 (0.4518319)	-0.1497326 (0.2543113)
	45	-0.0225582 (0.069976)	-0.1282707 (0.3899769)	-0.09117 (0.2316894)
	46	-0.0515276 (0.0391211)	-0.315383 (0.2197955)	-0.1859187 (0.1290672)
	47	-0.0536796 (0.0510465)	-0.3026964 (0.3012815)	-0.1940317 (0.173728)
	48	-0.0053981 (.0382066)	-0.0388854 (0.2052266)	-0.0251867 (0.1218196)
	49	-0.1642935* (0.094045)	-0.976826 (0.6137663)	-0.5546517 (0.3485583)
	50	-0.056532 (0.0517654)	-0.3110581 (0.2966038)	-0.1899022 (0.174028)
	51	-0.0797857 (0.0524194)	-0.4626288 (0.3551272)	-0.2769529 (0.2022138)
	52	-0.0731398 (0.0537685)	-0.4067014 (0.3104256)	-0.2378267 (0.1818566)
	53	-0.1063961** (0.0427331)	-0.6744189** (0.2854211)	-0.393398** (0.1630008)
	54	0.0166706 (0.0447435)	0.0872996 (0.2383206)	0.0484754 (0.1412179)
	55	-0.008106 (0.0485005)	-0.0113101 (0.2750619)	-0.0180508 (0.1605201)
	56	-0.0734056* (0.03824)	-0.4351713* (0.2278289)	-0.2601725** (0.132342)
	57	-0.0297944 (0.0469549)	-0.1551362 (0.2647553)	-0.0955728 (0.1554832)

	58	-0.1445644** (0.0470179)	-0.9162236** (0.3126014)	-0.5377709** (0.1781308)
	59	-0.0468315 (0.0577815)	-0.2527305 (0.3358575)	-0.1645388 (0.1940505)
	60	-0.0944005* (0.0491735)	-0.5993365 * (0.3113883)	-0.3408725* (0.1773246)
	61	-0.1043257** (0.0525461)	-0.5972424* (0.3330846)	-0.3537411* (0.192403)
	62	0.0105131 (0.0538518)	0.0391733 (0.2832456)	0.0226589 (0.1683)
	63	-0.1329411** (0.0347209)	-0.8267076** (0.2103245)	-0.483651*** (0.1208964)
	64	-0.0959021 (0.0603854)	-0.5763952 (0.3782342)	-0.3443128 (0.2180614)
	65	-0.0320234 (0.0439256)	-0.2020076 (0.2454894)	-0.123402 (0.1441736)
	66	-0.0738857 (0.0458556)	-0.4388099 (0.2857946)	-0.2580224 (0.1657607)
	67	-0.0694949 (0.0364613)	-0.4106273* (0.2115768)	-0.2467616** (0.1239297)
	68	-0.108706*** (0.0383928)	-0.6978726** (0.2373618)	-0.4137275** 0.1375885
	69	-0.1484009** (0.0577554)	-0.994483** (0.4340217)	-0.5612266** (0.2478421)
	70	-0.1083272** (0.0480247)	-0.6682821** (0.3160045)	-0.3996985** (0.1821812)
	71	-0.1174527 (0.0551475)	-0.7407015** (0.3529238)	-0.4454571** (0.203008)
	72	-0.0427143 (0.0417319)	-0.2454443 (0.2352798)	-0.1490378 (0.1379566)
	73	-0.0599656 (0.0418699)	-0.3282213 (0.2596096)	-0.1982836 (0.1495847)
	74	-0.0292362 (0.0405834)	-0.1643878 (0.2290825)	-0.1106216 (0.1346034)
	75	-0.0838117* (0.0354246)	-0.4973856** (0.2052078)	-0.2942128** (0.1203564)
	76	-0.1006598 (0.077511)	-0.5912384 (0.4649484)	-0.33623 (0.2642293)
	77	-0.0039724 (0.1098558)	0.0090527 (0.6197845)	0.0070211 (0.3608375)
	78	-0.1093164** (0.0389373)	-0.6913993** (0.2419089)	-0.401877*** (0.1407265)
	79	-0.0404928 (0.1398607)	-0.2646541 (0.7199861)	-0.1460587 (0.4324661)
	80	-0.0344549 (0.0398738)	-0.210409 (0.2190799)	-0.1248945 (0.1292129)
	81	-0.064071 (0.0444728)	-0.3839152 (0.2652531)	-0.2288692 (0.1547852)
YIL		0.0795531*** (0.0265742)	0.4769816*** (0.1618933)	0.2864161 (0.0943164)
BÖLGE*YIL				

NOT: * , ** , *** sırasıyla %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerini ifade eder

EK-4

Tablo 16. Ekonomik Şiddete İlişkin Tahmin Sonuçları

EKONOMİK ŞİDDET		LPM	LOGIT	PROBIT
KADININ EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	-0.0447246** (0.0150755)	-0.5176093** (0.1905144)	-0.2714496** (0.0953056)
	ORTAOKUL MEZUNU	-0.096347*** (0.0142322)	-2.207417*** (0.3782163)	-1.015344*** (0.1533715)
	LİSE MEZUNU	-0.1305046** (0.0140197)	-2.638369*** (0.4752038)	-1.191725*** (0.1898073)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.1347358** (0.0130203)	-0.7890406 (0.4863736)	-0.4079152 (0.2486627)
	YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.1178516** (0.0223309)	-1.007015 (1.104928)	-0.5466759 (0.4928933)
EŞİN EĞİTİM DURUMU				
	İLKOKUL MEZUNU	0.0054043 (0.0121056)	0.047273 (0.1166932)	0.0159407 (0.0616701)
	ORTAOKUL MEZUNU	0.0181379 (0.0213971)	0.1421587 (0.1782145)	0.0685317 (0.0965072)
	LİSE MEZUNU	-0.0115315 (0.0200101)	-0.101037 (0.1910428)	-0.0583976 (0.100884)
	ÜNİVERSİTE MEZUNU	-0.0390999 (0.0394712)	-0.3845439 (0.4574825)	-0.161212 (0.2381062)
	YÜKSEKLİSANS MEZUNU	-0.1499495** (0.0381711)	-0.2365654 (0.8871007)	-0.1139483 (0.4215704)
KADIN*ERKEĞİN EĞİTİM DURUMU				
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK İLKOKUL	0.0485008*** (0.0169128)	0.5492965*** (0.2025809)	0.2935309*** (0.1023268)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0612379** (0.0261593)	0.6480647* (0.2518596)	0.344276*** (0.1315971)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	0.0534816** (0.0242177)	0.5929055** (0.2591116)	0.3123058** (0.1336267)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0418036 (0.043216)	0.4731036 (0.5145948)	0.2061319 (0.2657968)
	KADIN İLKOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	0.249173 (0.1918631)	1.139867 (1.522792)	0.6304407 (0.7989624)

KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.1360011*** (0.024181)	2.49509*** (0.4012993)	1.17777*** (0.1707668)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0813753*** (0.0261217)	2.111362*** (0.4125749)	0.9691756*** (0.1790527)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.1143415*** (0.0254999)	2.354624*** (0.4195828)	1.101865*** (0.1826848)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0899579** (0.0456762)	2.12896*** (0.6319208)	0.9331005*** (0.304347)
KADIN ORTAOKUL MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	0.1286174 (0.0632686)		
KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK İLKOKUL	0.1476923*** (0.0260584)	2.766462*** (0.5040955)	1.273845*** (0.2107286)
KADIN LİSE MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.127365*** (0.0299183)	2.607731*** (0.5166701)	1.183335*** (0.2198417)
KADIN LİSE MEZUNU*ERKEK LİSE MEZUNU	0.1164145*** (0.0232304)	2.5085*** (0.5062076)	1.119071*** (0.2112094)
KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.131469*** (0.0420962)	2.64582*** (0.6659894)	1.156095*** (0.3079516)
KADIN LİSE MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	0.1926998*** (0.0721147)	1.810129 (1.490494)	0.8787314 (0.6980548)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK İLKOKUL MEZUNU	0.20023** (0.0838351)	1.291258* (0.7114495)	0.7001527* (0.3889019)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK ORTAOKUL MEZUNU	0.0492023 (0.0429171)	-0.2610939 (0.9065614)	-0.0756528 (0.4342143)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.1026487*** (0.0270139)	0.4473456 (0.5526115)	0.2383481 (0.2824621)
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0943744** (0.0403801)		
KADIN ÜNİVERSİTE MEZUNU*ERKEK	0.2066515*** (0.0511972)		

	YÜKSEKLİSANS MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU**ERKEK İLKOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK ORTAOKUL MEZUNU			
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK LİSE MEZUNU	0.0182043 (0.0290562)		
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK ÜNİVERSİTE MEZUNU	0.0732974 (0.0524516)		
	KADIN YÜKSEKLİSANS MEZUNU* ERKEK YÜKSEKLİSANS MEZUNU	0.1617021*** (0.0457433)		
KADININ GELİRİ		-0.0171094** (0.0068639)	-0.2256337** (0.0836305)	-0.1183768** (0.0426629)
YAŞ				
	16	0.0209586* (0.0125516)	0.9787788** (0.4734417)	0.421330** (0.203111)
	17	0.043762*** (0.0141517)	1.377139*** (0.4593831)	0.6323093*** (0.1974196)
	18	0.0724733*** (0.0172563)	1.661842*** (0.4501102)	0.7781126*** (0.1933155)
	19	0.0927497*** (0.0188464)	1.833631*** (0.4486074)	0.880661*** (0.1927992)
	20	0.0857901*** (0.0195366)	1.732021*** (0.4479821)	0.8348889*** (0.1923378)
	21	0.0950753*** (0.0210719)	1.805872*** (0.4508901)	0.8866555*** (0.1935894)
	22	0.0564488*** (0.0190876)	1.449076*** (0.452376)	0.6847168*** (0.1946762)
	23	0.093761*** (0.0197202)	1.762988*** (0.4441476)	0.8565162*** (0.1897775)
	24	0.0953986*** (0.0207033)	1.742937*** (0.4465665)	0.8522307*** (0.1913133)
	25	0.0775212*** (0.0195285)	1.6042 *** (0.4446477)	0.7670489*** (0.1900763)
	26	0.0443174** (0.0183466)	1.343026*** (0.4475373)	0.6414196*** (0.1915182)
	27	0.0544994*** (0.01847)	1.432288*** (0.4451435)	0.6790996*** (0.1901695)

	28	0.0513561*** (0.0176941)	1.41289*** (0.443338)	0.6493688*** (0.1889034)
	29	0.04602** (0.0185748)	1.353717*** (0.4464374)	0.6287053*** (0.1907598)
	30	0.0724892*** (0.0190589)	1.541331*** (0.4435568)	0.7341856*** (0.1890695)
	31	0.0371686** (0.018577)	1.277855*** (0.4479177)	0.586674 *** (0.1914198)
	32	0.0434981** (0.0186035)	1.339369*** (0.4458003)	0.6172621*** (0.1904569)
	33	0.0410732** (0.0184325)	1.306491*** (0.4457272)	0.6051342*** (0.1902317)
	34	0.0583863*** (0.01876)	1.43844*** (0.4437448)	0.6723994*** (0.1894686)
	35	0.0479342*** (0.0184634)	1.355516*** (0.4445019)	0.6292993*** (0.1897589)
	36	0.0415277** (0.0194051)	1.307174*** (0.4470375)	0.6075492*** (0.191701)
	37	0.0449533** (0.019939)	1.334206*** (0.4481936)	0.6148973*** (0.1921521)
	38	0.0236284 (0.0191392)	1.162674*** (0.4501983)	0.5152005*** (0.1933254)
	39	0.0247407 (0.0198779)	1.170705*** (0.452191)	0.5284168*** (0.1945345)
	40	0.0099231 (0.0187661)	1.034857** (0.4507117)	0.4502115** (0.1932483)
	41	-0.0003239 (0.0201775)	0.9348609** (0.4605971)	0.3982434** (0.1991691)
	42	0.0018342 (0.018807)	0.9625079** (0.4543026)	0.4183781** (0.1951987)
	43	-0.0002934 (0.0190754)	0.9305868** (0.4566805)	0.4102793** (0.1968445)
	44	-0.01439 (0.0194173)	0.7889734* (0.4629217)	0.3274066 (0.2000285)
	45	-0.0156546 (0.0189349)	0.7708703* (0.4610993)	0.314028 (0.1989606)
	46	-0.0185551 (0.0189553)	0.727849 (0.4640639)	0.2940595 (0.2005329)
	47	-0.041894** (0.0178562)	0.3854371 (0.4781226)	0.1286378 (0.2061864)
	48	-0.0073801 (0.0193362)	0.8551263* (0.4617319)	0.3641313* (0.199304)
	49	-0.0104872 (0.0200122)	0.8224467* (0.4655803)	0.3448131* (0.2015694)
	50	-0.0185255 (0.0192054)	0.7209218 (0.4676027)	0.2983163 (0.2016535)
	51	-0.0398419 (0.0199518)	0.439946 (0.4933542)	0.1451438 (0.2149885)
	52	-0.0422978** (0.0187026)	0.4288248 (0.4795748)	0.1628372 (0.2073736)
	53	-0.0383908* (0.019891)	0.4941279 (0.4803309)	0.1950889 (0.2089192)
	54	-0.058729*** (0.0181716)	0.1358345 (0.4991905)	-0.0008687 (0.2157913)

	55	-0.052721*** (0.0180244)	0.2163125 (0.4921926)	0.051615 (0.2123688)
	56	-0.0332584 (0.0215567)	0.5003482 (0.5025468)	0.1851863 (0.2205818)
	57	-0.077754*** (0.0175977)	-0.3754375 (0.5640909)	-0.2258172 (0.2408496)
	58	-0.072997*** (0.017093)	-0.1675527 (0.511545)	-0.1451987 (0.2188657)
	59	-0.069678*** (0.0203751)	-0.0740287 (0.5554628)	-0.0792115 (0.2407755)
KADININ SON HAFTA ÇALIŞMASI		-0.0038695 (0.0064031)	-0.0187431 (0.069872)	-0.014495 (0.0363319)
ÇOCUK SAYISI				
	1	0.022337 (0.0094141)	0.1843862* (0.0945449)	0.1103571** (0.0493607)
	2	0.0391884*** (0.0088462)	0.3379637*** (0.0937649)	0.1952315*** (0.048859)
	3	0.059889*** (0.0100381)	0.5273966*** (0.1014786)	0.2983533*** (0.0533206)
	4	0.0394595*** (0.0117363)	0.3703769*** (0.1200258)	0.2106031*** (0.0629698)
	5	0.0522897*** (0.0148546)	0.5136956*** (0.1467333)	0.2809831*** (0.0776029)
	6	0.0181743 (0.0170362)	0.168604 (0.1989928)	0.0988176 (0.1021445)
	7	0.0689397*** (0.0247239)	0.6904528*** (0.2291718)	0.379385*** (0.1219461)
	8	0.0323769 (0.0267136)	0.3120963 (0.3024832)	0.166697 (0.1570543)
	9	0.038186 (0.0323246)	0.4047729 (0.3701394)	0.2121948 (0.1892756)
	10	0.0764584 (0.0491928)	0.7977392* (0.4759508)	0.4409413* (0.2482028)
	11	0.0673841 (0.0767356)	0.7462613 (0.7800151)	0.4208255 (0.4092953)
	12	0.1389899 (0.1058545)	1.220386* (0.7227991)	0.6870525* (0.3941113)
	13	0.2212116 (0.2265103)	1.822234 (1.257724)	1.010218 (0.7058477)
	14	-0.0572666** (0.0245321)		
	15			
	16			
	17			
	18	-0.0587766 * (0.0312875)		
KADININ YAŞADIĞI BÖLGE				
	2	-0.0018124 (0.0422827)	-0.0312613 (0.3137955)	-0.0087126 (0.1760191)
	3	-0.0017869 (0.0443847)	0.0199927 (0.3766097)	0.0264109 (0.2065103)

	4	-0.0606198* (0.0321803)	-0.5374818* (0.2783818)	-0.2951909** (0.1508709)
	5	-0.0761863* (0.0390873)	-0.7881381* (0.4747153)	-0.4053687* (0.2418274)
	6	-0.056024 (0.0396912)	-0.5487071 (0.4427688)	-0.291686 (0.2315632)
	7	-0.0521313* (0.0294983)	-0.5368147 (0.315555)	-0.2382438 (0.1640564)
	8	-0.0613701* (0.0341713)	-0.6091409 (0.392841)	-0.3227294 (0.2070465)
	9	-0.0384321 (0.0478196)	-0.290988 (0.5078071)	-0.1773682 (0.2659705)
	10	-0.0621039* (0.0335973)	-0.5942556 (0.3688805)	-0.3141748* (0.1902272)
	11	-0.0118312 (0.043044)	0.0539559 (0.4119227)	0.0223117 (0.2213496)
	12	-0.0729612** (0.0285757)	-0.767209*** (0.3032124)	-0.411675*** (0.1575962)
	13	-0.0644249 (0.0413797)	-0.6353595 (0.5015615)	-0.3276162 (0.2573834)
	14	-0.0416445 (0.0499867)	-0.3733317 (0.4714195)	-0.2032844 (0.2484897)
	15	0.0650848 (0.0628652)	0.4438354 (0.3992618)	0.2484061 (0.2277463)
	16	-0.0560396 (0.054762)	-0.4968856 (0.6268074)	-0.288306 (0.3225402)
	17	-0.0609366* (.0359893)	-0.5733305* (0.3394897)	-0.3018907* (0.1823221)
	18	-0.0178213 (0.0448321)	-0.1684894 (0.3644272)	-0.0830016 (0.1987803)
	19	-0.0618187 (0.0406948)	-0.6444856 (0.4742298)	-0.3649866 (0.2426908)
	20	0.0771008 (0.0954631)	0.5033361 (0.612569)	0.2856214 (0.3461515)
	21	-0.018693 (0.0312663)	-0.1281232 (0.2711927)	-0.0629306 (0.1473083)
	22	-0.06179* (0.0322184)	-0.6347594* (0.3587945)	-0.3260421* (0.1862194)
	23	0.0550155 (0.0551774)	0.4516928 (0.3905679)	0.2361396 (0.2221713)
	24	-0.0226356 (0.0312981)	-0.1736919 (0.2755504)	-0.1117471 (0.1504948)
	25	-0.0862375** (0.0337485)	-1.111015** (0.5037364)	-0.5417862* (0.2418888)
	26	-0.0615094* (0.0327304)	-0.5918403* (0.317057)	-0.312647* (0.1653651)
	27	-0.0665337 (0.0452786)	-0.6922965 (0.5373872)	-0.3383043 (0.2744527)
	28	-0.0219189 (0.0339877)	-0.092199 (0.3592156)	-0.0669826 (0.1874568)
	29	-0.0572447* (0.0312423)	-0.5293731* (0.2939084)	-0.285136* (0.1567498)
	30	0.0225106 (0.0392837)	0.1919341 (0.304273)	0.1186979 (0.167725)

	31	-0.0000509 (0.0307614)	-0.0129308 (0.2409429)	0.0061718 (0.134132)
	32	0.0115731 (0.0372104)	0.1684753 (0.3090943)	0.0827138 (0.1693919)
	33	0.0242484 (0.0400382)	0.1141066 (0.2813503)	0.0747465 (0.1567805)
	34	-0.0498259* (0.0297955)	-0.4423724 (0.2856361)	-0.2331068 (0.1530805)
	35	-0.0054701 (0.0517424)	-0.0038553 (0.4232635)	-0.0004066 (0.2311924)
	36	-0.082458* (0.0489233)	-0.9099324 (0.7528204)	0-.5073678 (0.3766521)
	37	-0.0021495 (0.0354827)	-0.0331982 (0.2780713)	-0.0186116 (0.1544113)
	38	-0.0018142 (0.0244959)	-0.0115813 (0.2106684)	0.0052376 (0.1152789)
	39	0.0487093 (0.0426015)	0.2581805 (0.2973846)	0.1580112 (0.1670606)
	40	-0.0734506 (0.0447532)	-0.774013 (0.6016079)	-0.4023156 (0.2942024)
	41	-0.0159163 (0.0278116)	-0.1146755 (0.2372519)	-0.0595504 (0.1303132)
	42	-0.0172653 (0.0332636)	-0.1065341 (0.2926998)	-0.0437607 (0.1582771)
	43	0.0267744 (0.0394347)	0.1581738 (0.2951581)	0.0919493 (0.1647436)
	44	-0.1008202** (0.0441909)	-1.326 (0.8339272)	-0.6589823* (0.3841951)
	45	-0.0675454 (0.0466492)	-0.7927398 (0.6387922)	-0.3960818 (0.316568)
	46	-0.0367025 (0.0318258)	-0.3186292 (0.268071)	-0.1604773 (0.1459428)
	47	-0.0242319 (0.0396072)	-0.2208011 (0.3454182)	-0.1187552 (0.1870268)
	48	-0.0207335 (0.0304284)	-0.1813716 (0.2521626)	-0.1040401 (0.1384216)
	49	0.1084065 (0.1032937)	0.5199547 (0.5327087)	0.3041974 (0.3158953)
	50	-0.0076085 (0.041747)	-0.0429574 (0.3750583)	-0.0322098 (0.2007753)
	51	0.0049681 (0.044483)	0.1186956 (0.401297)	0.0528732 (0.218489)
	52	-0.0636171 (0.0434817)	-0.5862127 (0.4484407)	-0.3315356 (0.2281192)
	53	-0.0075355 (0.0371703)	-0.0365715 (0.334825)	-0.0379878 (0.1800504)
	54	0.0450737 (0.0381612)	0.3788818 (0.2850367)	0.2039261 (0.1584345)
	55	-0.032377 (0.0364437)	-0.2687531 (0.3628491)	-0.1628147 (0.1905254)
	56	0.0030126 (0.0318006)	0.027218 (0.2653555)	0.0246949 (0.1459301)
	57	-0.0165234 (0.0353709)	-0.1185765 (0.3271651)	-0.0491062 (0.1768569)

	58	-0.0381896 (0.0402879)	-0.3703236 (0.3494174)	-0.1947936 (0.1906578)
	59	-0.0444636 (0.0460168)	-0.261383 (0.5726308)	-0.1342875 (0.2727482)
	60	0.026246 (0.0446897)	0.1507876 (0.3224438)	0.0871908 (0.180582)
	61	-0.109345*** (0.0342564)	-1.360987** (0.5571096)	-0.6636265** (0.2767555)
	62	-0.0344592 (0.0398984)	-0.293903 (0.3756636)	-0.1587657 (0.199887)
	63	-0.0567376** (0.0280503)	-0.5350429** (0.261591)	-.2875832* (0.1386228)
	64	0.0171366 (0.0544374)	0.1390774 (0.4260909)	0.0773209 (0.2343631)
	65	-0.0249053 (0.0339994)	-0.1823497 (0.3086402)	-0.0994545 (0.1670048)
	66	-0.0040904 (0.0381622)	0.0063525 (0.3247165)	0.000393 (0.1790201)
	67	-0.03844 (0.0294871)	-0.3275045 (0.2692095)	-0.181311 (0.1443251)
	68	-0.0559442* (0.0306553)	-0.5358331 (0.277437)	-0.2853923* (0.1517303)
	69	-0.0002399 (0.0541128)	-0.0067897 (0.4336696)	0.0001056 (0.2413758)
	70	0.0176616 (0.0461811)	0.1545219 (0.3611225)	0.0879692 (0.1976703)
	71	-0.0595309 (0.0439753)	(-0.614997 (0.4238654)	(-0.3137527 (0.2270938)
	72	-0.0412696 (0.0322079)	-0.3623849 (0.2872132)	-0.2092085 (0.1565781)
	73	-0.0558696* (0.0314903)	-0.6141153 (0.3758659)	-0.2954477 (0.1891274)
	74	-0.0314736 (0.031382)	-0.2575141 (0.2887332)	-0.1543137 (0.1557544)
	75	-0.0385493 (0.0282594)	-0.3297816 (0.253397)	-0.1705748 (0.1375899)
	76	-0.0215907 (0.0608205)	-0.1731617 (0.5295022)	-0.1059363 (0.2855397)
	77	0.0787071 (0.095799)	0.7937146 (0.6953066)	0.4245301 (0.3848457)
	78	-0.0576814* (0.0319287)	-0.5333682* (0.2834008)	-0.2768335* (0.1554494)
	79	-0.144765*** (0.0309812)		
	80	-0.0216284 (0.0326587)	-0.192243 (0.268578)	-0.1036292 (0.1464576)
	81	-0.0356137 (0.0352233)	-0.3419902 (0.3418366)	-0.1871797 (0.182168)
YIL		0.030146 (0.0206646)	0.2966262 (0.2072814)	0.1559601 (0.1107855)
BÖLGE*YIL				

NOT: *, **, *** sırasıyla %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerini ifade eder.

ÖZ GEÇMİŞ

KİMLİK BİLGİLERİ

Adı Soyadı :Hivdan YÜKSEL
Doğum Yeri :İzmir/Konak
Doğum Tarihi :15.07.1990
E-posta :hivdancelik@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

- **Lise** : 2004-2008 İzmir Kanuni Sultan Süleyman Anadolu Lisesi
- **Lisans** : 2009-2014 Gediz Üniversitesi-Ekonomi (Tam Burslu)
- **Ön Lisans** : 2015-2017 Anadolu Üniversitesi-Adalet

İŞ DENEYİMİ

- Denizli-GOPA Danışmanlık Ltd,Proje Uzmanı (10/2018-02/2019)
- İzmir-Çelik Yönetim ve İnş.-Müdür Yardımcısı (02/02/2015-20/11/2015)